

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης

Master Thesis

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στη διαχείριση Καταστροφών και Κρίσεων : Το Προσφυγικό ζήτημα

Non-governmental organizations on crisis and disasters management : The refugee issue

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΖΑΡΙΑΔΗΣ / CHRISTOS AZARIADIS

A.M. / R.N. : 16003

Ειδικές Εκδόσεις / Special Publications:

No. 2018001

Αθήνα, Φεβρουάριος 2018

Athens, February 2018

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης

Master Thesis

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στη διαχείριση Καταστροφών και Κρίσεων : Το Προσφυγικό ζήτημα

Non-governmental organizations on crisis and disasters management : The refugee issue

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΖΑΡΙΑΔΗΣ / CHRISTOS AZARIADIS

A.M. / R.N. : 16003

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Δρ. Ε. Λέκκας,
Καθηγ. ΕΚΠΑ

Δρ. Σ. Λόζιος,
Επικ. Καθηγ. ΕΚΠΑ

Δρ. Ν. Βούλγαρης,
Καθηγ. ΕΚΠΑ

Εξειδικευμένη Επιστημονική Καθοδήγηση:

Φ. Σπέη
Εργοθεραπεύτρια-Ψυχολόγος, PhD Health
Psychology

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	ii
Περίληψη	iv
Abstract	v
Κατάλογος Πινάκων	ix
Κατάλογος Εικόνων	x

Κεφάλαιο 1. Η ταυτότητα της Προσφυγικής Κρίσης..... 1

1.1. Εισαγωγή	1
1.2. Προγενέστερες προσφυγικές ροές	2
1.3. Το ισχύον κατά την Προσφυγική Κρίση «Δίκαιο του Πρόσφυγα»	3
1.4. Η Προσφυγική Κρίση του 2015.....	9
1.4.1. Μία σύντομη ανασκόπηση στην σύγχρονη Ιστορία της Συρίας	10
1.4.2. Ο παράγων Τουρκία	11
1.4.3. Τα καρτέλ διακινήσεων.....	11
1.5. «Annus Horribilis»	12
1.6. Η υποδοχή των Προσφύγων	16
1.6.1. Διάσωση ανθρώπων στη θάλασσα και προστασία των συνόρων της Ε.Ε.	17
1.6.2. Παροχή ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας.....	19
1.6.3. Μετεγκατάσταση, επανεγκατάσταση και επιστροφή	22
1.6.4. Συμφωνία με την Τουρκία.....	23
1.6.5. Καταπολέμηση της παράτυπης και ανεξέλεγκτης μετανάστευσης (“Hot-spots”)	24
1.7. Η αντίδραση της Ελληνικής κοινωνίας	29
1.8. Ανακεφαλαίωση - Συμπεράσματα	32

Κεφάλαιο 2. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (“Μ.Κ.Ο.”)..... 37

2.1. Γνωρίζοντας τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	37
2.1.1. Η απαρχή της ιδέας της αλληλεγγύης.....	37
2.1.2. Η αλληλεγγύη στις θρησκείες	38
2.1.3. Τα χρόνια του Διαφωτισμού	38
2.1.4. Τα χρόνια των Πολέμων.....	39
2.2. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στον 21 ^ο αιώνα	41
2.3. Γιατί χρειαζόμαστε τις Μ.Κ.Ο. ;	43
2.4. Η χρηματοδότηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	44
2.5. Η κριτική κατά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	45
2.5.1. Ευκολία στη δημιουργία	46
2.5.2. Εικονική Ανεξαρτησία.....	46
2.5.3. Κακοδιαχείριση των επιδοτήσεων και ατασθαλίες	47
2.5.4. Απουσία ελέγχου.....	49
2.6. Αξιολόγηση των Μ.Κ.Ο.	49
2.7. Συμπέρασμα	50

Κεφάλαιο 3. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Προσφυγική Κρίση 52

3.1. Ανάλυση του προσφυγικού ρεύματος.....	52
3.2. Η συμβολή των Μ.Κ.Ο. στον τομέα της υγείας των Προσφύγων	54
3.3. Η περίθαλψη των Προσφύγων από υγειονομικής πλευράς	58
3.4. Η στάση του κόσμου για την προσφυγική κρίση και την λειτουργία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	59

Κεφάλαιο 4. Αξιολόγηση.....	63
4.1. Οι μετακινήσεις σε αριθμούς	63
4.2. Επί της στάσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης	65
4.3. Επί της συνεισφοράς των Μ.Κ.Ο.....	67
4.4. Γιατί ευθύνονται οι Πρόσφυγες;	68
4.5. Τι μάθαμε από την Προσφυγική Κρίση	69

Βιβλιογραφία	72
---------------------------	-----------

Πηγές	73
--------------	-----------

Παράρτημα Α. Η συμφωνία Ευρωπαϊκής Ενώσεως - Τουρκίας της 18^{ης} Μαρτίου 2016.....	74
--	-----------

Παράρτημα Β. Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	77
---	-----------

Περίληψη

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, στοχεύει να προσεγγίσει την πρόσφατη Προσφυγική Κρίση, σε συνάρτηση με τον πάντα επίκαιρο Θεσμό των “Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων”. Για να πραγματωθεί η ενασχόληση με το, ως άνω, ζήτημα, απαιτείται, κατ’ επέκτασιν, εκ μέρους του αναγνώστη να προσεγγίσει τους εξής δύο άξονες :

Εν πρώτοις, μελετάται ο κεντρικός άξονας του παρόντος πονήματος, **το ζήτημα της Προσφυγικής Κρίσης**. Αρχικώς, αναζητώνται, τα αίτια, οι αφορμές και κυρίως οι συνέπειες αυτής. Η ανωτέρω Κρίση, όπως θα παρουσιασθεί, δεν ήταν «*κεραυνός εν αιθρία*», αλλά μία βεβαιότητα, η οποία ήταν, απλώς, ζήτημα χρόνου να συμβεί. Το τραγικό ατύχημα της 19^{ης} Απριλίου 2015, όταν περισσότεροι από 800 πρόσφυγες έχασαν την ζωή τους στην Μεσόγειο, με προορισμό την Ιταλία, σηματοδότησε την επίσημη έναρξη της Προσφυγικής Κρίσης. Επ’ αυτών, ερευνάται η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η διαχείριση του ζητήματος. Δοθέντος, δε, ότι, η προαναφερόμενη Κρίση τυγχάνει, πρωτίστως, ανθρωποκεντρική, θα ήταν παράλειψη να μην ερευνηθεί ο άνθρωπος, ως πυρήνας, και πως αυτός βίωσε και συνεχίζει να βιώνει την προαναφερόμενη Κρίση.

Εν συνεχεία, αναλύεται **ο Θεσμός των “ Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ”**, με έμφαση στην ιστορική τους εξέλιξη, την δράση που αναπτύσσουν, τα χαρακτηριστικά τους στοιχεία, αλλά και τι σηματοδοτεί η ανάγκη ύπαρξης τους για το οικονομικοπολιτικό καθεστώς της σύγχρονης κοινωνίας. Ακολουθεί ανασκόπηση των κυριότερων Μ.Κ.Ο. και συμπληρωματικά, μελετάται ο ανωτέρω Θεσμός στην Ελλάδα της οικονομικής Κρίσης και δη, το νομοθετικό πλαίσιο που τις διέπει, η σύσταση και η λειτουργία των, ο έλεγχος και η εποπτεία των, αλλά και η σύγκριση των με το καθεστώς των άλλων κρατών (μετά των αναλόγων συμπερασμάτων που προκύπτουν). Περισσότερο, ερευνάται η συνεισφορά των Μ.Κ.Ο. στην Προσφυγική Κρίση, έρευνα το αντικείμενο της οποίας αποτελεί τον δεύτερο άξονα της παρούσης εργασίας. Περαιτέρω, εξετάζεται πως αυτές επιδρούν στον κοινωνικό - ψυχολογικό τομέα του ανθρώπου, τι αναμένει ο κόσμος από αυτές και τι πράγματι λαμβάνει. Περαιτέρω και προς συμπλήρωσιν της παρούσης, μνημονεύεται η αντιμετώπιση, της οποίας έτυχαν οι Οργανώσεις αυτές από τον Τύπο και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης

Για άπαντα τα ανωτέρω, έλαβε χώρα βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα, μελετώντας άρθρα εφημερίδων, περιοδικών σχετικής ύλης, δημοσιεύματα του Τύπου, ιστότοπους τοιαύτων Οργανώσεων, συγγραμμάτων συναφών με τα εν θέματι ζητήματα.

Κατόπιν τούτων, επιχειρείται μία ολοκληρωμένη εξαγωγή συμπερασμάτων στο πλαίσιο αξιολόγησης των Μ.Κ.Ο., της συμβολής του θεσμού αυτού στην Προσφυγική Κρίση και ει δυνατόν μία παρουσίαση προτάσεων για την αποδοτικότερη λειτουργία τους σε παρόμοιες Κρίσεις και Καταστροφές.-

Λέξεις κλειδιά: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Προσφυγική Κρίση, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Στρατηγικές Διαχείρισης Κρίσεων, Ανθρωπότητα, Τύπος, Μέσα Κοινωνικής δικτύωσης

Abstract

The present essay is a Thesis for the National and Kapodistrian University of Athens, Faculty of Geology and Geoenvironment, Master's Degree program in Disasters and Crisis Management Strategies for the educational year 2016 - 2017.

Its main and of most importance axis is the **Refugee Crisis**, which has mostly affected the countries of Southern Europe in the past two years. The above-mentioned Crisis has been one of the basic subjects of global concern since 2015. Millions of refugees having suffered for several years a series of adversities (civil wars, dictatorships, starvation, etc), decided that they had no other choice than to abandon their families, employments, homes and lives and flee to Southern Europe in order to reach their final destination, which would ideally be the countries of Central and Northern Europe.

Against peoples' beliefs, however, the Refugee Crisis did not begin in 2015. The Mediterranean Sea was a tank of moving refugees from Syria, Lebanon, sub-Saharan Africa and Middle-East Countries to Europe since 2009, when the Arabic riots were noticed for the first time. The Crisis in Syria only increased an already existing problem, which led to a 42% increment in refugee movement towards Europe, 91% of which headed to countries geographically closer (Greece, Italy and Spain). The European Union in an (unsuccessful) attempt to fortify itself, built fences across the ground borders between Europe (Greece) and Asia (Turkey), later designed the project "*Mare Nostrum*", an undertaking, according to which Italian authorities guarded the Mediterranean Sea, whilst, enacting strict legislature concerning safety and measures for the redirection of the illegal aliens.

2015 was named "***Annus Horribilis***". More than 800 refugees lost their lives when the boat leading them to Italy sunk on April 19. To date it is considered to be the most horrendous tragedy ever occurred in the Mediterranean Sea. Despite the fact that, it was only a matter of time for it to happen, the European Union declared to be "*shocked and devastated*" and announced an extraordinary summit in order to take measures, due to the fact that, E.U. "*has the moral and humanitarian obligation to act*".

In the following six months, the Refugee phenomenon had an explosive growth. More specifically, Europe received one million refugees (of which 818.654 crossed the naval borders from Turkey to Greece) and the numbers only grew larger. Each day numerous families begun an extremely perilous journey to Europe, without documents, without being able to know if and when they would reach their destination, hoping to be accepted, with the only reassurance of their belief that they would be relocating in a (better) society.

During their provisional settlement in Greece, millions of refugees, who had just arrived after a very difficult journey (mostly by sea), needed to be fed, dressed, vaccinated, hosted, documented and somehow absorbed. The lack of designing such scenarios and protocols, the implantation gap from the directives ordered by the E.U. to what was actually implanted, and the strict measures that had been decided by the Lisbon Treaty, inevitably, led to absolute chaos. It was then that many Non-Governmental Organizations appeared in southern Europe offering supplies, manpower and expertise.

The role of Non-Governmental Organizations in the Refugee Crisis is the secondary axis in this paper. At first, the institution of NGOs is presented to the reader, highlighting their creation, their evolvement during the years, comparing their initial and current form. A Non-Governmental Organization is a legally formed group of people (mostly volunteers) that have no connections to states or governments and that do not seek profit for the aid and service they provide. In 2014 the estimated number of NGOs worldwide was estimated to be approximately 3.7 million, noting that in some countries, the NGOs are called NPOs ("Non-Profit Organizations").

NGO's appeared for the first time in the early 19th century. Since then they evolved and a great part of them (around 40.000) became international, but they never ceased to be non-profit organizations and independent of governments or political parties. Subsequently, the major international NGOs (and their work) are presented.

Moreover, the aforesaid Institution is examined in modern Greece, taking into consideration the amount of affection of the Financial Crisis, which began in 2010. However, there is no difficulty in founding a Non-Governmental Organization or a Non-Profit Organization, which in Greece are two different types of associations with the same result. This essay presents the legislative frame that regulates these types of organizations in Greece, the types of funding they may have and the judicial supervision which may refer merely to their non-profit goal and the services they provide. Lastly, the findings are compared to the corresponding results of other countries, a comparison from which a series of interesting conclusions are derived.

The present essay focuses on the meaning of the necessity of NGOs: Why do we, as a society, need them? How is this necessity interpreted? If all political mechanisms functioned properly or at least adequately, would we still need NGOs? Leaving the above rhetorical questions aside, it could be stated that ideally mankind should not need Non-Governmental Organizations.

The Refugee Crisis has an anthropocentric character. Consequently, the presented thesis studies the citizen, as a core of this crisis, his expectations of NGOs and how they interact with his social and psychological standards. Furthermore, the Press and Social Media's influence on the public opinion is introduced with examples.

With all the previously presented facts, insight and sidelights, the Thesis ventures to deduce conclusions in an attempt to evaluate the work of Non-Governmental Organizations, the contribution of this Institution to society but mostly to the Refugee Crisis. Finally, having taken into consideration what is expected of NGOs, their capabilities and the actual aid they provide, a series of suggestions is presented in order to make their service more efficient and more fruitful, during Disasters and Crisis Management.

For all the afore-mentioned opinions and information, the writer conducted a thorough bibliographical and Internet survey, studying newspaper articles, magazines of relative issues, Press publications, Internet websites (mostly websites of Non-Governmental Organizations), textbooks and reference books, a full list of which is cited at the end of this essay.

Key words: Non-Governmental Organizations, Refugee Crisis, Master's Degree program, Disasters and Crisis Management Strategies, Mankind, Press, Social Networks

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Το Προσφυγικό ζήτημα για τους Έλληνες δεν είναι ούτε κάτι νέο, ούτε κάτι άγνωστο. Ως λαός έχουν υπάρξει και από τις δύο πλευρές αυτής της πολιτισμικής διελκυστίνδας. Αυτή τη φορά είχαν την ιδιότητα του δέκτη Προσφύγων.

Πόσο εύκολο ήταν για τους γονατισμένους, από τον πέμπτο χρόνο οικονομικής Κρίσης, απογόνους του Ξένιου Δία και χωρίς κανένα απολύτως σχέδιο ή έστω προηγούμενη εμπειρία, να αντέξουν ένα εκατομμύριο ταλαιπωρημένους πρόσφυγες τουλάχιστον, των οποίων ο αριθμός κάθε μέρα αυξανόταν;

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει στην δική της επίσημη ιστοσελίδα την Προσφυγική Κρίση, ως εξής¹ :

Πολλά ευάλωτα άτομα έρχονται στην ΕΕ για να ζητήσουν άσυλο. Πρόκειται για μια μορφή διεθνούς προστασίας που παρέχεται σε άτομα που εγκαταλείπουν τη χώρα καταγωγής τους και οι οποίοι δεν μπορούν να επιστρέψουν λόγω βάσιμου φόβου διώξεων. Η ΕΕ έχει νομική και ηθική υποχρέωση να προστατεύσει αυτούς που έχουν ανάγκη. Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου και για την απόφαση όσον αφορά το ποιοι θα τύχουν προστασίας.

Όμως δεν χρειάζονται προστασία όλοι όσοι έρχονται στην Ευρώπη. Πολλά άτομα εγκαταλείπουν τη χώρα τους στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν τη ζωή τους. Τα άτομα αυτά αναφέρονται συχνά ως οικονομικοί μετανάστες και, αν δεν γίνει δεκτή η αίτησή τους για άσυλο, οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν υποχρέωση να τους αποστείλουν στη χώρα καταγωγής τους, ή σε άλλη ασφαλή χώρα από την οποία έχουν διέλθει.

Χιλιάδες άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στη θάλασσα προσπαθώντας να φτάσουν στην ΕΕ. Σχεδόν το 90 % των προσφύγων και μεταναστών έχουν πληρώσει οργανωμένους εγκληματίες και διακινητές ανθρώπων για να τους περάσουν από τα σύνορα. Ως εκ τούτου, αποκαλούνται «παράτυποι» μετανάστες - αυτό σημαίνει ότι δεν έχουν εισέλθει στην ΕΕ με νόμιμα μέσα.

Η παροχή στους ανθρώπους αυτούς τροφής, νερού και στέγας αποτελεί τεράστια πίεση για τους πόρους ορισμένων κρατών μελών της ΕΕ. Αυτό ισχύει κυρίως για την Ελλάδα και την Ιταλία, όπου καταφτάνει πρώτα η μεγάλη πλειονότητα των προσφύγων και μεταναστών που μετακινούνται προς την ΕΕ. Πολλά από τα άτομα αυτά επιθυμούν ενδεχομένως να καταλήξουν σε άλλες χώρες της ΕΕ, όπως η Σουηδία ή η Γερμανία. Το γεγονός αυτό έχει, επίσης, δημιουργήσει προβλήματα στα κράτη μέλη από τα οποία διέρχονται οι μετανάστες, ώστε να φτάσουν στον τελικό τους προορισμό, για παράδειγμα, στην Κροατία, την Ουγγαρία, την Αυστρία και τη Σλοβενία.

¹ <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el>

Σε ένα μεγάλο μέρος της ΕΕ -τον χώρο Σένγκεν- οι άνθρωποι μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα, χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα· ωστόσο, η ροή των προσφύγων έχει οδηγήσει ορισμένα κράτη μέλη να επαναφέρουν τους ελέγχους στα σύνορά τους με άλλες χώρες της ΕΕ. Όπως η άφιξη μεταναστών επηρεάζει ορισμένα κράτη μέλη περισσότερο από άλλα, έτσι και ο αριθμός των αιτούντων άσυλο δεν είναι ισομερώς κατανομημένος μεταξύ τους. Το 2015, από το σύνολο των αιτήσεων ασύλου, το 75 % καταχωρίστηκε σε πέντε μόλις κράτη μέλη (Γερμανία, Ουγγαρία, Σουηδία, Αυστρία και Ιταλία). Η ΕΕ κατέληξε πρόσφατα σε συμφωνία με την Τουρκία με στόχο να σταματήσει η ανεξέλεγκτη εισροή μεταναστών σε μία από τις κύριες διαδρομές στο Αιγαίο Πέλαγος. Η συμφωνία προβλέπει επίσης δυνατότητες νόμιμης εισόδου προσφύγων στην Ευρώπη. Το αποτέλεσμα ήταν να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών που έρχονται από την Τουρκία. Αφού κορυφώθηκε σε 7.000 άτομα ανά ημέρα τον Οκτώβριο του 2015, ο μέσος αριθμός αφίξεων μειώθηκε σε 47 άτομα ημερησίως στο τέλος του Μαΐου του 2016.

Ανάμεσα στη δημιουργική πληθώρα θεμάτων που προσφέρονται για Διπλωματική Εργασία, κανένα εξ αυτών δεν φάνηκε πιο χρήσιμο στον γράφοντα, όσο αυτό της Προσφυγικής Κρίσης. Και τούτο, γιατί αποτέλεσε αφορμή για να διχαστούν οι πολίτες ενός λαού, που μέσα στο ρου της Ιστορίας έχει αποδειχθεί τόσο φιλόξενος: Οι θιασώτες της μίας άποψης υποστήριξαν να διατηρηθεί αυτός μας ο χαρακτήρας και να μην κλείσουν τις πόρτες μας σε ανθρώπους που διακινδύνευσαν (και κάμποιοι εξ αυτών έχασαν) τις ζωές τους για ένα καλύτερο αύριο. Οι υποστηρικτές της άλλης γνώμης, προτάσσοντας την οικονομική τους εξαθλίωση, επέλεξαν να μην δαπανηθούν οι ήδη λιγοστοί πόροι του κράτους για ανθρώπους άλλους και όχι τους ίδιους τους πολίτες του.

Λαμβάνοντας ως δεδομένο, ότι στα δημοκρατικά καθεστώτα καμία άποψη δεν είναι λανθασμένη και ότι εφ' όσον δεν αντιβαίνει στο Σύνταγμα, δεν είναι παράνομη, το παρόν πόνημα δεν εξετάζει ποια από τις δύο θέσεις είναι λογικότερη της άλλης, περιοριζόμενο, αυστηρά, στην παράθεση γεγονότων, ώστε να διαμορφώσει ο αναγνώστης την δική του. Άλλωστε, στόχος του γράφοντος είναι να τονίσει το αντικειμενικό μέγεθος της Προσφυγικής Κρίσης και την αδυναμία των Κρατών μεμονωμένα, ακριβώς λόγω του μεγέθους της, να την αντιμετωπίσουν. Εις επίρρωσιν της ανωτέρω διαπίστωσης, παρουσιάζονται γεγονότα, αριθμοί, δηλώσεις φορέων και πολιτών.

Σε αυτό το σημείο, παρουσιάστηκε μια χείρα βοήθειας από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Σε μία χρονική περίοδο που αφ' ενός ακούγονται αρκετά για τα ανωτέρω μορφώματα, αφ' ετέρου οι πολιτικοί φορείς αδυνατούσαν να διαχειριστούν (τουλάχιστον άμεσα) την Προσφυγική Κρίση, υπήρξε άμεση και ζωτικής σημασίας να αξιοποιηθεί αυτή η χείρα βοήθειας.

Για την εκπόνηση της παρούσης Θέσεως, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Καθηγητές μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα " Στρατηγικές Διαχείρισης Καταστροφών και Κρίσεων ", τον κ. Ευθύμιο Λέκκα που μου έκανε την Τιμή να παρακολουθήσω το Πρόγραμμα αυτό και την Κυρία Φοίβη Σπύρη δίχως την βοήθεια της οποίας, το παρόν πόνημα δεν θα ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί. Τέλος, επί προσωπικού, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσοι συνετέλεσαν στην πραγματοποίηση της παρούσης Εργασίας.

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1.	Αφίξεις Μεταναστών στην Ε.Ε. (περίοδος 2014-2017).....	13
Πίνακας 2.	Οι θάνατοι Προσφύγων στη Μεσόγειο κατά τα έτη 2014-2015.....	14
Πίνακας 3.	Θάνατοι Προσφύγων από 13.04.2015 - 13.09.2015 στη Μεσόγειο	15
Πίνακας 4.	Χώρες προέλευσης των αιτούντων άσυλο στην Ε.Ε.	16
Πίνακας 5.	Πλήρης κατάλογος αναγκών της Ελλάδος	20

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1.	Η προσέγγιση των “hot-spots”	25
Εικόνα 2.	Πρωτοσέλιδα πολιτικών εφημερίδων κατά την περίοδο της προσφυγικής κρίσης	26
Εικόνα 3.	Πρωτοσέλιδα πολιτικών εφημερίδων κατά την περίοδο της προσφυγικής κρίσης Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	2
Εικόνα 4.	Κριτική για τις Μ.Κ.Ο. σχετικά με τα ποσά που λαμβάνουν για να παράσχουν βοήθεια και τι καταλήγει τελικώς στον αρχικό προορισμό ...	47
Εικόνα 5.	Εθελοντές της διεθνούς Μ.Κ.Ο. “Greenpeace” βοηθούν κατά τη διάσωση προσφύγων όλων των ηλικιών, ώστε να παρασχεθεί άμεσα ιατρική βοήθεια 5Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
Εικόνα 6.	Εθελοντές βοηθούν προμηθεύοντας Πρόσφυγες με είδη πρώτης ανάγκης	55
Εικόνα 7.	Εθελοντές βοηθούν προμηθεύοντας Πρόσφυγες με είδη πρώτης ανάγκης.	55
Εικόνα 8.	Εθελοντές της Μ.Κ.Ο. “Γιατροί χωρίς σύνορα” ενημερώνουν Πρόσφυγες για θέματα υγείας	56
Εικόνα 9.	Εθελοντές της Μ.Κ.Ο. “Γιατροί χωρίς σύνορα” εμβολιάζουν ανηλίκους.	57
Εικόνα 10.	Τομείς που προκαλούν ανησυχία ή φόβο στους πολίτες.....	60
Εικόνα 11.	Βαθμός εμπιστοσύνης του κοινού προς τον θεσμό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	61
Εικόνα 12.	Αριθμός των ανθρώπων, που αναγκάστηκε να αλλάξει τον τόπο διαμονής του εξαιτίας πολέμου.	64
Εικόνα 13.	Διασώστης μεταφέρει το σώμα του Αϊλάν Κούρντι στα τουρκικά παράλια.	66

Κεφάλαιο 1. Η ταυτότητα της Προσφυγικής Κρίσης

1.1. Εισαγωγή

Μελετώντας το ρου της Ιστορίας γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι οι πληθυσμιακές μετακινήσεις είναι στην φύση του ανθρώπου. Από τις πρώτες καταγραφές μέχρι και σήμερα παρατηρείται, ότι ο άνθρωπος μετακινείται μαζικά για μία σειρά λόγων. Οι απαρχές του 21^{ου} αιώνα, ωστόσο, σηματοδότησαν μία αλλαγή, αυτή της δημοσιότητας. Η διεθνής πολιτική σκηνή (για την οποία οι πολίτες της υψηλίου άρχισαν να επιδεικνύουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον, καθώς το μορφωτικό τους επίπεδο σημειώνει σταθερά ανοδική πορεία), τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (τα οποία έχουν εκμηδενίσει τις αποστάσεις χάριν του διαδικτύου), τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έκαναν προσιτό το δράμα των μαζικών μετακινήσεων πληθυσμών στον κάθε πολίτη. Το παράδοξο, ωστόσο, είναι ότι το πρόβλημα των μετακινήσεων δεν ήταν κάτι νέο· τουναντίον, επρόκειτο για ένα φαινόμενο υπαρκτό παλαιόθεν, απλώς, για πρώτη φορά, μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ήταν ορατό. Πολλώ δε μάλλον, όταν μία μαζική μετακίνηση συνεπάγεται - μετά βεβαιότητος- απώλειες χιλιάδων ζωών.

Το Προσφυγικό ζήτημα, όπως και κάθε μαζική πληθυσμιακή μετακίνηση, καίτοι αποτελεί παλαιό φαινόμενο, την τελευταία δεκαετία είναι πιο επίκαιρο από ποτέ. Τουλάχιστον σε μία από τις πτυχές του εμφανίζεται σε κάθε δελτίο ειδήσεων και τόνοι μελανιού έχουν χρησιμοποιηθεί σε εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία αναφορά με την Προσφυγική Κρίση, τα αίτια και τις συνέπειες αυτής.

Κρίνεται απαραίτητο, για την καλύτερη κατανόηση του παρόντος εγχειρήματος, να προσεγγισθεί ο ορισμός του “**πρόσφυγα**”. Ο όρος αυτός συμπεριλαμβάνει τους ανθρώπους (είτε αυτοί είναι πολίτες τρίτης χώρας, είτε ανιθαγενείς), οι οποίοι ευρίσκονται εκτός της χώρας της οποίας έχουν την υπηκοότητα, συνεπεία γεγονότων και δικαιολογημένου φόβου διώξεως. Ο, δε, φόβος διώξης μπορεί να αφορά στην θρησκεία, τη φυλή, την εθνικότητα, τις πολιτικές πεποιθήσεις, το φύλο του κ.ά. Εάν τα άτομα αυτά, κατά την είσοδό τους (η οποία είθισται να πραγματοποιείται εκτός των νομίμων οδών) στη χώρα, υποβάλλουν (δια των επισήμων καναλιών) αίτημα για χορήγηση ασύλου και το αίτημά τους γίνει δεκτό, τότε αναγνωρίζεται η διεθνής προστασία τους και τους παρέχονται -έστω και περιορισμένα- δικαιώματα (παραμονής στη χώρα, εργασίας, πρόσβασης στην υγεία και τη παιδεία).

Σε αυτό το σημείο, δέον να διευκρινιστεί η διαφορά του πρόσφυγα από τον όρο του “μετανάστη”, ο οποίος, προσιδιάζει σε άτομα, τα οποία επιλέγουν να εγκαταλείψουν οικειοθελώς τη χώρα τους, με σκοπό να εγκατασταθούν αλλού αναζητώντας καλύτερες (κοινωνικές, επαγγελματικές, οικονομικές) συνθήκες, ενώ, έχουν τη δυνατότητα να επιστρέψουν στη χώρα τους οποτεδήποτε θελήσουν, σε αντίθεση με τους πρόσφυγες, οι οποίοι δεν διαθέτουν αυτήν την δυνατότητα, εκτός εάν αλλάξει η επικρατούσα στη χώρα τους κατάσταση, προκειμένου να είναι ασφαλείς.

Συνεπώς, προκύπτει, σύμφωνα με τα ανωτέρω, ότι ο πρόσφυγας, ουσιαστικά αναγκάζεται να φύγει από τη χώρα της υπηκοότητάς του για να παραμείνει ασφαλής, σε αντίθεση με τον μετανάστη, ο οποίος επιλέγει να αφήσει τη χώρα του, όχι για το ζην αλλά για το ευ ζην. Ο μετανάστης μπορεί ανά πάσα στιγμή να επιστρέψει με ασφάλεια στη χώρα του, αλλά ο πρόσφυγας, δεν μπορεί να το πράξει, αν δεν εκλείψουν οι περιστάσεις εκείνες που τον οδήγησαν να φύγει εξ αρχής.

Η περίπτωση της Συρίας, όπως, άλλωστε, παρατηρεί και ο Διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορία, Ειδικός σε θέματα Μέσης Ανατολής, Aref Aloheid ², παρουσιάζει το εξής οξύμωρο: « *Η Συρία, ιστορικά, ίσως είναι η μοναδική χώρα στον κόσμο που δέχτηκε τόσους πολλούς πρόσφυγες και μετανάστες. Για παράδειγμα, καλωσόρισε Τσερκέζους του Καύκασου από τον 19ο αιώνα, Τουρκεμένους, Αρμένιους εξαιτίας των σφαγών κατά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, Έλληνες της Μικράς Ασίας 1922, παλαιστίνιους του 1948 και του 1967, Κούρδους πρόσφυγες σε διάφορες περιόδους εξαιτίας των διωγμών από γειτονικές χώρες, Κουβέϊτιανούς λόγω εισβολής του Σαντάμ Χουσεΐν στη χώρα τους το 1990, Ιρακινούς πρόσφυγες το 2003, Λιβανέζους το 2006 εξαιτίας του πολέμου με το Ισραήλ* ».

1.2. Προγενέστερες προσφυγικές ροές

Όπως είναι γνωστό και θα αναλυθεί και στις επόμενες σελίδες, η Ευρώπη και δη η Ελλάδα έχουν βιώσει ξανά στο παρελθόν ροές προσφύγων και μεταναστών. Σπουδαία ιστορικά γεγονότα έχουν ωθήσει πολυπληθείς ανθρώπινες μάζες να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε χώρα έτερη της ιθαγενείας τους. Στην μελέτη του Διευθυντού του Κέντρου Ερευνών Ευρωπαϊκών και Αμερικανικών σπουδών, Ιωάννη Νομικού (Αύγουστος 2010) αναφέρεται σειρά τέτοιων μετακινήσεων. Επί παραδείγματι, την δεκαετία του 1980 χιλιάδες πρόσφυγες από τον Λίβανο, την Τουρκία, το Ιράν και την Αιθιοπία να αιτηθούν πολιτικού ασύλου στην Ελλάδα, λόγω διαμαχών στις χώρες τους. Το 1989 η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων και τον Δεκέμβριο του 1990 η ουσιαστική πτώση του πολιτικού ηγέτη της Αλβανίας, Ραμίζ Αλία, οδήγησαν σε μία έκρηξη των χερσαίων ροών, προς την Ευρώπη και κυρίως προς την Ελλάδα, προσφύγων από τις χώρες της πρώην Ηνωμένης Γιουγκοσλαβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας και Αλβανίας, αντιστοίχως.

² http://www.huffingtonpost.gr/aref-alobeid/-_4748_b_9521404.html

Από το 1990 και έπειτα, υπήρξε σταθερή ροή ανθρώπων από τις χώρες αυτές, οι οποίοι de facto στην πλειονότητά τους ήταν μετανάστες παρά πρόσφυγες. Η αυτή, ως άνω, μελέτη χαρακτηρίζει «ανελαστική» και «αποσπασματική» την -εκ μέρους της Ελλάδας- αντιμετώπιση του φαινομένου, τονίζοντας, παράλληλα, την αναγκαιότητα για το σχεδιασμό ενός στρατηγικού σχεδίου δράσεως.

Με εύλογες, αλλά χαμηλής ποσόστωσης, αυξομειώσεις του αριθμού των μεταναστών (εξαιτίας παραγόντων, όπως είναι οι καιρικές συνθήκες), αυτές διατηρήθηκαν μέχρι και το έτος 2010, ότε και ανακοινώθηκε από το Καστελόριζο Δωδεκανήσου (23.04.2010), από τον τότε Πρωθυπουργό, Γεώργιο Ανδρ. Παπανδρέου, η προσφυγή της χώρας στον μηχανισμό στήριξης, γεγονός που μεταφραζόταν ότι η Ελλάδα εισέρχεται στον μνημονιακό δρόμο των μέτρων σκληρής λιτότητας. Οι αθρόες μετακινήσεις μεταναστών προς την Ελλάδα σημείωσαν σημαντική μείωση, των μεταναστών αναλογιζόμενων, ότι οι συνθήκες διαβίωσης ίσως και να μην ήταν, τελικώς, καλύτερες από αυτές των χωρών τους, μέχρι, όμως, και τον Απρίλιο του 2014 (βλ. και πίνακα 1). Μάλιστα, δέον αξιολογηθεί καταλλήλως και η τάση φυγής ενός σημαντικού μέρους των όσων είχαν ήδη εισέλθει στην Ελλάδα, είτε προς τις χώρες ιθαγενείας, είτε με σκοπό την μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα. Το γεγονός παραμένει, ότι ενώ η Ελλάδα ακόμη δεν είχε αφομοιώσει επαρκώς τις μεταναστευτικές ροές, εκκίνησε μία ακόμη μαζικότερη μετακίνηση προς αυτήν, με δύο διαφορές : Οι χιλιάδες κόσμου προσέρχονταν πλέον δια θαλασσίων οδών και **πλέον δεν επρόκειτο για μετανάστες, αλλά για πρόσφυγες**.

1.3. Το ισχύον κατά την Προσφυγική Κρίση «Δίκαιο του Πρόσφυγα»

Ο όρος του «Πρόσφυγα» χρονικά εμφανίζεται το πρώτον το έτος 1917, κατά την εποχή της Επανάστασης των Μπολσεβίκων. Οι προς την Ευρώπη προσφυγικές ροές εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων από τη σημερινή Ρωσία ακολουθήθηκαν από ροές Αρμενίων, Ασυροχαλδέων, Τούρκων και Ελλήνων της Μικράς Ασίας, γεγονότα, που οδήγησαν στον χαρακτηρισμό του 20^{ου} αιώνα, ως τον «*αιώνα των ξεριζωμένων*» (Αγά Χαν, 1976). Απέναντι σε αυτά τα πρωτοφανή -για την εποχή- φαινόμενα, η διεθνής κοινότητα δεν θα μπορούσε να μείνει άπραγη και, μόλις, μετά το τέλος του Α΄ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, και κάπως έτσι οι σκέψεις για την προστασία των «ξεριζωμένων» έγιναν πράξη.

Η Ύπατη Αρμοστεία

Λόγω της επιτακτικότητας για εξεύρεση λύσεως στο θέμα των Ρώσων προσφύγων (μετά την Οκτωβριανή επανάσταση), η Κοινωνία των Εθνών δημιούργησε την Ύπατη Αρμοστεία. Αρχικά, η Ύπατη Αρμοστεία δημιουργήθηκε για τους Ρώσους Πρόσφυγες. Στη συνέχεια, περιλήφθηκαν και οι Αρμένιοι (όσοι επεβίωσαν από τη Γενοκτονία από τους Τούρκους), κατόπιν, οι Ασύριοι, οι Ασυροχαλδέοι, οι Κούρδοι, οι Γερμανοί, μέχρι και το έτος 1938, ότε και δημιουργήθηκε το Γραφείο του Υπάτου Αρμοστή **για όλους τους πρόσφυγες**, με σκοπό αφ' ενός την πολιτική και νομική προστασία των προσφύγων και αφ' ετέρου την ανθρωπιστική βοήθεια προς τους πρόσφυγες.

Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967

Το πρώτο σημαντικό βήμα στην εξελικτική πορεία της διεθνούς προστασίας του Πρόσφυγα λαμβάνει χώρα στην Γενεύη Ελβετίας την 28.07.1951 (με έναρξη ισχύος την 22.04.1954). Η Σύμβαση του 1951 θα αποτελέσει από τούδε και στο εξής το βασικό νομοθετικό κείμενο για την προστασία των προσφύγων, ορίζοντας την ταυτότητα του πρόσφυγα και τα δικαιώματά τους, επικυρωθείσα, συνολικώς, από 145 κράτη. Βασική αρχή της παραπάνω Σύμβασης είναι αυτή της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με την οποία «κανείς πρόσφυγας δεν θα επιστρέφεται στη χώρα στην οποία αντιμετωπίζει σοβαρή απειλή απέναντι στην ζωή του ή την ελευθερία του. Ουσιαστικά, αλλά και τυπικά, υπήρξε η πρώτη διεθνής συμφωνία, η οποία κάλυπτε τις πιο ουσιαστικές πλευρές της ζωής των προσφύγων καθορίζοντας μια σειρά θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία θα πρέπει να είναι -τουλάχιστον- ισότιμα με τις ελευθερίες που απολαμβάνουν οι αλλοδαποί υπήκοοι μιας χώρας ή και σε μερικές περιπτώσεις και οι ίδιοι οι πολίτες της χώρας, καθώς και αναγνωρίζοντας το διεθνές πεδίο δράσης των προσφυγικών κρίσεων και τη σπουδαιότητα της διεθνούς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης και της από κοινού συμμετοχής των κρατών στη διευθέτηση του προβλήματος των προσφύγων.

Η Σύμβαση του 1951 συμπληρώθηκε από το Πρωτόκολλο της 31.01.1967 (έναρξη ισχύος 04.10.1967). Το Πρωτόκολλο αφαιρούσε τους γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς, όπως αυτοί είχαν τεθεί από την αρχική Σύμβαση, περιορισμοί, σύμφωνα με τους οποίους μόνον άτομα που εμπλέκονταν στα γεγονότα που συνέβησαν στην Ευρώπη πριν την 1η Ιανουαρίου του 1951, μπορούσαν να υποβάλλουν αίτηση ασύλου.

Αν επιχειρούσε κάποιος μια συνοπτική αξιολόγηση της Σύμβασης της Γενεύης, της διεθνούς πράξεως που κατέχει την πρωτοκαθεδρία της προστασίας των προσφύγων και που αποτελεί το θεμέλιο της εγγυήσεως των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των, θα στεκόταν :

α) Στην -χωρίς διακρίσεις- προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων, στη θέσπιση εγγυήσεων για αυτούς και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των (π.χ. υγεία, εκπαίδευση, κ.λπ.), στην σύνδεση της Ύπατης Αρμοστείας με τους πρόσφυγες και την επίβλεψη από τον Ύπατο Αρμοστή της εφαρμογής της παρούσας Συνθήκης, αλλά και

β) στην ύπαρξη σημαντικών νομοθετικών κενών, διότι αυτές οι ελλείψεις, ακόμη, δεν νοούνταν. Πιο συγκεκριμένα, δεν υπήρχε προστασία για κατηγορίες προσφύγων, όπως πρόσφυγες πολέμων, εμφυλίων συρράξεων (όπου υπάγεται και η Προσφυγική Κρίση που παρουσιάζεται με την παρούσα), φυσικών καταστροφών, κ.ά. Ζητήματα σαν και αυτά είτε επιλύθηκαν με μεταγενέστερα Νομοθετικά κείμενα, είτε βαίνουν προς επίλυση, όπως θα εκτεθεί κατωτέρω.

Οι προπομποί και η Συνθήκη του Μάαστριχτ

Ειρήσθω εν παρόδω, η -από το 1965- αρχική μορφή της Ένωσης των κρατών από "Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα" ("Ε.Ο.Κ.") μετά των συναφών "Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα" ("Ε.Κ.Α.Χ.") και "Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας" (ΕΥΡΑΤΟΜ"), μετετράπη το 1992 στην "Ευρωπαϊκή Κοινότητα" ("Ε.Κ.") και από το 2007 στην "Ευρωπαϊκή Ένωση" ("Ε.Ε.).

Ήδη από τα τέλη του 1970, η ανάγκη για μία κοινή διαχείριση τέτοιων φαινομένων είχε καταστεί αναφανδόν άμεση. Αρχικά με την ομάδα “Trevi”, η οποία δημιουργήθηκε τον Δεκέμβριο του έτους 1975 στην σύνοδο Κορυφής της Ρώμης και συνετίθετο από υπαλλήλους των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Εσωτερικών των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και μετέπειτα Ευρωπαϊκής Κοινότητας, με σκοπό τον συντονισμό των δράσεων των εθνικών αστυνομικών υπηρεσιών στην αντιμετώπιση τρομοκρατικών υποθέσεων και διασυνοριακών εγκλημάτων. Η λειτουργία της ομάδας αυτής τερματίστηκε το 1992. Η σημασία του θεσμού αυτή υπήρξε καθοριστική, διότι, παρά το γεγονός ότι δεν υπαγόταν στις δομές της Ε.Ο.Κ. ή της Ε.Ε., ήταν η πρώτη φορά που ένα σύνολο εκπροσώπων των Κρατών-Μελών έλαβε θεσμική υπόσταση, ώστε να αντιμετωπίσει και να ενοποιήσει επισήμως ένα διευρωπαϊκό πρόβλημα, λειτουργώντας ως προπομπός των Συμφωνιών, όπως τις γνωρίζουμε σήμερα.

Στο αυτό πλαίσιο της ενοποιήσεως την 14.06.1985 υπεγράφη, αρχικώς, ανάμεσα στα κράτη του Βελγίου, Ολλανδίας, Γαλλίας, Γερμανίας και Λουξεμβούργου (σε μία κωμόπολη του τελευταίου, επ’ ονόματι **Σένγκεν**) Συμφωνία για σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά τους σύνορα και κατ’ επέκτασιν για ελεύθερη κυκλοφορία όλων των υπηκόων των συμβαλλομένων Κρατών-Μελών, των άλλων χωρών και πολιτών τρίτων χωρών. Μετά την συμπλήρωση της, με την Εφαρμοστική Σύμβαση του 1990, προοδευτικά, και άλλες χώρες (τόσον εντός Ε.Ε., όσο και εκτός αυτής) προσχώρησαν στην Συμφωνία (πλέον, Σύμβαση), η οποία αποτελεί, έκτοτε, νομοθεσιακό κείμενο της Ε.Ε.

Λίγα χρόνια αργότερα και πιο συγκεκριμένα την 07.02.1992 υπογράφεται η Συνθήκη του **Μάαστριχτ** (η οποία έλαβε το προσωνόμιο «Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης»), με έναρξη ισχύος την 01.11.1993. Τα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θεωρώντας ότι οι συνθήκες για μία θεσμικοποίηση της μεταξύ των συνεργασίας, έχουν ωριμάσει, αποφασίζουν να προβούν στην υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, ώστε να αντιμετωπισθούν πληρέστερα και πιο ενοποιημένα οι προκλήσεις της εποχής.

Με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συνθήκη του Μάαστριχτ σηματοδότησε ένα νέο στάδιο στη διαδικασία δημιουργίας «μιας διαρκώς στενότερης ένωσης μεταξύ των λαών της Ευρώπης». Η Ένωση διέθετε, πλέον, ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο, που αποτελείτο από το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο και το Ελεγκτικό Συνέδριο, που αποτελούσαν, την εποχή εκείνη, τα μόνα «θεσμικά όργανα» της Ένωσης, ασκώντας τις αρμοδιότητές των σύμφωνα με τις διατάξεις των συνθηκών³.

³ Η συνθήκη θέσπισε μια Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και μια Επιτροπή των Περιφερειών, οι οποίες είχαν συμβουλευτικά καθήκοντα. Ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και μια Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ιδρύθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης επιπλέον των υπάρχοντων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στον όμιλο της ΕΤΕπ, δηλαδή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

Στην δημιουργούμενη -με τη συνθήκη του Μάαστριχτ- Ένωση, η Συνθήκη εκχώρησε ορισμένες αρμοδιότητες, οι οποίες ταξινομούνται σε τρεις μεγάλες ομάδες, οι οποίες ονομάστηκαν «πυλώνες» :

α. Ο πρώτος «πυλώνας» παρείχε το πλαίσιο, εντός του οποίου ασκούσαν από τα κοινοτικά θεσμικά όργανα, οι αρμοδιότητες σε τομείς που διέπονταν από τη Συνθήκη, για τις οποίους, τα κράτη μέλη είχαν μεταβιβάσει την κυριαρχία τους. Η Κοινότητα είχε ως αποστολή να διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς και, μεταξύ άλλων, μια αρμονική, ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας και την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η Κοινότητα επιδίωκε αυτούς τους στόχους, μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της είχαν ανατεθεί, με την εγκαθίδρυση μιας κοινής αγοράς, καθώς και με την καθιέρωση οικονομικής πολιτικής και ενιαίου νομίσματος. Η Κοινότητα όφειλε να δρα σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας και, σε τομείς που δεν ενέπιπταν στην αποκλειστική αρμοδιότητά της, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας ⁴.

β. Ο δεύτερος «πυλώνας» αφορούσε στην κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας. Σκοπός της Ενώσεως ήταν ο καθορισμός και η εφαρμογή, με διακυβερνητικές μεθόδους, μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας. Τα Κράτη-Μέλη συμφώνησαν να υποστηρίζουν την πολιτική αυτή ενεργά και ανεπιφύλακτα, στο πνεύμα αφοσίωσης και αμοιβαίας αλληλεγγύης. Επιμέρους στόχοι της πολιτικής αυτής ήταν, μεταξύ άλλων, η προστασία των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων, της ανεξαρτησίας και της ακεραιότητας της Ένωσης, σύμφωνα με τις επιταγές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η ενίσχυση της ασφάλειας της Ένωσης με κάθε τρόπο, η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, η ανάπτυξη και η ενίσχυση του θεσμού της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

γ. Ο τρίτος «πυλώνας» θέσπισε την συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Καθήκον της Ένωσης ήταν να αναλάβει κοινή δράση στους ανωτέρω τομείς με διακυβερνητικές μεθόδους, προκειμένου να παράσχει στους πολίτες της υψηλό επίπεδο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, θεσπίζοντας κανόνες και ενίσχυση των ελέγχων, κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων της Κοινότητας, καταπολεμώντας με τον τρόπο αυτό φαινόμενα όπως αυτό της τρομοκρατίας, της σοβαρής εγκληματικότητας, της διακίνησης ναρκωτικών και ανθρώπων και τη διεθνή απάτη, ιδρύοντας δικαστική συνεργασία σε ποινικές και αστικές υποθέσεις, δημιουργώντας μια Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία ("Europol") εφοδιασμένη με ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αστυνομικών δυνάμεων, καταπολεμώντας την παράνομη μετανάστευση, ορίζοντας μία κοινή πολιτική ασύλου, κ.ά.

⁴ Η αρχή της επικουρικότητας είναι μια από τις Βασικές Αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου (μαζί με την αρχή ειδικής εξουσιοδότησης, την αρχή αναλογικότητας και την αρχή κοινοτικής καλής πίστης). Σύμφωνα με αυτήν, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να δρα σε τομείς που δεν αποτελούν αρμοδιότητά της, αποκλειστικά και μόνον, όταν η δράση της εξασφαλίζει καλύτερο αποτέλεσμα από αυτό των εθνικών κυβερνήσεων ή περιφερειακών ολοκληρώσεων.

Η Σύμβαση του Δουβλίνου

Το 1990 αποφασίσθηκε από δώδεκα, αρχικά, κράτη (Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία, Ελλάδα, Γερμανία, Γαλλία, Δανία, Βέλγιο), διότι μετέπειτα την συμφωνία κύρωσαν και η Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία, ότι πρέπει να περιορισθεί η ελεύθερη μετακίνηση των αιτούντων άσυλο στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και να εξαλειφθεί το φαινόμενο υποβολής αιτήματος στο κράτος αρεσκείας από τον υποβάλλοντα (φαινόμενο «άγρας ασύλου», «asylum shopping»). Πιο συγκεκριμένα, ο άνθρωπος ο οποίος ζητά διεθνή προστασία, έχει δικαίωμα να την αναζητά και να την αξιώνει, αλλά όχι να εκφέρει γνώμη για το κράτος μέλος που θα του την προσφέρει.

Η Σύμβαση του Δουβλίνου, αν και υπεγράφη την 15.06.1990 (ήτοι, προ της Συνθήκης του Μάαστριχτ), ετέθη σε εφαρμογή, μόλις, την 01.09.1997 (ήτοι, πλέον των επτά ετών αργότερα!!). Η πρώτη Σύμβαση (=Δουβλίνο I) είχε λιγότερο ουσιαστικό ρόλο, από όσο θα περίμενε ο κόσμος. Θέτοντας μία ιεραρχική σειρά κριτηρίων, ρύθμιζε μεν, τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη απεφάσιζαν ποιο κράτος είναι υπεύθυνο για να εξετάσει την αίτηση ασύλου, αποφεύγοντας με τον τρόπο αυτό τις αλληπάλληλες αιτήσεις, αλλά δεν έκρινε αν ο αιτών είναι πρόσφυγας.

Η καθυστέρηση στην έναρξη ισχύος της Σύμβασης για επτά έτη (λόγω των διαφωνιών των Εθνικών Κοινοβουλίων να την υπογράψουν) είχε ως αποτέλεσμα να έχει, ήδη, τεθεί σε εφαρμογή η Συνθήκη του Μάαστριχτ και οι επιμέρους συμφωνίες της, μία εκ των οποίων ήταν και η ενωσιακή αρμοδιότητα σε θέματα ασύλου.

Κατόπιν τούτων, η Ένωση (μετά και την Σύνοδο Κορυφής του Τάμπερε στη νότια Φινλανδία τον Οκτώβριο του 1999), αντικατέστησε την σύμβαση του Δουβλίνου το 2003 με τον Κανονισμό 343 / 2003 ("Δουβλίνο II"), ο οποίος, με τη σειρά του, δέκα έτη αργότερα τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 604 / 2013 ("Δουβλίνο III"). Τα ανωτέρω διεθνή κείμενα συνθέτουν ένα σύστημα, γνωστό ως Σύστημα του Δουβλίνου, το οποίο έχει σαν αρχή ότι «μόνο ένα κράτος είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης» (Κανονισμός Δουβλίνο II, αρ. 3, παρ. 1). Στο αυτό κείμενο ορίζονται κριτήρια για το ποιο κράτος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως του αιτούντος προστασία. Τα κριτήρια αυτά παρατίθενται παρακάτω αυτούσια από το κείμενο του Κανονισμού Δουβλίνο II :

- **Αρχή της ενότητας των οικογενειών**

Εάν ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησής του είναι το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται νομίμως ένα μέλος της οικογένειάς του, εφόσον αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανηλίκου. Εάν δεν υπάρχει μέλος της οικογένειας, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος μέλος στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε την αίτησή του για άσυλο.

Για τους ενήλικους, εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έλαβε άδεια παραμονής σε κράτος μέλος ως πρόσφυγας ή εάν η αίτηση του εν λόγω ατόμου τελεί

υπό εξέταση, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου υπό τον όρο ότι το επιθυμεί ο ενδιαφερόμενος.

Επιπλέον, οι αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται ταυτόχρονα ή σε παραπλήσιες ημερομηνίες από πλείονα μέλη μιας οικογενείας μπορούν να εξετάζονται από κοινού.

- **Έκδοση αδειών διαμονής ή θεωρήσεων**

Το κράτος μέλος που χορήγησε στον αιτούντα ισχύοντα τίτλο διαμονής ή έγκυρη θεώρηση θα είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου. Εάν ο αιτών είναι κάτοχος περισσότερων αδειών ή θεωρήσεων που εκδόθηκαν από διαφορετικά κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου θα είναι το κράτος που εξέδωσε το έγγραφο με την απώτερη ημερομηνία λήξεως ισχύος.

Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν εάν ο αιτών άσυλο είναι κάτοχος ενός ή περισσότερων τίτλων διαμονής που έχουν λήξει για διάστημα μικρότερο από πριν από δύο έτη ή μίας ή περισσότερων θεωρήσεων που έχουν λήξει για διάστημα μικρότερο από πριν από έξι μήνες, αλλά εφόσον ο αιτών άσυλο δεν έχει εγκαταλείψει το έδαφος των κρατών μελών.

- **Παράνομη είσοδος ή διαμονή σε κράτος μέλος**

Εάν ο αιτών διέβη παράνομα τα σύνορα ενός κράτους μέλους, αυτό το κράτος μέλος θα είναι υπεύθυνο να εξετάσει την αίτηση ασύλου. Η ευθύνη αυτή παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράνομη διάβαση των συνόρων.

Όταν ο αιτών άσυλο διέμεινε σε κράτος μέλος για μία συνεχή περίοδο τουλάχιστον πέντε μηνών πριν υποβάλει την αίτησή του, το κράτος μέλος αυτό είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης. Εάν ο αιτών άσυλο διέμεινε για διάστημα τουλάχιστον πέντε μηνών σε πλείονα κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου είναι το κράτος μέλος της τελευταίας διαμονής.

- **Νόμιμη είσοδος σε κράτος μέλος**

Εάν υποβάλλει αίτηση ασύλου υπήκοος τρίτης χώρας σε κράτος μέλος όπου αυτός δεν υπόκειται σε υποχρέωση θεώρησης, υπεύθυνο είναι το κράτος μέλος υποβολής της αίτησης.

- **Αίτηση στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα**

Εάν υπήκοος τρίτης χώρας υποβάλλει αίτηση ασύλου στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα κράτους μέλους, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης.

Εξαιρέσεις

Εάν δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί το κράτος μέλος το οποίο είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων που απαριθμούνται, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι **το πρώτο κράτος μέλος** στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου.

Ύστερα από αίτηση ενός άλλου κράτους μέλους, κάθε κράτος μέλος μπορεί να δεχθεί να διαπραγματευθεί μια αίτηση ασύλου για την οποία δεν είναι υπεύθυνο, για **λόγους ανθρωπιστικούς** και βάσει, εν μέρει, οικογενειακών ή πολιτισμικών κριτηρίων, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι συναινούν.

Αναδοχή του αιτούντος άσυλο

Το κράτος μέλος που έχει προσδιοριστεί ως υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου πρέπει **να αναδεχτεί τον αιτούντα και να εξετάσει την αίτηση**. Εάν ένα κράτος μέλος στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου θεωρεί ότι άλλη χώρα της ΕΕ είναι υπεύθυνη, μπορεί να απευθύνει προς αυτήν αίτημα αναδοχής της αίτησης.

Η αίτηση αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης θα πρέπει να υποδεικνύει κάθε στοιχείο που επιτρέπει στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα να προσδιορίσει εάν είναι πράγματι υπεύθυνο. Όταν το κράτος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα δέχεται την αναδοχή ή εκ νέου ανάληψη του ενδιαφερομένου προσώπου, αποστέλλεται στον αιτούντα αιτιολογημένη απόφαση που δηλώνει ότι η αίτησή του κρίνεται απαράδεκτη στο κράτος μέλος όπου υποβλήθηκε, και ότι υπάρχει υποχρέωση μεταφοράς του αιτούντος άσυλο στο κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο.

Το σύστημα του Δουβλίνου περιλαμβάνει και δύο άλλους Κανονισμούς : Α) Τον Κανονισμό 2.725 / 2000 ("Eurodac"), ο οποίος αποτελεί μία ηλεκτρονική βάση δεδομένων για τους αιτούντες άσυλο (στοιχεία, δακτυλικά αποτυπώματα, κράτος εισόδου, κ.ά.), αλλά και τον Κανονισμό 2.007 / 2004, δυνάμει του οποίου, όπως θα δούμε και παρακάτω, δημιουργήθηκε η "Frontex" (βλ. κεφ. 1.5.1).

Στο σύστημα του Δουβλίνου έχει ήδη προστεθεί ο κανονισμός με αρ. 604 / 2013 ("Δουβλίνο III") και ήδη γίνονται συζητήσεις για το "Δουβλίνο IV".

1.4. Η Προσφυγική Κρίση του 2015

Για να γίνει ευκολότερα αντιληπτή η Προσφυγική Κρίση εν τη ολότητί της, πρέπει να αναλυθούν ορισμένες παράμετροι, οι οποίες ευνόησαν την δημιουργία και την κλιμάκωση του φαινομένου. Όλα τα Ευρωπαϊκά μορφώματα (Ευρωπαϊκή Ένωση, τα Κράτη-Μέλη, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών) γνώριζαν αρκετά χρόνια νωρίτερα και είχαν τον απαραίτητο χρόνο για να μελετήσουν ενδελεχώς τις παραμέτρους αυτές, ώστε να προετοιμαστούν καταλλήλως :

1.4.1. Μία σύντομη ανασκόπηση στην σύγχρονη Ιστορία της Συρίας

Όπως ελέχθη ανωτέρω το Προσφυγικό ζήτημα δεν δημιουργήθηκε *εν μία νυκτί*, αντίθετα, ήταν ένα φαινόμενο το οποίο είχε ήδη αρχίσει να παρατηρείται από το 2000. Η Ευρωπαϊκή Ένωση γνώριζε (όπως και ο υπόλοιπος πλανήτης) ότι η «*Άνοιξη της Δαμασκού*» είχε τελειώσει και η περίοδος της ευημερίας είχε παρέλθει ανεπιστρεπτί. Πιο συγκεκριμένα, το 2000 ο **Μπασάρ αλ Άσαντ** στα 35 του χρόνια διαδέχθηκε τον πατέρα του, Χαφέζ αλ Άσαντ, στην Προεδρία της Συρίας. Ο Μπασάρ αλ Άσαντ είχε διακόψει την ειδικότητα του ως Ιατρού Οφθαλμολόγου (λόγω του θανάτου του αδελφού του, Μπασίλ σε αυτοκινητιστικό ατύχημα τον Ιανουάριο του 1994) και είχε εισέλθει σε στρατιωτική ακαδημία, λαμβάνοντας μιλιταριστική εκπαίδευση, όπου και έφθασε μέχρι του βαθμού του Συνταγματάρχη ⁵. Στην αρχή της διακυβέρνησης του Άσαντ, ως απόλυτου ηγέτη της Συρίας, δεδομένου ότι πολίτευμα της οποίας είναι η μονοκομματική Προεδρική Δημοκρατία, η χώρα γνώρισε σπουδαία ανάπτυξη, καθώς έγιναν μεγάλες προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό της χώρας (σημειούμενου ότι για πρώτη φορά η Συρία συνδέθηκε με το Διαδίκτυο) και την πάταξη της διαφθοράς. Παράλληλα, με τη μορφή ιδιωτικοποιήσεων αλλά και με την είσοδο ιδιωτών επενδυτών σημειώθηκε οικονομική πρόοδος στο κράτος.

Η περίοδος αυτή διήρκεσε πέντε περίπου χρόνια, ότε και οι προσπάθειες αυτές έπαψαν. Το τέλος της Άνοιξης συνέπεσε χρονικά με σωρεία απαγορεύσεων διαδικτυακών ιστότοπων, περιορισμών ατομικών ελευθεριών και συλλήψεων πολιτών με την κατηγορία του συσχετισμού με την Σουνιτική Μουσουλμανική Κοινότητα. Ο απόηχος της 11^{ης} Σεπτεμβρίου με το χτύπημα των Διδύμων Πύργων στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, απόρροια του οποίου υπήρξε ο «*Πόλεμος κατά της Τρομοκρατίας*» και η Εισβολή στο Ιράκ, οδήγησε εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες στην Συρία, μεταξύ των οποίων και μέλη τρομοκρατικών οργανώσεων, γεγονός (;) που μετέφερε το επίκεντρο του «*Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας*» στην πρωτεύουσα Δαμασκό.

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Bashar_al-Assad

Η δολοφονία του απερχόμενου Πρωθυπουργού του Λιβάνου, Ραφίκ Χαρίρι, την 14^η Φεβρουαρίου 2005 στην Βηρυτό, μαζί με άλλους είκοσι δύο ανθρώπους (σωματοφύλακες και περαστικούς), στην οποία φέρονταν να εμπλέκονται η Συριακή Κυβέρνηση και οι μυστικές της υπηρεσίες, πυροδότησε μία αλυσιδωτή αντίδραση: Αρχικώς σημειώθηκε στον Λίβανο η «*Επανάσταση των Κέδρων*», με αίτημα την απόσυρση των Σύρων στρατιωτών από το Λίβανο, ενέργεια, η οποία ολοκληρώθηκε τον επόμενο χρόνο και μετά από εμπλοκή τρίτων κρατών μεμονωμένα, όπως, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η Γαλλία. Την ίδια στιγμή ο λαός της Συρίας ζητούσε αλλαγές «*εδώ και τώρα*» στο πλαίσιο του εκδημοκρατισμού. Οι διαδηλώσεις των πολιτών με αίτημα την αποκατάσταση των δικαιωμάτων των πολιτών και η βίαιη (ενίοτε με αποτέλεσμα θανάτους) καταστολή τους ήταν ένα συχνό φαινόμενο στη χώρα. Παράλληλα, η πίεση που δεχόταν ο Μπασάρ αλ Άσαντ από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τις Η.Π.Α., αλλά και μερίδα Ευρωπαϊκών Κρατών τον ανάγκασε να άρει την κατάσταση εκτάκτου ανάγκης της χώρας (η οποία ίσχυε από το 1963). Όσο οι αντιφρονούντες μάχονταν για την παραίτηση του Σύριου Προέδρου (με τη σύμφωνη διεθνή γνώμη), ο Ο.Η.Ε. ανακοίνωνε με επίσημη Έκθεσή του ότι οι νεκροί έφθασαν τους 4.000 ανθρώπους και ότι ο Συριακός Στρατός και οι Δυνάμεις Ασφαλείας του είχαν διαπράξει εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Ήταν πλέον επίσημο: από τον Δεκέμβριο του 2011 η Συρία ευρίσκετο σε εμφύλιο πόλεμο.

1.4.2. Ο παράγων Τουρκία

Το βόρειο τμήμα της Συρίας συνορεύει με την Τουρκία, η οποία κατά τη στιγμή που εκτυλίσσονταν τα ανωτέρω γεγονότα, διαπραγματευόταν με την Ευρωπαϊκή Ένωση την ένταξη της πρώτης στην δεύτερη και υπό ποιους όρους θα μπορούσε να επιτευχθεί αυτή. Περαιτέρω, την αυτή χρονική στιγμή που ο καθημερινός βομβαρδισμός από το καθεστώς του Άσαντ περιοχών, οι οποίες ξέφευγαν από τον έλεγχό του, οδηγούσε εκατομμύρια Σύρων εκτός χώρας, η Τουρκία αναγκαζόταν (ως όμορο κράτος) να δεχθεί ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπων που προσέφευγαν σε αυτήν. Η Τουρκική κυβέρνηση, απεφάσισε, τότε, να συνδέσει το προσφυγικό ζήτημα με την διαδικασία ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.4.3. Τα καρτέλ διακινήσεων

Τα καρτέλ, τα οποία δραστηριοποιούνται στην διακίνηση προσφύγων και μεταναστών, αποτελούν μία διεθνή βιομηχανία εξαιρετικά προσοδοφόρα για όσους εμπλέκονται σε αυτήν. Το εκάστοτε κύκλωμα, που αναλαμβάνει τη μεταφορά ενός πρόσφυγα από την Αφρική στην Ευρώπη, είναι εύκολα προσεγγίσιμο από απλούς πολίτες, καθώς, οι διακινητές μπορούν να ευρεθούν με χαρακτηριστική ευχέρεια, δοθέντος ότι από μία απλή αναζήτηση στο Διαδίκτυο προκύπτουν αρκετά αποτελέσματα.. Παράλληλα, έκαστος διακινητής αναλαμβάνει τη μεταφορά για ένα μόνον τμήμα της διαδρομής, κατόπιν, ένας άλλος του αυτού κυκλώματος για το επόμενο τμήμα κ.ο.κ. Τα καρτέλ, βεβαίως, προπληρώνονται για ολόκληρη την διαδρομή, ενώ, η ληφθησόμενη αμοιβή τους εκτιμάται ανά μεταφερόμενο άτομο σε ένα ποσό ανάμεσα σε 5.000 και 10.000 Δολάρια Αμερικής ανάλογα με τον προορισμό, τα εμφανισιακά χαρακτηριστικά του μεταφερομένου (ξανθός, μελαψός, κ.λπ.), κ.ά. Ωστόσο, όπως, ήταν και είναι γνωστή σε όλους, η ευκολία, με την οποία μπορεί ένας απεγνωσμένος πρόσφυγας να αναζητήσει και να βρει ένα τέτοιο κύκλωμα για να διεκδικήσει τη δική του «πιθανότητα στον Παράδεισο», εξίσου, γνωστές ήταν και είναι σε όλους οι λιγοστές πιθανότητες επιτυχίας αυτής της Οδύσσειας.

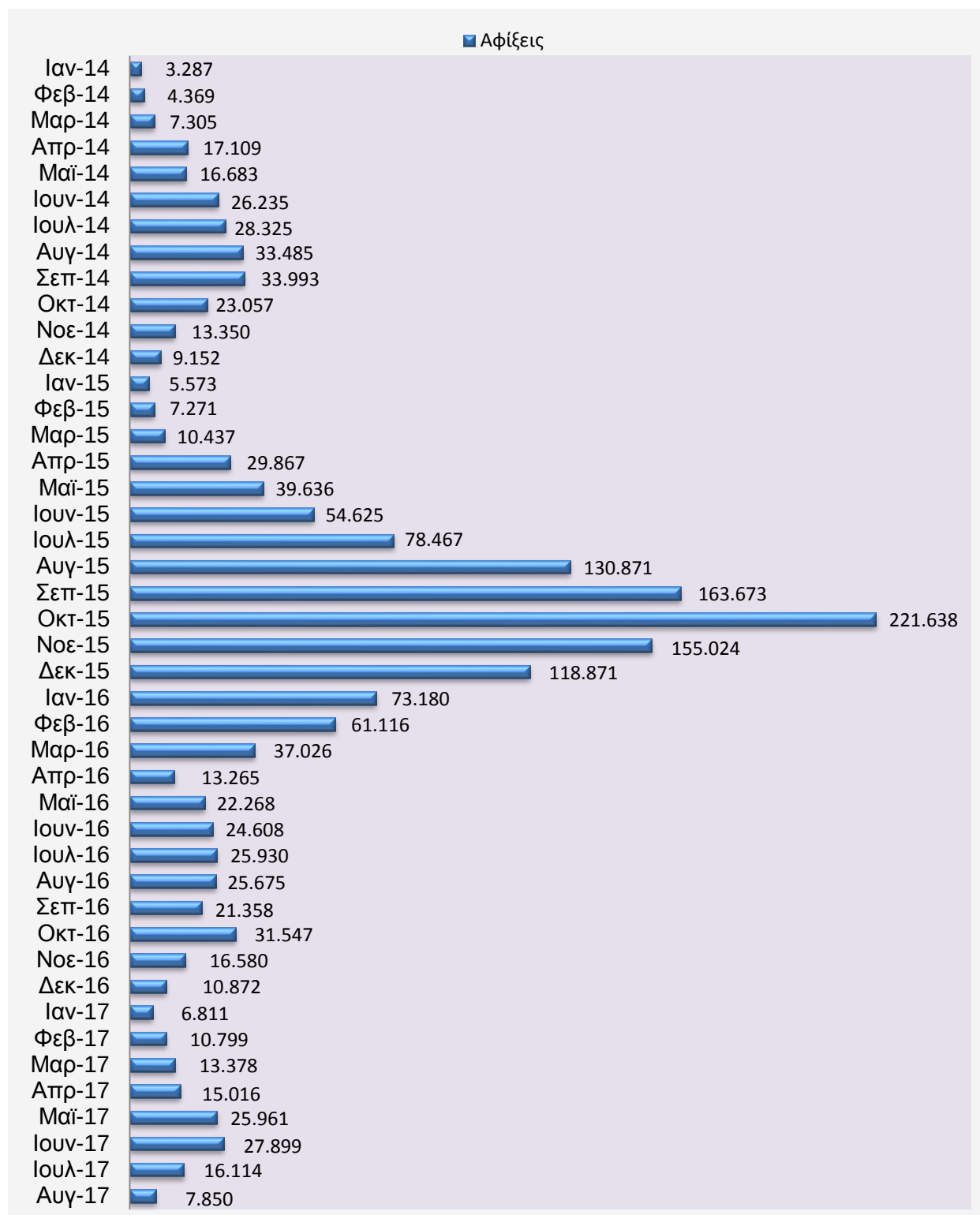
1.5. «Annus Horribilis»

Ο όρος «*Annus Horribilis*», ο οποίος ελεύθερα μεταφραζόμενος από τα λατινικά σημαίνει «Φρικτό έτος» έχει χρησιμοποιηθεί με φειδώ στην ανθρώπινη Ιστορία. Είχε χρησιμοποιηθεί για να χαρακτηριστεί από λόγιους και διανοούμενους το έτος 1870, καθώς τότε ορίστηκε, ως δόγμα, το αλάθητο του Πάπα. Χρησιμοποιήθηκε και από την Βασίλισσα του Ηνωμένου Βασιλείου, Ελισάβετ Β΄, για το έτος 1992, κατά το οποίο, η ίδια και η οικογένεια της υπέστησαν σειρά κακουχιών και συμφορών. Δεν θα ήταν, λοιπόν, άστοχο να προτιμηθεί ο ανωτέρω όρος για να περιγράψει και το έτος 2015, κατά το οποίο χιλιάδες πρόσφυγες (μεγάλη μερίδα των οποίων ήταν ανήλικοι ή γονείς ανηλίκων) έχασαν την ζωή τους στη Μεσόγειο, η οποία στα πρωτοσέλιδα του Τύπου της περιόδου αποκτούσε το προσωνύμιο «*Νεκροταφείο*».

Συνολικώς, **1.719.556** άνθρωποι από τον Ιανουάριο του 2014 έως και τον Αύγουστο του 2017 αναγκάστηκαν -υπό καθεστώς φόβου για την ζωή τους- να εγκαταλείψουν τις χώρες ιθαγενείας τους, με σκοπό να αναζητήσουν ένα ασφαλέστερο αύριο για τους ίδιους και τις οικογένειες τους, εισερχόμενοι, αρχικώς, στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, με σκοπό να φτάσουν στις χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. Παρά το γεγονός ότι, τα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, ήταν πάντοτε εξοικειωμένα με μετακινούμενες προς αυτά μάζες προσφύγων ή μεταναστών, το έτος 2015 σημειώθηκε μία «αριθμητική έκρηξη» στους ανθρώπους που προέβησαν σε ένα τέτοιο εγχείρημα. Ακολουθεί σειρά πινάκων εις επίρρωσιν των προρρηθέντων, αρχής γενομένης από τον πίνακα υπ' αρ. 1 (με στοιχεία από την Ύπατη Αρμοστεία Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ΟΗΕ ⁶). Σημειώνεται, ότι οι θερμότεροι μήνες του 2014 ευνόησαν περισσότερες ροές προσφύγων, ενώ, ακόμη μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρούνται κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2015, γεγονός, το οποίο, έχει ως δικαιολογητική βάση την «φρουριοποίηση» της Ευρώπης και κατά συνέπεια, την πτώση των αμοιβών των καρτέλ διακινήσεων, λόγω της μειώσεως των πιθανοτήτων επιτυχίας της εκάστοτε μετακίνησης.

⁶ <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean?id=83/greece/>

Πίνακας 1. Αφίξεις Μεταναστών στην Ε.Ε. (περίοδος 2014-2017)

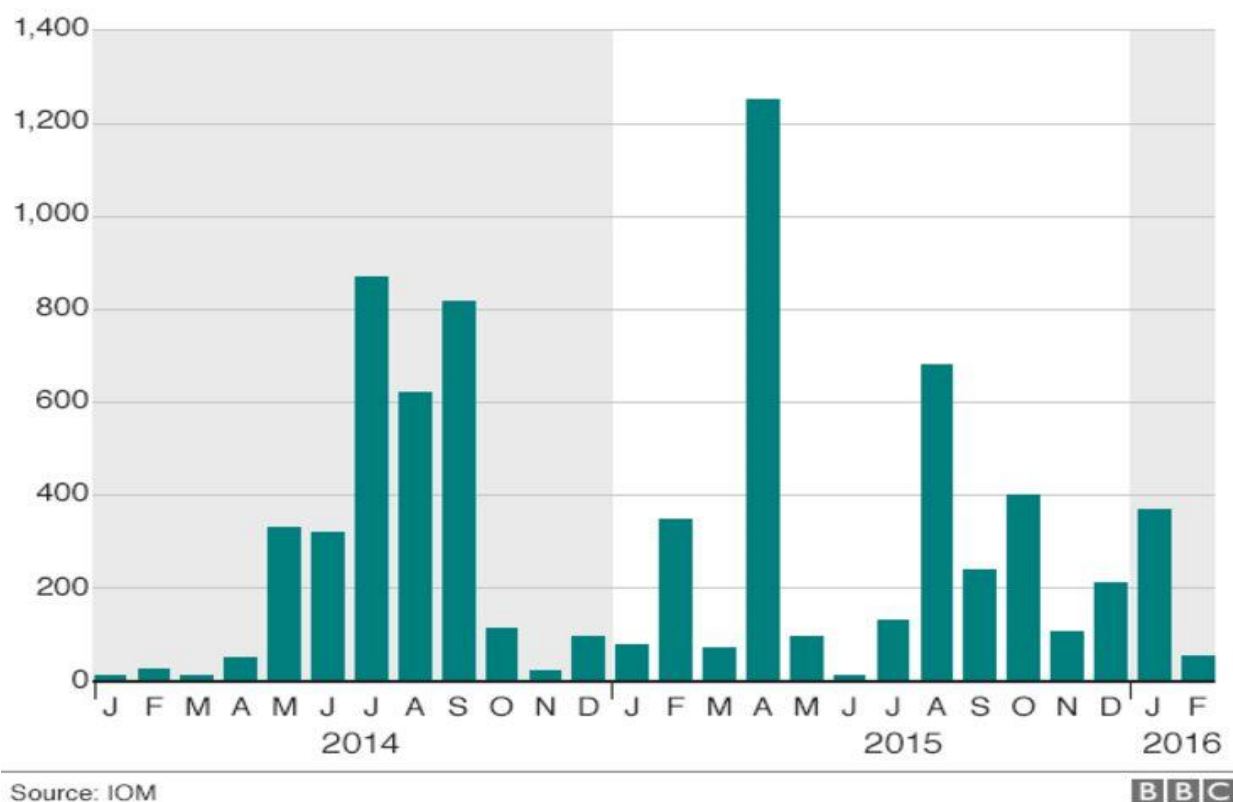

Τόσο εύλογα, όσο και τραγικά, όταν τόσοι πολλοί άνθρωποι μετακινούνται μαζικά, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό, το οποίο δεν θα επιτύχει να φτάσει στον προορισμό του. Ίδετε τον πίνακα υπ' αρ. 2 με τον αριθμό των θανάτων στην Μεσόγειο θάλασσα κατά τα έτη 2014 και

2015, όπως αυτός δημοσιεύθηκε από τον Διεθνή Μεταναστευτικό Οργανισμό (και αναδημοσιεύθηκε από το Βρετανικό BBC) ⁷ :

Πίνακας 2. Οι θάνατοι Προσφύγων στη Μεσόγειο κατά τα έτη 2014-2015

Migrant deaths in the Mediterranean by month

Παρατίθεται και ο πίνακας υπ' αρ. 3, ο οποίος αναδημοσιεύεται από τον εγκυκλοπαιδικό ιστότοπο της Wikipedia (στον οποίο και παραπέμπεται ο αναγνώστης), όπου συγκεντρώνονται από τον Τύπο των υπό έρευνα περιόδων ενδιαφέροντα στατιστικά στοιχεία για προσφυγικά ναυτικά ατυχήματα κατά το έτος 2015 στην Μεσόγειο ⁸, ότε και μετακινήθηκε ο κυριότερος όγκος των προσφύγων :

⁷ <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_migrant_vessel_incidents_on_the_Mediterranean_Sea#2015

Πίνακας 3. Θάνατοι Προσφύγων από 13.04.2015 - 13.09.2015 στη Μεσόγειο

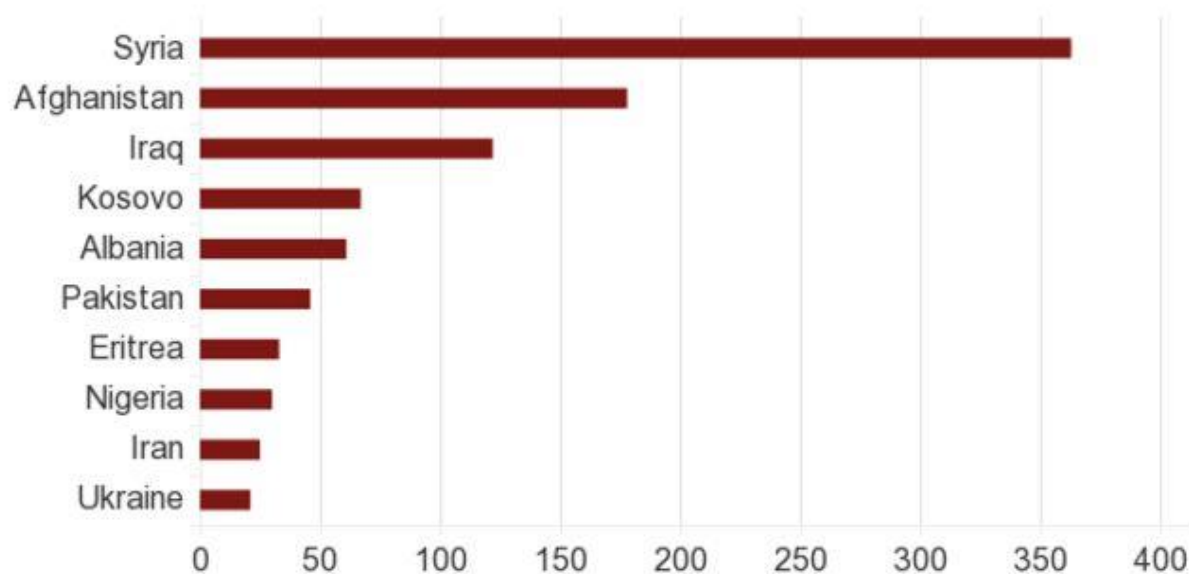
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ	ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΙ	ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΟΙ ΕΠΙΖΩΝΤΕΣ
13.04.2015	Έξω από τη Λιβύη	Έως 550	9	400+	144-150
19.04.2015	Έξω από τη Λιβύη	Έως 850	24	800+	28
20.04.2015	Έξω από τη Ρόδο	96	3	0	93
03.05.2015	Έξω από τη Λιβύη	3.500 (πολλαπλά πλοiάρια)	10+	?	?
05.05.2015	Έξω από την Κατάνια	Άγνωστο	5	40+	197
05.05.2015	Έξω από την Κροτόνε	250+	3	Άγνωστο	250
29.05.2015	Έξω από τη Λαμπεντούσα	234+	17	Άγνωστο	217
23.07.2015	Έξω από τη Λιβύη	300+	40+	40+	283
27.07.2015	Έξω από τη Λιβύη	522	13	?	?
01.08.2015	Έξω από τη Λιβύη	780	5	?	?
05.08.2015	Έξω από τη Λιβύη	370	26	200	?
11.08.2015	Έξω από τη Λιβύη	120	50	50+	?
15.08.2015	Έξω από τη Λιβύη	Έως 400	49	0	Έως 350
18.08.2015	Έξω από την Τουρκία	Άγνωστο	6	Άγνωστο	0
25.08.2015	Έξω από τη Λιβύη	Έως 450	50	0	Έως 400
27.08.2015	Έξω από τη Λιβύη	?	160	200+	?
30.08.2015	Έξω από τη Λιβύη	?	7	?	?
01.09.2015	Έξω από την Κω	?	11	?	?
06.09.2015	Έξω από τη Λαμπεντούσα	?	20	?	?
13.09.2015	Έξω από το Φαρμακονήσι	112	34	?	?

Τέλος, ο πίνακας υπ' αρ. 4, με τον αριθμό των αιτούντων το πρώτον άσυλο κατά το έτος 2015 ανάλογα με την χώρα ιθαγενείας των, όπως αυτός δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Στατική Υπηρεσία - Eurostat (και αναδημοσιεύθηκε από το Βρετανικό BBC)⁹ :

Πίνακας 4. Χώρες προέλευσης των αιτούντων άσυλο στην Ε.Ε.

Top 10 origins of people applying for asylum in the EU

First-time applications in 2015, in thousands

Source: Eurostat

1.6. Η υποδοχή των Προσφύγων

Μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα οπτική γωνία αναπτύσσεται στο σύγγραμμα “Προσφυγικό: Θα τα καταφέρουμε;”, του οποίου οι συγγραφείς θέτουν τον προβληματισμό, ότι η περί ης ο λόγος Κρίση, ήταν περισσότερο κρίση υποδοχής, παρά προσφυγική. Πράγματι, το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 χωρών και των 510 εκατομμυρίων κατοίκων (εκτίμηση 2016), κλονίστηκε υπέρμετρα από την είσοδο, ενός εκατομμυρίου ανθρώπων (κατά τους πρώτους μήνες). Το οξύμωρο στοιχείο είναι, ότι οι χώρες από τις οποίες εκίνησε η πλειονότητα της αθρόας μετακίνησης μεταναστών τις δύο προηγούμενες δεκαετίες, σήμερα, ως κράτη μέλη, τηρήσαν αδιάλλακτα αρνητική στάση για την είσοδο προσφύγων στην Ευρωπαϊκή Ένωση!

⁹ <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

Α πρόπος, επρόκειτο για προσφυγική κρίση, για κρίση υποδοχής ή μήπως για κρίση αλληλεγγύης και αξιών;

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην από 24.08.2017 δημοσίευση της “ Η Ε.Ε. και η Προσφυγική Κρίση ” παραθέτει τις δράσεις, τις οποίες έλαβε για το, εν θέματι, ζήτημα κατά τα έτη 2015 και 2016. Πιο συγκεκριμένα, ίδετε κατωτέρω σε πλάγια γραφή τις ανακοινώσεις της Ε.Ε. και ακολούθως σχολιασμό :

1.6.1. Διάσωση ανθρώπων στη θάλασσα και προστασία των συνόρων της Ε.Ε.

“ Η ΕΕ έχει αυξήσει την ικανότητά της όσον αφορά τη διεξαγωγή επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης στη Μεσόγειο και την καταπολέμηση εγκληματικών δικτύων. Τριπλασιάζοντας τους διαθέσιμους πόρους, βοήθησε να διασωθούν πάνω από 250 000 ζωές το 2015.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ συμφώνησαν, τον Ιούνιο του 2016, στη δημιουργία μιας νέας Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για την ενίσχυση της διαχείρισης και της ασφάλειας των κοινών εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία έχει δημιουργήσει ένα νέο Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη της ΕΕ στην εξάρθρωση των εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στην οργανωμένη παράνομη διακίνηση μεταναστών “.

Ο **πρώτος πυλώνας δράσης της Ε.Ε.** αναφέρεται στη διάσωση των Προσφύγων. Αυτή η αυτό-αξιολόγηση, *δίκην απολογισμού*, έχει διττή σημασία : Αφ’ ενός “διαφημίζει” το ομολογουμένως σημαντικό έργο της στην Μεσόγειο, με το οποίο και συνετέλεσε στη διάσωση εκατοντάδων χιλιάδων ανθρωπίνων ζωών, αφ’ ετέρου “εφησυχάζει” τα κράτη μέλη ότι προστατεύονται τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και ότι η είσοδος σε αυτήν δεν είναι (πλέον) ανεξέλεγκτη.

Βεβαίως, η προστασία των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ήταν ένα από τα πρωταρχικά μελήματα των Κρατών Μελών, είτε μεμονωμένα, είτε συντεταγμένα. Η πρώτη απόπειρα διάσωσης ναυαγών (και επικουρικής διαφύλαξης των συνόρων) στο κύριο κανάλι εισόδου των Προσφύγων (της Μεσογείου) ήταν η επιχείρηση με τον τίτλο “**Mare Nostrum**”. Η επιχείρηση αυτή, την οποία συνέδραμε και το Πολεμικό Ναυτικό της Ιταλίας, θεωρήθηκε ιδιαίτερα επιτυχής, καθώς συνέβαλε στη διάσωση περισσότερων των 100.000 μεταναστών μέσα σε ένα, μόλις, έτος δράσης (Οκτώβριος 2013 - Οκτώβριος 2014). Ο Ιταλός Πρωθυπουργός, Ματέο Ρέντσι, μετά τα πολύνεκρα απανωτά ναυάγια, δηλώνει «*Η Ευρώπη σώζει τράπεζες και αφήνει τα παιδιά να πεθάνουν*» (Μάιος 2014) και εφαρμόζει το σχέδιο “Mare Nostrum” το οποίο έλαβε εύσημα από δεκάδες ανθρωπιστικές οργανώσεις, πλην, όμως η επιτυχία του ήρθε με το πολύ υψηλό μηνιαίο οικονομικό κόστος των 9 εκατομμυρίων. Το βαρύ, αυτό, αντίτιμο και μάλιστα σε περίοδο οικονομικής κρίσης ανάγκασε την γείτονα χώρα να μεταθέσει την ευθύνη σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (αντί για αμιγώς Ιταλικό), με αποτέλεσμα τον τερματισμό του, ως άνω, προγράμματος και την έναρξη της -σε επίπεδο Ε.Ε.- επιχείρησης “**Τρίτων**”, για την οποία η Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων, Σοφία Μάλστρομ, δήλωσε (31.10.2014) «*είναι ένα από τα πολλά μέτρα που θεσπίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να βοηθήσει την Ιταλία να αντιμετωπίσει την αύξηση της μεταναστευτικής πίεσης και το άσυλο στην περιοχή της Μεσογείου, η οποία είναι μια ευρωπαϊκή*

θάλασσα και μια ευρωπαϊκή ευθύνη», συρρικνώνοντας, παράλληλα, τόσο τον μηνιαίο προϋπολογισμό σε 2,9 εκατομμύρια Ευρώ, όσο και το εύρος δράσης (περιοριζόμενοι αποκλειστικά στις ευρωπαϊκές ακτές)...

Σε αυτό το σημείο θα ήταν παράλειψη να μην γίνει ρητή μνεία στην “**Frontex**”. Η ιδέα των ανοικτών συνόρων ποτέ δεν ήταν ξένη στην Ε.Ε. Από τη στιγμή που υπεγράφη, ως ελέγχθη ανωτέρω η Συμφωνία (και μετέπειτα Σύμβαση) Σένγκεν για ελεύθερη μετάβαση πολιτών μεταξύ των επικρατειών των Κρατών-Μελών, αναπόφευκτα θα έφθανε η στιγμή, που η συμφωνία αυτή θα έπρεπε να προστατευθεί. Αν από την στιγμή που εισέρχεται ο οιοσδήποτε στο τοπικό πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης “Σένγκεν”, μπορεί ανέλεγκτα και ανεμπόδιστα να πάει οπουδήποτε εντός αυτής, θα πρέπει, τρόπον τινά, να ελέγχεται ποιος και γιατί εισέρχεται.

Η “Υπηρεσία για τη Διαχείριση της Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα της Ευρώπης (Frontex)” (ιδρυθείσα το 2004), το 2016 εγκαθιδρύθηκε και μετονομάστηκε σε “Όργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής”, με αντικείμενο εργασιών, όπως στην αντίστοιχη επίσημη ιστοσελίδα της Ε.Ε. ορίζεται ¹⁰: «Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης μια άνευ προηγουμένου αύξηση του αριθμού των μεταναστών και των προσφύγων που προσπαθούν να εισέλθουν στην ΕΕ. Οι χώρες που έχουν εξωτερικά σύνορα της ΕΕ είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για τον έλεγχό τους. Ωστόσο, ο FRONTEX μπορεί να παράσχει πρόσθετη τεχνική υποστήριξη σε όσες χώρες της ΕΕ αντιμετωπίζουν έντονες μεταναστευτικές πιέσεις. Αυτό το πράττει συντονίζοντας την αποστολή πρόσθετου τεχνικού εξοπλισμού (π.χ. αεροσκάφη και πλεούμενα) καθώς και ειδικά καταρτισμένου προσωπικού. Ο Frontex συντονίζει τις θαλάσσιες επιχειρήσεις (π.χ. στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία) αλλά και επιχειρήσεις στα εξωτερικά χερσαία σύνορα, π.χ. στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Πολωνία και τη Σλοβακία. Είναι επίσης παρών σε πολλά διεθνή αεροδρόμια σε ολόκληρη την Ευρώπη», ιδρύοντας, ad hoc, επιχειρησιακά κέντρα στο Ελσίνκι, το Βερολίνο, τη Ρώμη, τη Μαδρίτη, στο Τράισκιρχεν Αυστρίας, το Ντόβερ Μεγάλης Βρετανίας και τον Πειραιά Ελλάδας.

¹⁰ https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el

Το αξιοσημείωτο είναι, ότι την ίδια χρονική περίοδο που η Ευρώπη - μέσω της Frontex - ύψωνε τείχη “προστασίας” (κατά τους θιασώτες) ή τείχη “ντροπής” (κατά τους πολέμιους αυτών ακτιβιστές) για να εμποδίσει την ανεξέλεγκτη είσοδο ροών προς αυτήν, ο Λόρενς Γιόλες υπεύθυνος της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες στη Νότια Ευρώπη, σκιαγραφώντας πέραν πάσης αμφιβολίας την -ακόμη και σε επίπεδο ανωτάτων αξιωματούχων των Ευρωπαϊκών και Διεθνών Φορέων- έλλειψη ενός προσχεδιασμένου τρόπου δράσης, δήλωνε : «Ποτέ δεν θα κατορθώσουμε να σταματήσουμε τα κύματα ανθρώπων που προσπαθούν να φθάσουν στην Ε.Ε. Και τα κύματα αυτά δεν οφείλονται στο ότι διεξάγονται επιχειρήσεις διάσωσης. Υπήρχαν και πριν και θα συνεχίσουν να υπάρχουν όσο υπάρχουν εστίες, όπως η Συρία. Δεν είναι ρεαλιστικό να προσπαθήσουμε να εμποδίσουμε αυτούς του ανθρώπους από το να φύγουν από τη χώρα τους.. Η ενδεδειγμένη στρατηγική είναι **να ελαχιστοποιήσουμε την ανάγκη τους να φύγουν** · για παράδειγμα να δημιουργήσουμε εναλλακτικές για νόμιμες αναχωρήσεις από τις χώρες τράνζιτ: να καταγράφουμε τους πρόσφυγες εκεί, να τους δώσουμε τη δυνατότητα να καταθέτουν επίσημη αίτηση για άσυλο στις ευρωπαϊκές πρεσβείες, να δεχτούμε ένα ποσοστό ανθρώπων ευπαθών κατηγοριών όπως τραυματίες, γυναίκες και παιδιά, ηλικιωμένους» (Καθημερινή, 17.05.2014). Γίνεται, συνεπώς, εύκολα αντιληπτή, η διαφορετικότητα ακόμη και στο σκέπτεσθαι των διοικήσεων των εμπλοκεμένων Φορέων, διαφορετικότητα, που αποτυπώθηκε και στην πράξη.

1.6.2. Παροχή ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας

“Συνολικά, η ΕΕ διέθεσε περισσότερα από 10 δισεκατομμύρια ευρώ από τον προϋπολογισμό της για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης τα έτη 2015 και 2016. Τα περισσότερα άτομα που φτάνουν στην ΕΕ έχουν βασικές ανάγκες, όπως καθαρό νερό, τροφή και στέγη. Η ΕΕ χρηματοδοτεί έργα για να αντιμετωπιστούν οι πιο επείγουσες ανθρωπιστικές ανάγκες των 50 000 προσφύγων και μεταναστών που φιλοξενούνται στην Ελλάδα από τον Μάιο του 2016.

Επίσης, η ΕΕ παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια στους πρόσφυγες και τους μετανάστες σε χώρες εκτός της ΕΕ, όπως η Τουρκία, ο Λίβανος, η Ιορδανία και το Ιράκ. Η Τουρκία φιλοξενεί μακράν τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων, συνολικά περίπου 3 εκατομμύρια, εκ των οποίων 2,5 εκατομμύρια είναι Σύριοι. Για την υποστήριξη των προσφύγων στην Τουρκία, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της παρέχουν 6 δισεκατομμύρια ευρώ μέσω ειδικού μηχανισμού, για την περίοδο 2016-2018 “.

Ο **δεύτερος πυλώνας δράσης της Ε.Ε.** αφορά στην παροχή ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας. Η υποκειμενικότητα του είδους και του ύψους της παρεχόμενης βοήθειας δύναται να αποτελέσει αντικείμενο ατέρμονης μελέτης. Διότι, μόνο υποκειμενική μπορεί να είναι η παρεχόμενη βοήθεια και η αξιολόγησή της εξαρτάται από αν δέχεται κάποιος ή παρέχει την βοήθεια. Πιο συγκεκριμένα, η Ε.Ε. « 10 δισεκατομμύρια ευρώ από τον προϋπολογισμό της για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης τα έτη 2015 και 2016 ». Την αυτή χρονική στιγμή, ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ενώσεως εξέδωσε μία αναλυτική λίστα με τις ανάγκες της Ελλάδος (πίνακας Νο5), όπως αυτές προέκυψαν αποκλειστικά για τη διαχείριση της Προσφυγικής Κρίσεως (με στοιχεία έως και τον Απρίλιο του έτους 2015) και όπως παρουσιάστηκε κατά τις παραδόσεις του μαθήματος “ Διεθνείς

Οργανισμοί και Διαχείριση Κρίσεων ” υπό του διδάσκοντος Καθηγητού, κ. Σπυρίδωνος Μπλαβούκου (2017) :

Πίνακας 5. Πλήρης κατάλογος αναγκών της Ελλάδος

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ						
ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ						
ΑΙΤΗΘΕΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΡΩΤΟ ΑΙΤΗΜΑ (03.12.2015)	ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ (03.12.2015 έως 28.02.2016)	ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΙΤΗΜΑ (29.02.2016)	ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ (29.02.2016 έως 30.04.2016)	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ	ΕΝΑΠΟΜΕΙΝΑΣΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
Αδιάβροχα (αναλώσιμα)	100.000	46.000	100.000		46.000	100.000
Αντλίες νερού	6	6	30	10	16	20
Ασθενοφόρα	26		60		0	60
Βιβλιοθήκες			50		0	50
Γαλότσες	2.000	1.002	100.000		1.002	100.000
Γέμιση στρωμάτων κλινών	2.020	2.020	50.000	2.140	4.160	47.860
Γεννήτριες	10	10	145	145	155	0
Γρίλιες	5.000	5.000			5.000	0
Δεξαμενές νερού			15	15	15	0
Εκτυπωτές			300		0	300
Εργαλεία για τις δεξαμενές νερού			10		0	10
Θερμάστρες σκηνών	950	118	7.000	180	298	6.820
Θερμάστρες σκηνών μεγάλου τύπου			140		0	140
Κάδοι			20.000		0	20.000
Καμβάδες για σκηνές			400	400	400	0
Κινητές συσκευές			500		0	500
Κλιματιστικά			100		0	100
Κλίνες (κανονικές αναδιπλούμενες)			200	200	200	0
Κλίνες (κουκέτες)	3.000	80	10.000	1.580	1.660	8.420
Κοντέινερ για απόβλητα			1.400		0	1.400
Κοντέινερ με θέρμανση	800	8	800	12	20	788
Κοντέινερ υγειονομικού τύπου	90		630	4	4	626
Κοντέινερ χωρίς θέρμανση			2.000	12	12	1.988
Κουβέρτες			160.000	9.380	9.380	150.620
Κουβέρτες (αναλώσιμες από αλουμινόχαρτο)	80.000				0	0

Κουβέρτες (αναλώσιμες από μαλλί)	50.000	12.420			12.420	0
Κουτιά πρώτων βοηθειών	100.000	2.000	40.000		2.000	40.000
Λεκάνες πλυσίματος ρούχων			550		0	550
Λεωφορεία	20				0	0
Μαξιλάρια			40.000	7.300	7.300	32.700
Μίνι βαν	17	6	60	12	18	48
Μπάνια (κινητά)	50	7	100		7	100
Μπάνια ηλιακής ενέργειας			2.500		0	2.500
Μπιτόνια βενζίνης			10.000	10.000	10.000	0
Οχήματα (4Χ4)	10		60		0	60
Πετσέτες			200.000	1.000	1.000	199.000
Προμήθειες υγειονομικές			50.000	5.830	5.830	44.170
Προσαρμογείς για δεξαμενές νερού			10		0	10
Πώματα δοχείων νερού			50	50	50	0
Σκηνές (χειμώνα 6- 8 ατόμων/ 240 τ.μ.)	1.620	1.120	8.000	3.101	4.221	4.899
Σκηνές μεγάλου τύπου (240 τ.μ.)			100	25	25	75
Σκηνές παροχής πρώτων βοηθειών			50		0	50
Στρώματα			60.000	4.410	4.410	55.590
Στρώματα αυτοφουσκώμενα			150.000	5.000	5.000	145.000
Συνδεόμενα πλακάκια δαπέδου	1.000	1.000	30.000		1.000	30.000
Συρτάρια			100		0	100
Τηλεφωνικές συσκευές και φαξ			500		0	500
Τουαλέτες (κινητές)	100	100	400		100	400
Τουλέτες (χημικές)			2.500		0	2.500
Τραπεζία-Πάγκοι			1.000	300	300	700
Υπνόσακοι	100.000	4.100	100.000	4.670	8.770	95.330
Υπολογιστές			500		0	500
Φορητοί υπολογιστές			500		0	500
ΣΥΝΟΛΑ	446.719	74.997	1.150.760	55.776	130.773	1.094.984

Από την μελέτη του ανωτέρω πίνακα, προκύπτουν ποικίλα συμπεράσματα : Είτε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ανταποκρίθηκε στις ανάγκες της Ελλάδας, είτε ότι οι ανάγκες δεν ήταν οι πραγματικές όπως κατεγράφησαν στον ανωτέρω κατάλογο, είτε ότι η χώρα υπολόγισε

λανθασμένα τι χρειαζόταν. Ακόμη και στην περίπτωση, κατά την οποία, ήθελε θεωρηθεί, ότι η αλήθεια υφίσταται ως συνισταμένη των, ως άνω, ερμηνειών, σκιαγραφείται η έντονη διαφοροποίηση ανάμεσα στις δηλούμενες ανάγκες και τις προσφερόμενες βοήθειες, και, μάλιστα, σε μία χρονική περίοδο που οι παροχές αυτές στερούνται από Πρόσφυγες εν μέσω Κρίσεως.

1.6.3. Μετεγκατάσταση, επανεγκατάσταση και επιστροφή

“ Με βάση πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα κράτη μέλη συμφώνησαν, για πρώτη φορά, τη μετεγκατάσταση 160 000 αιτούντων άσυλο από την Ελλάδα και την Ιταλία σε άλλες χώρες της ΕΕ ως τον Σεπτέμβριο του 2017. Ωστόσο, ως τον Ιούλιο του 2016 είχαν μετεγκατασταθεί μόλις 3 000 αιτούντες άσυλο. Οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να εντείνουν τον ρυθμό του προγράμματος αυτού για να βοηθήσουν όσους έχουν ανάγκη προστασίας.

Η ΕΕ επιθυμεί επίσης τη δημιουργία ασφαλών και νόμιμων οδών εισόδου στην ΕΕ για τους αιτούντες άσυλο, ώστε να μην πρέπει να διακινδυνεύουν τη ζωή τους καταφεύγοντας σε παράνομα κυκλώματα λαθρεμπορίας και εμπορίας ανθρώπων. Το εθελοντικό πρόγραμμα επανεγκατάστασης που συμφωνήθηκε από τα κράτη μέλη της ΕΕ προβλέπει τη μεταφορά 22.500 ατόμων από χώρες εκτός ΕΕ σε κράτος μέλος της ΕΕ.

Η ΕΕ αύξησε το ποσοστό επιστροφών στις χώρες καταγωγής τους των παράτυπων μεταναστών που δεν έχουν δικαίωμα παραμονής στην ΕΕ. Τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει να εφαρμόζουν πιο ενεργητικά τους κανόνες σχετικά με την επιστροφή και ο ευρωπαϊκός οργανισμός ελέγχου των συνόρων θα συνδράμει συντονίζοντας τις πτήσεις επιστροφής “.

Ένα από τα μεγαλύτερα προσκόμματα, το οποίο δεν είχε άλλη επιλογή από το να προσπεράσει (ή να σταματηθεί από αυτό) η λαοθάλασσα Προσφύγων, ήταν ο Κανονισμός του Δουβλίνου. Αναφέρθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια, ότι ο άνθρωπος δικαιούται να ζητά διεθνή προστασία, αλλά όχι να εκφέρει γνώμη για το κράτος μέλος που θα του την προσφέρει. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε καταστεί δέσμια των δικών της νομοθετικών κειμένων, τα οποία δεδομένου ότι στις περισσότερες περιπτώσεις καθιστούσαν υπεύθυνο κράτος αυτό της εισόδου, μετέθεταν την πίεση κυρίως στα κράτη των νοτίων συνόρων (Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία), προστατεύοντας τα κράτη του Βορρά. Σε μία, όμως, χρονική συγκυρία όπως αυτή της Προσφυγικής Κρίσης, κατά την οποία οι Πρόσφυγες συνέρρεαν κατά εκατοντάδες χιλιάδες, το σύστημα του Δουβλίνου περιόριζε τους Πρόσφυγες στα κράτη του Νότου και τις αρμόδιες Αρχές των Κρατών αυτών να εξετάζουν αντίστοιχα τις αιτήσεις των, καθ' ον χρόνον, οι αιτούντες ανέμεναν την έγκριση (ή την απόρριψη) σε συνθήκες, που θύμιζαν αυτές στρατοπέδων. Αντιμέτωπη με αυτήν την πραγματικότητα, η οποία μεταδίδετο σε εκατομμύρια τηλεοπτικούς δέκτες ανά τον κόσμο, η Ευρωπαϊκή Ένωση, προέβη σε συμφωνία με το κράτος της Τουρκίας (ίδετε, σχετικώς, το παράρτημα Α), η οποία, λειτούργησε εν είδει αναστολής του συστήματος του Δουβλίνου.

Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήδη από τον Ιούλιο του 2016 και μετά τις διαπιστώσεις που σμιλεύτηκαν, μέσα από την Προσφυγική Κρίση, άρχισε να εξετάζει Προτάσεις για την μεταρρύθμιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (“Δουβλίνο IV”), μεταρρύθμιση, η οποία θα του επέτρεπε να συμβαδίζει με τα διεθνή πρότυπα προστασίας, όπως αυτά περιέχονται στη σύμβαση της Γενεύης και τα κείμενα Θεμελιωδών

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το από 13.07.2016 Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιείχε - μεταξύ άλλων - την κάτωθι Δήλωση του Επιτρόπου Μετανάστευσης, Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγένειας, Δημήτρη Αβραμόπουλου : «Οι προτάσεις που υποβάλλουμε σήμερα αποτελούν την τελική πράξη μιας συνολικής μεταρρύθμισης του κοινού συστήματος ασύλου της ΕΕ. Οι αλλαγές θα καθιερώσουν μια πραγματικά κοινή διαδικασία χορήγησης ασύλου και θα διασφαλίσουν ότι οι αιτούντες άσυλο θα αντιμετωπίζονται με τον κατάλληλο τρόπο χωρίς διακρίσεις, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλουν την σχετική αίτηση. Ταυτόχρονα, επιβάλλουμε σαφείς υποχρεώσεις και καθήκοντα στους αιτούντες άσυλο, ώστε να αποτρέπονται οι δευτερογενείς μετακινήσεις και η καταχρηστική εφαρμογή των διαδικασιών. Στόχος μας είναι να υπάρξει ένα κοινό σύστημα, γρήγορο και αποτελεσματικό, που να βασίζεται σε εναρμονισμένους κανόνες και αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών.»

1.6.4. Συμφωνία με την Τουρκία

“ Η ΕΕ και η Τουρκία συμφώνησαν, τον Μάρτιο του 2016, ότι οι παράτυποι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο που φτάνουν στα ελληνικά νησιά από την Τουρκία μπορούν να επιστρέφουν στην Τουρκία. Για κάθε Σύριο που επιστρέφει στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά, μετά από παράνομη διέλευση, η ΕΕ θα δέχεται από την Τουρκία ένα Σύριο που δεν επεδίωξε να κάνει αυτό το ταξίδι με παράτυπο τρόπο. Επιχειρήσεις επιστροφής έχουν αρχίσει από τα ελληνικά νησιά προς την Τουρκία, παράλληλα με πτήσεις επανεγκατάστασης απευθείας από την Τουρκία στα κράτη μέλη της ΕΕ. ”.

Εις αντάλλαγμα για την συμφωνία αυτή, δυνάμει της οποίας, θα περιοριζέτο ο αριθμός των προσφύγων προς την Ευρώπη, μέσω του Αιγαίου πελάγους, η Τουρκία θα ελάμβανε οικονομική βοήθεια 6 δισεκατομμυρίων Ευρώ και την υπόσχεση για άρση υποχρέωσης για θεώρηση της βίζα των πολιτών της.

Όταν γίνεται λόγος για τη συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ενώσεως με την Τουρκία, εξάγεται εύκολα η διαπίστωση ότι πρόκειται για μία από τις σπάνιες περιπτώσεις που μία συμφωνία προκάλεσε τόσο πολλές διαφωνίες. Μία πολύ ενδιαφέρουσα σχετική θεώρηση παρουσίασε η Megan Greene, Διευθύνουσα Σύμβουλος και Οικονομική Διευθύντρια του κορυφαίου Καναδικού οικονομικού / συμβουλευτικού παρόχου “Manulife” στην Ελληνική Εφημερίδα “ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ” (20.03.2017) **«Αν στόχος της συμφωνίας ήταν η μείωση των προσφυγικών ροών μέσω του Αιγαίου, τότε, αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχής»**. Ομολογουμένως, οι ροές μειώθηκαν, αν και σε αυτήν την παραδοχή συνετέλεσε και το κλείσιμο των συνόρων της Ελλάδας με την ΠΓΔΜ. Επίσης, θωρακίστηκε η ζώνη Σένγκεν, προστατεύοντας, με τον τρόπο, αυτό τις κρατικές οικονομίες και τις αγορές της Ε.Ε.

Αν, όμως, εξετάσει κανείς τους αριθμητικούς ορίζοντες και στόχους, θα δει, ότι έναν χρόνο μετά την υπογραφή της συμφωνίας, είχαν επαναπροωθηθεί στην γείτονα χώρα μόνον χίλιοι πρόσφυγες και στην υπόλοιπη Ε.Ε. 9.998 (εκ του στόχου των 63.000 τουλάχιστον). Σε αυτό, σαφώς και, συνετέλεσε το πραξικόπημα που έλαβε χώρα στην Τουρκία τον Ιούλιο του 2016, το οποίο αποδιοργάνωσε τη χώρα και μονοπώλησε το ενδιαφέρον των τοπικών Αρχών. Περαιτέρω, αν και η μείωση των ροών μέσω του Αιγαίου, ήταν προφανής, η συμφωνία δεν περιόρισε τις ροές προς τις υπόλοιπες χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου μέσω της Μεσογείου, όπως την Ιταλία ή την Ισπανία. «Αν μοναδικός στόχος της συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας ήταν να

ανακοπεί η ροή των μεταναστών στο Αιγαίο», καταλήγει η Greene, «τότε η επιτυχία ήταν μεγάλη».

Αποτέλεσμα όλων αυτών των συνιστωσών ήταν η παραμονή (κατ' άλλους εγκλεισμός) χιλιάδων ανθρώπων στην Ελλάδα. Αναντίρρητα, η κύρια δικαιολογητική βάση της κριτικής ήταν οι συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων. Το περιβάλλον στο οποίο ανέμεναν συγκεντρωμένοι οι - ήδη ταλαιπωρημένοι από ένα εξαιρετικά επικίνδυνο αντίξοο ταξίδι - πρόσφυγες έβριθε απειλών και κινδύνων για την υγεία τόσο των ιδίων, όσο και των εμπλεκομένων στο όλο εγχείρημα. Ειρήσθω ότι, ένα μεγάλο μέρος των υπό μετεγκατάσταση μεταναστών ήταν ανήλικα παιδιά ασυνόδευτα χωρισμένα από τους γονείς των, οικογένειες οι οποίες χωρίζονταν από δεκάδες χιλιάδων χιλιομέτρων και αβεβαιότητα για το τι μέλλει γενέσθαι. Οι πρόσφυγες, λοιπόν, ανέμεναν την μεταφορά στην Τουρκία, μία χώρα τρίτη, η οποία είχε θεωρηθεί ασφαλής από τους Διεθνείς Φορείς και την περί ης ο λόγος Συμφωνία, γεγονός, που απείχε παρασάγγας από την αλήθεια.

Η αβεβαιότητα παρατάθηκε, έτι, περαιτέρω από ένα συμβάν περί τα μέσα Μαρτίου του 2017. Μετά την απομάκρυνση από τον κουρνιαχτό του πραξικοπήματος, στην γείτονα χώρα διενεργείται δημοψήφισμα με ερώτημα προς τον λαό την έγκριση παραχώρησης περαιτέρω εξουσιών στον Πρόεδρο, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Τα κράτη της Γερμανίας και της Ολλανδίας αρνήθηκαν να επιτρέψουν σε Τούρκους Υπουργούς να συμμετάσχουν / οργανώσουν προεκλογικές συγκεντρώσεις στο έδαφός τους. Η άρνηση αυτή προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις και ορυμαγδό ανακοινώσεων ανάμεσα στην Ε.Ε. και την Τουρκία, με την τελευταία σε ένα από τα τελευταία επεισόδια να ανακοινώνει ότι επανεξετάζει την συμφωνία για τους πρόσφυγες, υπονοώντας σαφώς ότι απειλεί να την ακυρώσει μονομερώς. Αντίστοιχα, εκπρόσωποι της Ε.Ε., αλλά και μέλη διεθνών Φορέων, επέκριναν την ηγεσία της Τουρκίας ότι χρησιμοποιεί τους αιτούντες άσυλο σαν μονάδα συναλλαγής. Και όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο κ. Λούτσιο Μελάντρι, Ειδικός στην αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδική Ηλικία (Unicef) *«τα προβλήματα των προσφύγων και των μεταναστών δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για “πολιτικούς λόγους”»*.

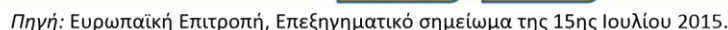
Λίγες εβδομάδες αργότερα, τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος της Τουρκίας ανακοινώθηκαν και μαζί με αυτά η νίκη του Ερντογάν, με ποσοστό 51,4%, καθώς, πλέον, θα παραχωρούνταν περισσότερες εξουσίες στον θεσμό του Προέδρου στην Προεδρευομένη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Και μετά την ανακοίνωσή των, οι απειλές για επανεξέταση του στάτους της Συμφωνίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ξαναπροβλήθηκαν...

1.6.5. Καταπολέμηση της παράτυπης και ανεξέλεγκτης μετανάστευσης (“Hot-spots”)

“ Η ΕΕ έχει δημιουργήσει κέντρα υποδοχής στην Ελλάδα και την Ιταλία για να βοηθήσει τις αρχές των χωρών αυτών να διαχειρίζονται τις μεταναστευτικές ροές. Έχει, επίσης, αποστείλει εμπειρογνώμονες για να βοηθήσουν στην καταγραφή των ατόμων που φτάνουν και για να συντονίσουν τον επαναπατρισμό ορισμένων μεταναστών στη χώρα καταγωγής τους ”.

1

Η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspot)

25

Η μετουσίωση, ωστόσο, ενός τόσο μεγάλου σχεδίου, ήτοι, η ταυτόχρονη ίδρυση εκατοντάδων κέντρων στη Νότια (και όχι μόνο) Ευρώπη σε κοινωνίες καταπονημένες από την οικονομική κρίση, σε μία χρονική περίοδο, κατά την οποία κάθε μέρα κατέφθαναν χιλιάδες εξαθλιωμένοι άνθρωποι, αποδείχθηκε - εκ του αποτελέσματος - δυσεπίτευκτη. Η **έλλειψη σχεδιασμού**, διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο στις ελλείψεις και τις αστοχίες που σημειώθηκαν. Αν έμαθε κάτι ο άνθρωπος από τη διαχείριση καταστροφών και κρίσεων είναι, ότι **«ουδείς μπορεί να εμποδίσει μια επικείμενη καταστροφή· μπορεί, όμως, να προετοιμαστεί, καταλλήλως, ώστε όταν έρθει αυτή να γνωρίζει τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνει»**. Τούτο, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από υποθετικά σενάρια, σεμινάρια, κανονισμούς και σχέδια δράσεως. Εν προκειμένω, τίποτα από τα ανωτέρω δεν υπήρχε, καίτοι μία τέτοια μαζική μετανάστευση ήταν αναμενόμενη να συμβεί. Και ούτε η πρώτη θα ήταν, αλλά ούτε και η τελευταία.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω, ήταν να παραμένουν εγκλωβισμένοι δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι χωρισμένοι από τις οικογένειές τους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δεκαπέντε μηνών σε συνθήκες πρωτόγονες για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων της εποχής ήταν χαρακτηριστικά :

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημερήσια Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Αθήνα, Τρίτη 24 Απριλίου 2015

ΣΗΜΕΡΑ

Αντιβρίσκω για τον φόρο Τάμιν
ο λαγκάκι

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΩΡΩΝ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΟ ΜΕΤΩΡΩΝ

ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΛ

Το Αμερικανικό κράτος...

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

836.000 πρόσφυγες πέρασαν από την Ελλάδα

Το 2015 - Μόλις 82 άσρια μετεγκαταστάθηκαν εντομή

Αποτέλεσμα από πόλη...

ΑΠΟΚΡΥΦΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Σαρακοστή με συνταγές από μοναστήρια

ΜΟΥΣΤΑΠΙΟΝ ΚΟΥΣΙΟ

Με μεγάλα λόγια άρχισε ο διάλογος

Διασποράς Ισλαμικής από τον υποστηρικτή Παλάτι

Κλειστά μουσεία και μνημεία χωρίς κυρία προεκδοτική

Ασπίς σφάλει τις αμύνει

Ο Ισλαμικός στρατός απελευθερώσε το Ραμάν

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΗΛΗ ΜΟΥΤΑΛΑ

Ο Ισλαμικός στρατός...

Ο «Φόβος» έπαιξε... Αι

ΚΑΙ ΣΚΑΝΗΡ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΜΗΤΟΛΑΝ ΠΡΟΣ ΤΣΙΠΡΑ

POINT SYSTEM ΣΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΤΗΣ Ν.Δ.

ΑΠΟΤΟΛΟΣ ΤΖΙΤΖΙΚΟΣΤΑΣ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΕΔΩΣ ΛΑΘΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕ ΤΑ ΑΝΟΙΧΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Η ΑΠΟΡΡΙΠΤΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΗ ΜΙΑ ΤΑ ΓΗΛΙΑ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΙΔΟΜΕΝΗΣ και η «κερκόπορτα» της Αλβανίας

ΠΡΟΣ ΔΙΠΛΟ ΕΠΩΔΥΝΟ DEAL ΑΥΡΙΟ ΣΕ ΣΥΝΟΔΟ ΚΟΡΥΦΗΣ ΚΑΙ EUROGROUP

ΚΡΑΤΗΣΤΕ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΕ ΔΟΣΕΙΣ

ΑΦΗΣΑΝ ΣΤΟ... ΡΑΦΙ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ «ΠΑΚΕΤΟ ΓΙΟΥΝΚΕΡ»

ΤΑ ΜΙΣΟΚΛΕΙΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΣΥΝΤΗΡΟΥΝ ΤΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΕΛΑΞΕ «ΠΡΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΑ ΑΓΝΩΣΤΙΑΣ ΤΟ ΑΙ ΤΟΥ ΑΙΜΕΝ ΓΙΑ ΠΡΟΣΛΑ

Εικόνα 2 Πρωτοσέλιδα πολιτικών εφημερίδων κατά την περίοδο της προσφυγικής κρίσης

26

Στο εσωτερικό τους οι εφημερίδες, είτε στην έντυπη μορφή τους, είτε σε ηλεκτρονική έβριθαν ιστοριών προσφύγων και μελών ανθρωπιστικών οργανώσεων, για το πώς βίωσαν την Κρίση. Οι πρώτοι για την προσπάθεια, που κατέβαλαν, για να φτάσουν στην Ευρώπη και οι δεύτεροι για το πώς επηρεάζονται από το καθημερινό τους έργο.

Πιο συγκεκριμένα, στον ειδησεογραφικό ιστότοπο www.in.gr με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων (20.06.2017) φιλοξενήθηκαν δηλώσεις προσφύγων. Ο Οσάμα, προσωρινός κάτοικος στο "hot-spot" της Μόριας στη Λέσβο, τότε για 15 μήνες, δήλωνε στην Κική Μαργαρίτη «Μου λένε να περιμένω. Ένα μήνα, δύο μήνες, τρεις μήνες, έντεκα μήνες. Έως πότε;». Στο ίδιο άρθρο φιλοξενήθηκαν δηλώσεις παλαιών προσφύγων, οι οποίοι έχουν έρθει εδώ και χρόνια στην Ελλάδα και εργάζονται με την ιδιότητα του πολιτισμικού διαμεσολαβητή στους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και με την εμπειρία τους βοηθούν στην διαχείριση της παρούσας καταστάσεως.

Ο Bashir Salarzai, ο οποίος έχει έρθει στην Ελλάδα από τον Σεπτέμβριο του 2005 ανέφερε χαρακτηριστικά, μεταξύ άλλων, « ... Είναι σα να βάζω ένα μαχαίρι στην καρδιά μου κάθε φορά που μεταφράζω γι' αυτούς, κάθε φορά που μου μιλάνε στους καταυλισμούς για τα προβλήματα και τα άγχη τους. Έχω περάσει από τη θέση τους, έχω ζήσει το ίδιο πράγμα. Κάθε μέρα μου θυμίζουν την οικογένεια που έχω αφήσει πίσω στο Αφγανιστάν. Ξέρω τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και το πόσο υποφέρουν. Στην ομάδα προώθησης υγείας πρέπει να εξηγούμε στους ανθρώπους στους καταυλισμούς τις υπηρεσίες που προσφέρουμε. Είναι δύσκολο να εξηγείς πως λειτουργούν τα πράγματα σε ανθρώπους που έχουν τόσες πολλές ερωτήσεις και ανάγκες. Αλλά έχουν ανάγκη να μιλήσουν σε κάποιον, κι εγώ μιλάω τη γλώσσα τους, έχω την ίδια θρησκεία. Προσπαθώ να παρέχω όλες τις πληροφορίες που μπορώ για να κάνω τη ζωή τους πιο εύκολη... ».

Ο Izatullah Faizit, ο οποίος έχει έρθει στην Ελλάδα από το Αφγανιστάν από τα 14 του χρόνια εξιστορούσε « ... Δουλεύω για τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα εδώ στη Μυτιλήνη για πάνω από ένα χρόνο. Τον πρώτο χρόνο δούλεψα στο Νοσοκομείο της Μυτιλήνης. Ήμουν ο μόνος φαρσόφωνος διερμηνέας εκεί. Ορισμένες φορές υπήρχαν μέχρι και 25-30 άτομα ταυτόχρονα που χρειάζονταν βοήθεια για να συνεννοηθούν. Υπήρχαν πολλά προβλήματα, ήθελαν να δουν το γιατρό για κάποιο ιατρικό θέμα, να πάρουν ιατρικά πιστοποιητικά για να διευκολύνουν τις αιτήσεις τους για άσυλο. Κάποιες φορές χρειάστηκε να ζητήσω βοήθεια, να στείλουν κάποιον επιπλέον... Έχω οικογένεια πίσω στο Αφγανιστάν, γονείς και 9 αδέρφια. Ένας από τους αδερφούς μου προσπάθησε να έρθει να με βρει στην Ελλάδα. Έφτασε μέχρι την Τουρκία, αλλά το μετάνιωσε και γύρισε πίσω. Τον απέτρεψα κι εγώ, κι όλη μου η οικογένεια ήταν αντίθετη σε αυτό εξαιτίας όσων είχαν ακούσει από μένα... Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα έχουν βοηθήσει πολύ την κατάσταση στο νησί. Η πίεση στο νοσοκομείο έχει μειωθεί αρκετά. Πολλά ζητήματα τα αντιμετωπίζουμε απευθείας εδώ στην κλινική και οι ασθενείς πάνε στο νοσοκομείο μόνο όταν υπάρχει ανάγκη. Χαίρομαι για τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα. Η δουλειά μας αναγνωρίζεται, οι πρόσφυγες βλέπουν ότι είμαστε οργανωμένοι, οι γιατροί στο νοσοκομείο καταλαβαίνουν τη συνεισφορά μας... ».

Στο ίδιο πνεύμα και οι δηλώσεις της Βίβιαν Μπαλάντι, μισής Σύριας και μισής Ελληνίδας, γεννημένης και μεγαλωμένης στο Σουδάν, παντρεμένης με Έλληνα, που τα τελευταία είκοσι έτη κατοικεί στη Λέσβο « *Δουλεύω για τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα στο νησί τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, αλλά έχω ξαναδουλέψει στο παρελθόν για την οργάνωση στο Σουδάν. Έχω δουλέψει σε αντίστοιχα πόστα και γι' άλλες οργανώσεις. Γνωρίζω καλά ότι αν δε βοηθήσουμε εμείς αυτούς τους ανθρώπους, δε θα βρουν βοήθεια πουθενά. Έχω συναντήσει πολλούς με πολύ αρνητικές εμπειρίες στο κομμάτι αυτό, ανθρώπους που δεν έχουν βρει βοήθεια στα προβλήματά τους... Οι άνθρωποι βλέπουν την μπλούζα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα και έρχονται σε μας. Έχουν μάθει τη δουλειά μας, έχουν βιώσει οι ίδιοι τον τρόπο που τους αντιμετωπίζουμε, μας εμπιστεύονται. Μονό οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα κάνουν αυτή τη δουλειά με την προώθηση υγείας στους καταυλισμούς άλλωστε... Κατάγομαι από τα μέρη τους, μιλάω τη γλώσσα τους, καταλαβαίνω την κατάστασή τους, νιώθω πως νιώθουν. Έχουν ανάγκη την παραμικρή βοήθεια. Πολλοί κυριολεκτικά μετράνε το κάθε ευρώ που διαθέτουν. Κι όμως, έχουν τρομερή αξιοπρέπεια. Πολλές γυναίκες δεν έρχονται στο ραντεβού τους στην κλινική γιατί δεν έχουν μπορέσει να κάνουν μπάνιο. Άλλες προσπαθούν να φροντίσουν την εμφάνισή τους με ό,τι μέσα διαθέτουν, είναι ο μόνος τρόπος που έχουν για να διατηρήσουν την ψυχολογική τους ισορροπία... ».*

Η κατάσταση στον καταυλισμό της Μόρια στην Λέσβο ήταν, κατά γενική ομολογία, εκείνη που πυροδοτούσε τις πιο σπαραξικάρδιες ιστορίες. Οι σκηνές στις οποίες διέμεναν οι πρόσφυγες, δεν είχαν πάτωμα, ούτε θέρμανση, με αποτέλεσμα την περίοδο του χειμώνα και με τις βροχές και τη χιονόπτωση, οι άνθρωποι να ζουν και να κοιμούνται σε θερμοκρασίες υπό του μηδενός. Τέτοιες συνθήκες ευνοούσαν την ανάπτυξη σοβαρών ασθενειών, όπως τις λοιμώξεις του αναπνευστικού συστήματος, αλλά και δερματολογικά και μυοσκελετικά προβλήματα. Οι Ανθρωπιστικές και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εφιστούσαν την προσοχή των ιθυνόντων ζητώντας από την Πολιτεία να λάβει μέτρα, ώστε να μεταφερθούν οι πρόσφυγες σε αξιοπρεπή και ζεστά καταλύματα, δοθέντος, ότι ανάμεσά τους ευρίσκονταν μικρά παιδιά και έγκυες γυναίκες. Μάλιστα, πολλά καταλύματα φιλοξενούσαν πληθυσμό διπλάσιο του μέγιστου επιτρεπομένου, όπως στη Σάμο, όπου στον καταυλισμό φιλοξενούνταν 1.200 άτομα αντί του μέγιστου επιτρεπομένου των 600. Στη Μόρια διέμεναν 3.500 άτομα, ενώ η εγκατάσταση ήταν κατασκευασμένη για 2.000, καταστάσεις που προκάλεσαν την δριμεία κριτική διεθνών φορέων, όπως της Υπάτης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Ταυτόχρονα, και όσο το Ελληνικό Λιμενικό για το χρονικό διάστημα από 01.05.2017 – 30.09.2017 διέσωζε στο Αιγαίο 12.500 νέους πρόσφυγες, η ποσόστωση των Ευρωπαϊκών κρατών παρέμενε χαμηλή. Πιο διεξοδικά, σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας, έως και την 26.09.2017, η Πολωνία και η Ουγγαρία παραβαίνοντας τις επιταγές της Ενώσεως δεν είχαν δεχθεί κανένα πρόσφυγα, η Ισπανία είχε εκπληρώσει μόλις το 13,7% της νομικής της δεσμεύσεως, το Βέλγιο το 25,6%, η Ολλανδία το 39,6%, η Πορτογαλία το 49,1%, η Φινλανδία το 94%, ενώ, η Νορβηγία και το Λιχτενστάιν το 100%, αφού καλωσόρισαν 1.500 και 10 ανθρώπους, αντιστοίχως. Βεβαίως, όλοι όσοι δεν έγιναν δεκτοί στη χώρα της αρεσκείας τους επέστρεφαν στο κράτος εισόδου στην Ε.Ε., και δη κυρίως, στην Ελλάδα και την Ιταλία.

Κλείνοντας, θα ήταν παράλειψη να μην γίνει αναφορά σε ένα δημοσίευμα, της Γερμανικής εφημερίδας “Welt”, η οποία αποτελεί μία από τις εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας στη χώρα. Στο κυριακάτικο φύλλο της “Welt am Sonntag” (ημερομηνίας 15.10.2017), το δημοσίευμα προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων, κάτι το οποίο γίνεται κιόλας αντιληπτό από τον (σε ελεύθερη μετάφραση) τίτλο του άρθρου «*Η Ελλάδα δίνει λάθος στοιχεία για τους πρόσφυγες*» και υπότιτλο «*Κάθε μήνα καταφθάνουν 15.000 αιτούντες άσυλο στη Γερμανία,*

κυρίως μέσω των Βαλκανίων. Η Αθήνα φαίνεται να φυλάσσει πλημμελώς τα σύνορα και δίνει παραπλανητική εικόνα για τις πραγματικές διαστάσεις της μετανάστευσης». Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο αυτό (το οποίο αναδημοσιεύθηκε στον Ελληνικό Τύπο), παραθέτει **έρευνα**, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της οποίας, κάθε μήνα φθάνουν στη Γερμανία 15.000 άνθρωποι μέσω των Βαλκανίων, αν και τούτο δεν θα έπρεπε να συμβαίνει, δοθέντος ότι δύναμι των Ευρωπαϊκών κανόνων, η οδός αυτή θα έπρεπε να φυλάσσεται και να είχε κλείσει.

Περαιτέρω, η εφημερίδα, επικαλούμενη γερμανικές πηγές ασφαλείας και διπλωματικούς κύκλους, υποστηρίζει ότι στην Ελλάδα (ηπειρωτική και νησιωτική χώρα), ευρίσκονται μαζί με τους 20.000 πρόσφυγες που κατέφθασαν το 2017, συνολικώς 40.000 πρόσφυγες, ενώ, η Ελλάδα κάνει λόγο για 62.000. Μάλιστα, η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. ανέφερε, ότι υποστηρίζει στην Ελλάδα 44.000 πρόσφυγες. Το Γερμανικό Υπουργείο Εσωτερικών (*σύμφωνα πάντα με το, ως άνω, άρθρο*) ανέφερε ότι η Ελλάδα είχε ήδη προαναγγείλει διορθώσεις στους αριθμούς αυτούς, κάτι που έως και δύο μήνες αργότερα δεν είχε συμβεί.

Τέλος, μετά την εντατικοποίηση των συνόρων Ελλάδος - ΠΓΔΜ, οι μεταναστευτικές ατραποί μεταφέρθηκαν στα σύνορα Βουλγαρίας - Τουρκίας, με την πρωτεύουσα της Βουλγαρίας, Σόφια, να αποτελεί κόμβο διελεύσεως για τους Πρόσφυγες για την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη. Η "Frontex", για το λόγο αυτό, δεσμεύτηκε ότι θα εξετάσει το ενδεχόμενο ενίσχυσης της παρουσίας της στην περιοχή.

1.7. Η αντίδραση της Ελληνικής κοινωνίας

Ένας από τους σπουδαιότερους λογοτέχνες των αρχών του 20^{ου} αιώνα, ο Howard Phillips Lovecraft, έλεγε κάποτε, ότι «ο άνθρωπος φοβάται αυτό το οποίο δεν γνωρίζει. Διότι, αν γνωρίζει τι πρόκειται να του συμβεί, όσο δυσώδυνο και αν είναι αυτό, μπορεί να προετοιμαστεί καταλλήλως». Και αυτό ακριβώς ήταν το πρόβλημα στην Προσφυγική Κρίση. Ουδείς ήξερε τι γινόταν και αν υπήρχε κάποιο σχέδιο για αυτό που γινόταν. Το μόνο σίγουρο ήταν, ότι στο ζενίθ της Κρίσης, υπήρχαν ημέρες κατά τις οποίες κατέφθαναν στην Ευρώπη χιλιάδες πρόσφυγες. Και όλα αυτά, ενώ στο βάθος για τον Ευρωπαϊκό Νότο υπέβασκε η οικονομική εξαθλίωσή του.

Ειδικά στη χώρα μας η κατάσταση ήταν ακόμη πιο ιδιόζουσα. Και τούτο διότι, το κυβερνών κόμμα ήταν άπειρο από θέματα Διοικήσεως, με αποτέλεσμα να προσπαθεί να αντιμετωπίσει ταυτόχρονα από τη μία πλευρά τη δυσαρέσκεια των πολιτών, λόγω της σκληρής και αδιέξοδης λιτότητας και από την άλλη τα ατελείωτα μεταναστευτικά κύματα. Σε αυτήν την κοινωνικοπολιτισμική διεγκυστίνδα δεν βοήθησε καθόλου η αντιμετώπιση των ζητημάτων αυτών από τους πολίτες. Στη χώρα μας, μάλιστα, ακούστηκαν φράσεις από *“μουσουλμανοποίηση”* και *“ασύμμετρη απειλή, η οποία έχει σαν σκοπό να αποσυντονίσει το Ελληνικό κράτος”* μέχρι και το *“δόγμα Οζάλ”* που μία μερίδα του κόσμου θυμήθηκε ¹¹ έπειτα από 25 και πλέον έτη και την

“αλλοίωση της εθνικής ταυτότητας”. Την ίδια στιγμή και στην Ελλάδα, όπως και στο υπόλοιπο των Κρατών-Μελών, σημειωνόταν στις δημοσκοπήσεις άνοδος της δημοτικότητας ακροδεξιών παρατάξεων, φαινόμενο ενδεικτικό των συναισθημάτων (μερίδας) του κόσμου.

Η διαφορετικότητα των πληθυσμών των χωρών προέλευσης και των χωρών υποδοχής ήταν, πράγματι, προφανής. Οι εισερχόμενοι στην Ευρώπη διέφεραν από πολλές απόψεις από τους λαούς που τους υποδέχονταν, ίδια, δε, στην κουλτούρα, την θρησκεία, μέχρι και την ένδυση και την διατροφή. Το σπουδαιότερο πρόβλημα, ωστόσο, ήταν, ότι στο πρόσωπο των νεοεισερχομένων, μία μεγάλη μερίδα ανθρώπων, έβλεπε εν δυνάμει τρομοκράτες και ανθρώπους, που, εν γένει, θα μπορούσαν να βλάψουν την ειρήνη και την ασφάλεια τους.

Περαιτέρω, αρνητικά λειτούργησε και το ότι οι τοπικές κοινωνίες στις οποίες κατέφθαναν οι πρόσφυγες, στην πλειονότητά τους, ήταν τουριστικές, όπερ μεταφραζόταν στο ότι, κατά τη διάρκεια ολόκληρου του έτους ανέμεναν την έλευση των θερινών μηνών, ότε και κορυφώνεται η τουριστική περίοδος και παράγεται το εισόδημα, για το υπόλοιπο του έτους. Οι εργαζόμενοι, όμως, στον κλάδο αυτό, αιφνιδίως, αντιλήφθηκαν ότι ο προγραμματισμός τους κατέρρευσε, όχι μόνον προς το παρόν, αλλά και στο απώτερο μέλλον, δοθέντος ότι, (σύμφωνα με τα όσα ισχυρίζονται) ο τόπος τους, πλέον, εντυπώθηκε στην μνήμη των παραθεριστών, ως προσφυγική τοποθεσία, με αποτέλεσμα, την εντονότατη αντίδραση των και την δυσaráσκεια των.

Παράλληλα, η οικονομική κρίση, εξαιτίας της οποίας είχαν και έχουν επιβληθεί μέτρα σκληρής λιτότητας, είχε εξαθλιώσει το οικονομικό status, αλλά και το ηθικό των πολιτών των χωρών υποδοχής. Η έλευση εκατομμυρίων ανθρώπων λειτούργησε στη συνείδησή των, ως άλλο ένα εμπόδιο στην έξοδο από την οικονομική κρίση. Περαιτέρω, ο κόσμος διχάστηκε, καθώς ένα μέρος θεώρησε λανθασμένη την κίνηση να διατίθενται πόροι και προσωπικό, οι οποίοι τελούν σε έλλειψη, σε ανθρώπους άλλους. Βεβαίως, στην πραγματικότητα, οι πόροι αυτοί είχαν διατεθεί από διεθνείς φορείς, όπως την Ευρωπαϊκή Ένωση και μεμονωμένα κράτη (Γαλλία, Γερμανία, Βρετανία και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής). Βεβαίως, για την πληρότητα του φαινομένου, πρέπει να σημειωθεί και το ομπορτουριστικό ένστικτο των ανθρώπων. Όπως και σε άλλες -κάθε είδους- καταστροφές, κάθε Κρίση, αν και για κάποιους είναι μία καταστροφή, για κάποιους άλλους είναι μία ευκαιρία για κέρδος. Το κέρδος, αυτό, δύναται να λάβει πολλές μορφές : οικονομικό, πολιτικό, προβολή, θρησκευτικό, προσηλυτιστικό, κ.ο.κ.

¹¹ Το “**δόγμα Οζάλ**” αποδίδεται στον τ. Πρόεδρο της Τουρκίας, Τουργκούτ Οζάλ, ο οποίος φέρεται να εδήλωσε τα εξής «Δεν χρειάζεται να προκαλέσουμε πόλεμο με την Ελλάδα, αφού οι πληθυσμιακές εξελίξεις των δύο λαών θα επιλύσουν το Κυπριακό και το Αιγαίο». Η φράση αυτή αναπαράχθηκε τόσο από τον Ελληνικό, όσο και από ξένα Τύπο, αλλά διατυπωμένη ως «Δεν χρειάζεται να κάνουμε πόλεμο με τους Έλληνες, αρκεί να τους στείλουμε μερικά εκατομμύρια από την εδώ μεριά και να τελειώνουμε μ’ αυτούς». Βεβαίως, αυτή η ρήση - σε καμία από τις δύο εκδοχές της - δεν επιβεβαιώθηκε ποτέ, ίδια, δε, λαμβάνοντας υπ’ όψιν ότι ο Τουργκούτ Οζάλ και ο τότε πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου μέσα σε ένα εξαιρετικό κλίμα συνεννόησης και μετριοπάθειας είχαν αποφασίσει κατά την περίφημη συνάντησή τους στο Νταβός το 1988 να εξομαλύνουν τις σχέσεις των δύο κρατών (βλ. σχετικά το από 31.01.2010 άρθρο του Στάθη Ευσταθιάδη στην εφημερίδα “Το Βήμα”, Όταν ο Ανδρέας συνάντησε τον Οζάλ, σύνδεσμος : <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=312619>).

Ωστόσο, υπήρχε και μία άλλη, μάλλον μεγαλύτερη, πλευρά της αντιμετώπισης του φαινομένου εκ μέρους των Ελλήνων. Από την πρώτη στιγμή, η Ελληνική κοινωνία προέβη στη συγκέντρωση αγαθών (τρόφιμα, ένδυση, υπόδηση, φάρμακα, σκεπάσματα, παιχνίδια, κ.λπ.) αποστέλλονταν, είτε μεμονωμένα, είτε συλλογικά, στα ελληνικά νησιά, όπου κατέφθαναν οι Πρόσφυγες. Δεκάδες διοργανώσεις συναυλιών, φεστιβάλ, αθλητικών γεγονότων συγκέντρωσαν έσοδα και τα απέστειλαν στους καταυλισμούς φιλοξενίας. Χιλιάδες εθελοντές προσέφεραν αφιλοκερδώς τις υπηρεσίες τους σε Πρόσφυγες, ενθυμούμενοι ότι και οι ίδιοι οι Έλληνες έχουν υπάρξει κατά καιρούς τέτοιοι. Μάλιστα, η προσπάθεια ήταν τέτοια που υπήρξαν και Έλληνες υποψήφιοι για το Νόμπελ Ειρήνης του έτους 2016 ¹².

¹² Για το βραβείο **Νόμπελ Ειρήνης του έτους 2016**, η Ακαδημία Αθηνών πρότεινε τρεις ανθρώπους που *«αντιπροσώπευαν το σύνολο των ανθρώπων των νησιών και των αλληλέγγυων που στέκονται δίπλα στους πρόσφυγες, υπερασπιζόμενοι τις αξίες της ειρήνης, της ελευθερίας και της αλληλεγγύης»*, τους κ.κ. : Αιμιλία Καμβύση, Στρατή Βαλιαμό (αμφότερους από τη Λέσβο) και την Αμερικανίδα ηθοποιό, Σούζαν Σαράντον. Οι δύο πρώτοι των ανωτέρω έχοντες υπάρξει και οι ίδιοι πρόσφυγες, αποτέλεσαν σύμφωνα με τον Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών, κ. Θανάση Βαλτινό, σύμβολα των εθελοντών κατοίκων παρέχοντας -με ταπεινότητα- φροντίδα στους Πρόσφυγες, συμβάλλοντας -με αυτοθυσία- στις διασώσεις και βοηθώντας -παρά την οικονομική των ένδεια- στην ευκολότερη προσαρμογή των άρτι αφιχθέντων στην καθημερινότητα. Η, δε, 69χρονη ηθοποιός έδρασε στη Λέσβο ανακουφίζοντας τη ζωή των όσων κατέφθαναν. Τελικώς, το βραβείο Νόμπελ και το έπαθλο των 930.000 Ευρώ (το οποίο προοριζότο για την νοσοκομειακές μονάδες των νησιών υποδοχής) κατέληξε στον Πρόεδρο της Κολομβίας, κ. Χουάν Μανουέλ Σάντος, για την πρωτοβουλία του στην συμφωνία ειρήνης ανάμεσα στην κυβέρνηση και τις επαναστατικές ένοπλες δυνάμεις της Κολομβίας ("F.A.R.C."), η οποία σηματοδότησε και τον τερματισμό μίας ένοπλης σύρραξης που διήρκεσε άνω των πενήντα ετών κα είχε κοστίσει τη ζωή σε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους. Σημειωτέον, ότι η ειρηνευτική συμφωνία δεν επετεύχθη, διότι στο δημοψήφισμα των πολιτών της λατινοαμερικανικής χώρας, η συμφωνία καταψηφίσθηκε.

Εικόνα 3 Πρωτοσέλιδα πολιτικών εφημερίδων κατά την περίοδο της προσφυγικής κρίσης

1.8. Ανακεφαλαίωση - Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας το πρώτο τμήμα της παρούσας και πριν επεκταθούμε στην εξαγωγή τινών συμπερασμάτων, ας σταθούμε στις σημαντικότερες πληροφορίες, που εξετάστηκαν ως τώρα.

Η ένοπλη σύγκρουση που ξεκίνησε στη Συρία το 2011 και που, μέχρι και τη στιγμή σύνταξης του ανά χείρας πονήματος, μαίνεται ακόμη, οδήγησε στην μεταφορά πληθυσμών σε αριθμούς πρωτοφανείς για τα παγκόσμια δεδομένα. Η κόπωση των Σύρων για αναμονή της κατάπαυσης του πυρός στη χώρα τους, αλλά και η απομάκρυνση αυτού του ενδεχομένου από

το προδιαγραφόμενο μέλλον, τους οδήγησε να εγκαταλείψουν τη χώρα τους για ένα καλύτερο αύριο. Οι αρχικοί προορισμοί ήταν οι εγγύτερες χώρες (Λίβανος, Τουρκία, Ιορδανία) και από τους καλοκαιρινούς μήνες του 2015 και έπειτα οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου (κυρίως Ελλάδα και Ιταλία), με απώτερο προορισμό τις χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης. Η ανησυχία των προσφύγων ότι οι οδοί προς την Ευρώπη, κάποια στιγμή, θα έκλειναν, προκάλεσε έκρηξη στους αριθμούς των μετακινούμενων, οι οποίοι ξεπέρασαν τα επτά ψηφία. Το γεγονός, όμως, ότι η έλευση λιγότερων των δύο εκατομμυρίων προσφύγων στην Ευρωπαϊκή Ένωση των πεντακοσίων πενήντα εκατομμυρίων πολιτών έθεσε σε κίνδυνο θεμελιώδεις αρχές και αξίες της Ενώσεως, αναμφίβολα εγείρει ερωτηματικά στον απλό πολίτη.

Ειδικότερα, υψηλά ιστάμενα στελέχη αρμοδίων Φορέων κατέκριναν την διαχείριση της Κρίσης ως αλυσιτελή, διότι στόχευσε στην αντιμετώπιση των συμπτωμάτων (μετακίνηση πληθυσμών) και όχι της ασθένειας αυτής καθαυτής (εχθροπραξίες στη Συρία). Και το αλυσιτελές της αντιμετώπισης έγκειται στο ότι όσο δεν θεραπεύεται η ασθένεια, τόσο θα προκύπτουν συμπτώματα, ενίοτε και νέα.

Οι αντιδράσεις των (πολιτών των) Κρατών-Μελών, είτε αυτές αποτελούσαν χώρα υποδοχής, είτε μέρος της οδού, είτε τελικό προορισμό, έθεσαν σε κίνδυνο τα θεμέλια και τις αξίες της Ενώσεως. Αρχές που αποτέλεσαν την πεμπτουσία της Ενώσεως, ανεξαρτήτως της μορφής της (ως Ε.Ο.Κ., ως Ε.Κ. ή ως Ε.Ε.) κλονίστηκαν ολοκληρωτικά και το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα σείστηκε «σαν πύργος από τραπουλόχαρτα στο πρώτο φθινοπωρινό αεράκι». Η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας και μετακινήσεως, η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης ανάμεσα στα Μέλη και ο σεβασμός των Κοινοτικών δεσμεύσεων δέχθηκαν ανεπανόρθωτο πλήγμα για την ανάρρωση από το οποίο θα χρειαστούν πολλά χρόνια. Μάλιστα, τα κράτη που τήρησαν σαφή θέση κατά της χορήγησης πρόσβασης σε αιτούντες άσυλο είναι αυτά, από τα οποία -κατά τα πρόσφατα κεφάλαια της Ιστορίας- εκκινούσαν αθρόα ρεύματα μεταναστών. Και για τους λόγους αυτούς, εύλογα αναρωτάται κάποιος αν, εκτός από Προσφυγική, η Κρίση του 2015 ήταν **και** ανθρωπιστική.

Εκ του αποτελέσματος, η απόκριση της Ευρώπης, είτε υπό μορφήν Ενώσεως, είτε μεμονωμένα, υπήρξε οπωσδήποτε καθυστερημένη και πλημμελής. Και αν προέκυψε κάτι θετικό από την Κρίση, ήταν το κίνητρο των εκτελεστικών οργάνων της Ε.Ε. για μία *de profundis* αναδιαμόρφωση του υπάρχοντος συστήματος. Δεδομένου ότι, τα όρια των δομών υποδοχής, ταυτοποίησης και προσωρινής διαμονής των αιτούντων άσυλο δοκιμάζονται και δεν κερδίζουν την μάχη (με σίγουρους χαμένους τους Πρόσφυγες που «φιλοξενούνται» σε συνθήκες, οι οποίες δεν αρμόζουν σε ανθρώπους), άνοιξε το *discursus* για το σύστημα του Δουβλίνου. Όσο και αν ενισχύθηκε ο ρόλος και το μέγεθος της «Frontex», το πραγματικό πρόβλημα ήταν η υποδοχή και η κατανομή των Προσφύγων. Πραγματικότητα, η οποία έπειτα από δύο χρόνια και χιλιάδες ανθρωπίνες απώλειες αργότερα, έγινε αντιληπτή ¹³.

¹³ Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Μεταναστευτικής Υπηρεσίας του Ο.Η.Ε., εκτιμάται ότι στη Μεσόγειο κατά το έτος 2014 έχασαν τη ζωή τους 3.279 άνθρωποι, κατά το έτος 2015 3.777 άνθρωποι και κατά το έτος 2016 5.079. http://migration.iom.int/docs/MMP/Mediterranean_Update_170106_02.pdf

Ήδη, λοιπόν, από την 04.05.2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβαίνει στην υποβολή της υπ' αρ. 270 πρότασης για Κανονισμό που να «εγκαθιστά τα κριτήρια και τους μηχανισμούς που καθορίζουν το υπεύθυνο Κράτος-Μέλος για την εξέταση αιτήσεως για διεθνή προστασία που υποβάλλεται σε ένα από τα Κράτη-Μέλη από πολίτη τρίτης χώρας ή στερούμενο χώρας», Κανονισμός, που θα αποτελεί το "Δουβλίνο IV".

Σύμφωνα με την Εισαγωγική Έκθεση της ανωτέρω Πρότασης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αντελήφθη ότι οι μεγάλης κλίμακας μη ελεγχόμενες αφίξεις θέτουν υπό υπέρμετρη πίεση τα συστήματα ασύλου των Κρατών-Μελών, κατάσταση, που λειτουργεί εις βάρος των κανόνων και των δικλείδων ασφαλείας. Εικάζεται, δε, ότι τόσο σε βραχυπρόθεσμο, όσο και σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα θα επανεμφανιστούν ακανόνιστες και επικίνδυνες κινήσεις ανθρώπων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Σκοπός της Ένωσης είναι η προστασία των μελών της, αλλά, συν τω χρόνω, και η προστασία των προσφύγων.

Στην αυτή, ως άνω, Εισηγητική Έκθεση καταλήγει στις εξής δύο παραδοχές :

α. Το παρόν σύστημα του Δουβλίνου δεν σχεδιάστηκε για να διασφαλίσει έναν βιώσιμο επιμερισμό της ευθύνης για τους αιτούντες άσυλο ανά την επικράτεια της Ένωσης. Και τούτο οδήγησε σε καταστάσεις, κατά τις οποίες μία μικρή και μόνον μερίδα των Κρατών-Μελών αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει την ευρεία πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο.

β. Υπάρχει άμεση ανάγκη για απλοποίηση του συστήματος ασύλου, ώστε να καταστεί λιγότερο γραφειοκρατικό και χρονοβόρο και περισσότερο ταχύ, άμεσο και αποτελεσματικό, με σκοπό την αποδοτικότερη λειτουργία του.

Η πρόσφατη εμπειρία έδειξε ότι υπάρχουν θεμελιώδεις αδυναμίες στο σύστημα του Δουβλίνου : Παρά τις συμφωνίες με τρίτες χώρες (λ.χ. Τουρκία), το υπάρχον πλαίσιο ασύλου πρέπει να μορφοποιηθεί, ώστε να καταστεί βιώσιμο. Και, πλέον, αυτό έχει καταστεί σαφές από τις δομές της Ε.Ε., όπως εξάλλου φάνηκε και από τον απολογισμό της 12.04.2016 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αλλά και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Euco 19.02.2016, SN 16/16), όπως, σαφώς, έχει καταστεί και η ανάγκη ριζικής τροποποίησης του Κανονισμού Δουβλίνου III, κάτι που θα επιτευχθεί κατά στάδια.

Οι στόχοι της Πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι τρεις :

1. Η βελτίωση των δυνατοτήτων του συστήματος, ώστε να μπορεί να καθορισθεί επαρκώς ένα μοναδικό Κράτος υπεύθυνο για να εξετάσει την αίτηση για παροχή διεθνούς προστασίας. Η επίτευξη του στόχου αυτού θα μειώσει σημαντικά την απώλεια (πολύτιμου) χρόνου σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών, αναμονή για απαντήσεις, κ.λπ.

2. Η διασφάλιση για δίκαιο, αναλογικό και ορθολογικό καταμερισμό των ευθυνών μεταξύ των Κρατών-Μελών.

3. Η αποθάρρυνση καταχρήσεων του συστήματος από τους αιτούντες με δεύτερες και τρίτες αιτήσεις, θέτοντάς - κατά την είσοδο - τους μία σαφή σειρά υποχρεώσεων.

Οι προωθούμενες αλλαγές, διά των οποίων, θα επιτευχθούν οι προαναφερόμενοι στόχοι, είναι οι εξής :

- Η υποχρέωση του αιτούντος να υποβάλει **αίτηση μόνον στο κράτος της πρώτης παράνομης εισόδου**.
- Ο **έλεγχος του τυπικού κριτηρίου της αρμοδιότητας** της χώρας ως πρώτης εισόδου πριν από την κατ' ουσίαν εξέταση της αιτήσεως ασύλου, ώστε σε περίπτωση αναρμοδιότητας να επιστραφεί ο αιτών στο αρμόδιο κράτος.
- Το **κράτος της πρώτης παράνομης εισόδου παραμένει πάντα αρμόδιο** για τον ίδιο αιτούντα, ακόμη και αν αυτός αποχωρήσει από την επικράτεια της Ε.Ε. και επιστρέψει μετά σε αυτήν.
- Η **υποχρέωση συνεργασίας** του αιτούντος με τις επιταγές του συστήματος του Δουβλίνου.
- Η **σύντμηση των προθεσμιών** για την επικοινωνία των Κρατών-Μελών μεταξύ των.
- Ο **περιορισμός των λόγων** για τους οποίους πρέπει να γίνεται δεκτή μία αίτηση ασύλου, όπως και των λόγων εφέσεων κατά μίας απορριφθείσας αιτήσεως.
- Η **θέσπιση δύο κριτηρίων για την δικαιότερη κατανομή** των αιτούντων και δη του μεγέθους του πληθυσμού και του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος των χωρών.
- Η δυνατότητα για ένα έκαστο κράτος **προσωρινά** (και σε κάθε περίπτωση για χρονικό όχι μεγαλύτερο του ενός έτους) **να μην συμμετέχει** στον μηχανισμό καταβάλλοντας, όμως, στο κράτος που ορίστηκε ως υπεύθυνο, εισφορά αλληλεγγύης ποσού 250.000 Ευρώ ανά αιτούντα.

Άξιο παρατήρησης η δημιουργία ενός νέου Οργανισμού μετά από πρόταση του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου Μετανάστευσης, Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγενείας, κ. Δημητρίου Αβραμόπουλου. Κατά την επίσημη τελετή, την 22.11.2017, για την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας για την έδρα του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής στη Βαρσοβία, ο ανωτέρω Ιδρυτής του στάθηκε στο ότι ο Οργανισμός αυτός χτίστηκε πάνω στα θεμέλια της "Frontex", η οποία, σημειωτέον, το 2006 απαρριθμούσε μόλις 26 εργαζόμενους, σήμερα διαθέτει 600, ενώ, το 2020 θα απασχολεί 1.000 ανθρώπους μόνο στην Βαρσοβία.

Βεβαίως, υπενθυμίζεται, ότι η Πολωνία, η οποία επελέγη να αποτελεί «το σύμβολο της ισχυρότερης (ως ενωμένης) Ευρώπης, που αποτρέπει και αντιμετωπίζει τις κρίσεις συλλογικά, της Ευρώπης που βοηθά όσους έχουν ανάγκη, ενώ, παράλληλα εξασφαλίζει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας για τους πολίτες της», κατά τις δηλώσεις του Επιτρόπου, ήταν μία από τις χώρες, που αντέδρασαν σθεναρότερα στις ντιρεκτίβες της Ε.Ε. για να δεχθούν πρόσφυγες. Και ίσως

τούτο, να ήταν ένα μήνυμα της Ενώσεως προς άπαντες : αποδείχθηκε ότι η Προσφυγική Κρίση που βίωσε η ίδια στα σπλάχνα της ήταν μία Κρίση σε ενωσιακό επίπεδο, καθώς, τα Μέλη της αναγκάστηκαν να συντονιστούν και να συνεργασθούν υπό ένα κοινό σκοπό. Τα αποτελέσματα, όμως, αυτής της «συνεργασίας» ήταν απογοητευτικά. Και η Ευρωπαϊκή Ένωση έστελνε ένα μήνυμα ότι η ασυνεννοησία μεταξύ των και μη τήρηση των επιταγών της δεν πρόκειται να επαναληφθεί. Το μόνο σίγουρο, είναι ότι αυτό θα αποδειχθεί πολύ σύντομα σε μία κρίση είτε της αυτής, είτε έτερης φύσεως, η οποία είναι απλά ζήτημα χρόνου πότε θα συμβεί.

Κεφάλαιο 2.

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (“Μ.Κ.Ο.”)

2.1. Γνωρίζοντας τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, εδώ και περίπου δύο αιώνες διαδραμάτισαν και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, τόσο σε περίοδο ειρήνης, όσο και κατά τη διαχείριση καταστροφών και κρίσεων, όπως και στην υπό εξέταση κρίση. Όπως είδαμε ανωτέρω υπήρξε εκ μέρους των αρμοδίων Φορέων αδυναμία και αστοχία αντιμετώπισης της Προσφυγικής Κρίσης. Προκειμένου να παρουσιασθεί ο ρόλος και η βοήθεια, που οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παρείχαν, θα επιχειρηθεί μία παρουσίαση των από την γέννηση του θεσμού, μέχρι και σήμερα.

2.1.1. Η απαρχή της ιδέας της αλληλεγγύης

Στο πλούσιο φιλοσοφικό του έργο, ο Αριστοτέλης εισάγει για πρώτη φορά την έννοια της αλληλεγγύης. Τα κοινωνικά προβλήματα, όπως σήμερα, έτσι και τότε, υπήρχαν και έχρηζαν αντιμετώπισης. Η διαχρονικότητα του προβλήματος των ανθρώπων σε ένδεια και σε δύσκολες περιστάσεις προσδίδει διαχρονικότητα και στις διακηρυχθείσες αρχές του.

Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, ο Αριστοτέλης γνωρίζει στους συμπολίτες του την θεωρία του περί αρετών. Ο άνθρωπος, κατά τον Σταγειρίτη φιλόσοφο, είναι από τη φύση του πολιτικό ζώο (political animal), που δεν ζει και δρα στα δάση ή στους αγρούς και στα βουνά, αλλά σε κατοικημένους τόπους, και μάλιστα κατά ένα τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η ισότητα μεταξύ των ατόμων και να παρέχεται στον κάθε πολίτη η δυνατότητα εξέλιξης και ανάπτυξης. Τα ανωτέρω θα επιτευχθούν, μόνον όταν στην κοινωνία των πολιτών κυριαρχούν οι κορυφαίες αρετές της σωφροσύνης, της δικαιοσύνης, της ευψυχίας και της εγκράτειας. Η αλληλεγγύη είναι αποτέλεσμα των αρετών αυτών, ίδια δε, της σωφροσύνης και της δικαιοσύνης, όταν σε δυσμενείς ημέρες παρέχεται βοήθεια σε εκείνους που έχουν ανάγκη. Βεβαίως, οι ανωτέρω αρχές παρ' ότι πρωτοποριακές για την εποχή (4^{ος} αιώνας π.Χ.), δεν ξέφευγαν από τα στενά όρια των πολιτών, δηλαδή, εκτείνονταν και εφαρμόζονταν μόνον σε όσους κατείχαν την ιδιότητα του πολίτη, αφήνοντας έξω από αυτές, λοιπές ομάδες, όπως τους δούλους.

Κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, όλες οι αρχαιοελληνικές θεωρίες και διδαχές αποτέλεσαν τα θεμέλια του Ρωμαϊκού status. Αντίστοιχα, το έργο της Ελληνικής φιλοσοφίας συνεχίστηκε από τους Ρωμαίους φιλοσόφους, την πρωτοκαθεδρία των οποίων είχε ο Κικέρωνας (1^{ος} αιώνας π.Χ.). Ο Ρωμαίος, αυτός, Φιλόσοφος (αλλά και πολιτικός, ύπατος, δικηγόρος, ποιητής, ρήτορας) εξέλιξε την θεωρία της αλληλεγγύης του Αριστοτέλη εκτείνοντας την εφαρμογή της σε όλο το ανθρώπινο είδος¹⁴.

2.1.2. Η αλληλεγγύη στις θρησκείες

Σε όλες ανεξαιρέτως τις θρησκείες απαντάται η βοήθεια προς τον συνάνθρωπο. Στον Χριστιανισμό αποτελεί θεμέλιο λίθο η παροχή βοήθειας στον αδύνατο και μάλιστα άκριτα. Ο Θεάνθρωπος διακήρυττε και προσέφερε απλόχερα βοήθεια χωρίς να θέτει κριτήρια για την ταυτότητα του αποδέκτη της βοήθειας, σε βαθμό, μάλιστα, που θυσίασε τη ζωή του, ώστε να σωθεί η ανθρωπότητα εν τη ολότητί της.

Ομοίως και στον Ιουδαϊσμό, ο οποίος, εξάλλου σε πολλά σημεία του ταυτίζεται με τον Χριστιανισμό. Στα βιβλία της Παλαιάς (για τους Χριστιανούς) Διαθήκης, τα οποία αποτελούν την πηγή της θρησκείας των Εβραίων, απαντάται επανειλημμένως η έννοια της ελεημοσύνης «προς τον ξένο, τον ορφανό, την χήρα και τον φτωχό».

Στον ισλαμισμό απαντάται με τη μορφή της ελεημοσύνης (‘‘ζακάτ’’). Η ζακάτ ισοδυναμεί με την υποχρέωση να δίνει κάποιος ένα ποσοστό (περίπου το 1/40) του εισοδήματός του ή της αξίας της ακινήτου περιουσίας τους στους άπορους, επιτυγχάνοντας έτσι εξαγνισμό του ιδίου και της υπόλοιπης περιουσίας του από προηγούμενες αμαρτίες του. Αν η υποχρέωση αυτή καταργηθεί σε κάποιες χώρες, η ζακάτ γίνεται εθελοντικά. Αποδέκτες της ζακάτ είναι μία πολύ μεγάλη μερίδα ανθρώπων : οι φτωχοί, οι απελευθερωμένοι δούλοι, οι χρεωμένοι, οι οδοιπόροι και οι ανάπηροι των θρησκευτικών πολέμων αλλά με μία προϋπόθεση : να μην είναι άπιστοι (σ.σ. μη μουσουλμάνοι).

2.1.3. Τα χρόνια του Διαφωτισμού

Μετά τη «μαύρη σελίδα της ανθρωπότητας», τα χρόνια του Μεσαίωνα (5^{ος} αιώνας – 15^{ος} αιώνας μ.Χ.), που στιγματίστηκαν από πολέμους, επιδρομές και εισβολές, παρατηρήθηκε στο τέλος του 16^{ου} αιώνα το πρώτο πρώιμο ουμανιστικό ρεύμα περί ειρήνης, αλλά και του δικαίου πολέμου. Και όπως μετά την πτώση είθισται να ακολουθεί η άνοδος, έτσι και μετά το έρεβος του Μεσαίωνα, ακολούθησε το φως του Διαφωτισμού (17^{ος} αιώνας μ.Χ.). Το πνευματικό, αυτό, κίνημα, το οποίο ξεκίνησε από την Γαλλία, για να επεκταθεί στην συνέχεια και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, έβαλε τέλος στην απολυταρχία και έθεσε ως προτεραιότητα το ανθρωποκεντρικό σύστημα, την ανάπτυξη, την παιδεία και την εκπαίδευση και τις ατομικές ελευθερίες. Κύριοι εκφραστές του Διαφωτισμού ήταν προσωπικότητες, όπως ο φιλόσοφος Ντενί Ντιντερό (ο οποίος μαζί με τον μαθηματικό Ζαν Ντ’ Αλαμπέρ, εξέδωσαν το 1951 την πρώτη ‘‘Εγκυκλοπαίδεια’’), ο Βολταίρος (ο οποίος συνετέλεσε να αναδιαμορφωθεί το πολιτικό σύστημα), ο φιλόσοφος Ζαν-Ζακ Ρουσό με το ‘‘Κοινωνικό Συμβόλαιο’’ (στο οποίο προτάσσεται η ελευθερία του ανθρώπου και την ισότητα των μελών της κοινωνίας), αλλά και οι Τζων Λοκ, Μοντεσκιέ με το πολιτικό τους έργο, Άνταμ Σμιθ, κ.ά.

Με την ανάπτυξη των βιβλιοθηκών και των σαλονιών, ανθίζει η συζήτηση, η ανταλλαγή ιδεών και η αναζήτηση φιλοσοφικών θεωριών. Αναπόφευκτα, άρχεται η συγγραφή και η

¹⁴ Από τις παραδόσεις του κ. Άγη Τερζίδη στο μάθημα ‘‘Ανθρωπιστικές και Διεθνείς Κρίσεις’’, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016 – 2017 στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών ‘‘Διαχείριση Καταστροφών και Κρίσεων’’ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

διάδοση των ιδεών, ότε και πρωτοσυναντώνται όροι, όπως «φιλανθρωπία». «αρετή και αγάπη» προς την ανθρωπότητα και όλα αυτά στο κατώφλι της Γαλλικής Επανάστασης, ενώ, την ίδια ώρα αρκετές χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, στις υπό σύσταση Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής γινόταν λόγος για κατάργηση της δουλείας.

2.1.4. Τα χρόνια των Πολέμων

Ο θεσμός των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κλονίστηκε ιδιαίτερα κατά τους δύο επόμενους αιώνες που χαρακτηρίστηκαν από αιματηρούς πολέμους. Μέσα από αυτούς η ανθρωπότητα δοκιμάστηκε και μαζί της η ανθρωπιά των πολιτών των κοινωνιών. Ήταν πραγματικά ένα στοίχημα το αν η Ευρώπη θα εφήρμοζε όλες τις διδαχές του Διαφωτισμού ή αυτές θα περνούσαν στην λήθη. Ευτυχώς, ίσχυσε το πρώτο και πιο διεξοδικά :

Στον Κριμαϊκό Πόλεμο (Οκτώβριος 1853 – Φεβρουάριος 1856) συγκρούσθηκαν η Ρωσική Αυτοκρατορία με τις συμμαχικές δυνάμεις της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, της Γαλλικής Αυτοκρατορίας, της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και του Βασιλείου της Σαρδηνίας, με έπαθλο τα ανατολικά εδάφη της υπό κατάρρευση Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Πριν ο πόλεμος της Κριμαίας καταλήξει στην νίκη των Συμμαχικών δυνάμεων και τη συνθηκολόγηση των Παρισίων, οι Ρωσικές δυνάμεις μέτρησαν 230.000 απώλειες, ενώ, οι Συμμαχικές 350.000. Οι ανωτέρω άνδρες αμφοτέρων των πλευρών δεν έχασαν απαραίτητα τη ζωή τους κατά τη διάρκεια της μάχης, αλλά από ασθένειες και επιδημίες. Και σε αυτό ακριβώς το σημείο παρατηρήθηκε για πρώτη φορά η ύπαρξη μέρους με ρόλο αμιγώς βοηθητικό : Η Φλόρενς Ναϊτινγκέιλ. Η βρετανίδα νοσηλεύτρια (12 Μαΐου 1820 – 13 Αυγούστου 1910) εστάλη με το επιτελείο της στον τόπο του πολέμου. Μετά από σωρεία επιστολών της και αιτημάτων προς την Βρετανική Διοίκηση, μέσω των οποίων ζητούσε λύση για το πρόβλημα των κακών νοσοκομειακών εγκαταστάσεων στο Ουσκουντάρ της Κωνσταντινούπολης, πέτυχε την αναδιάρθρωση των. Αποτέλεσμα η μείωση του ποσοστού θανάτου των νοσηλευόμενων από 42% σε 2% ¹⁵.

Την 24 Ιουνίου 1959, κατά τη διάρκεια πολέμων για την Ιταλική ανεξαρτησία συναντήθηκαν τυχαία κοντά στην κωμόπολη Σολφερίνο, στην περιοχή της Ιταλικής Λομβαρδίας ο Αυστριακός στρατός με συνασπισμένα στρατεύματα Γαλλίας και Πεδεμοντίου. Δοθέντος ότι δεν υπήρχε προγραμματισμός και στρατηγική για τη μάχη αυτή, η σύγκρουση - λόγω της αταξίας της - ήταν σφοδρότατη και ιδιαίτερα σκληρή. Αν και για την ιστορία, ο Γαλλικός στρατός στέφθηκε νικητής, ο φόρος αίματος ήταν βαρύς. Μάλιστα, ήταν τόσο βαρύς, που ο ένας αυτόπτης μάρτυς, τυχαία περνώντας από το σημείο, Ελβετός έμπορος, επ' ονόματι Ζαν Ανρί (χάριν ευκολίας, Ερρίκος) Ντυνάν, αφήνοντας κατά μέρος τις όποιες ανειλημμένες υποχρεώσεις του και σταμάτησε να περιθάλπει - με τη βοήθεια των ντόπιων εθελοντών - εκατέρωθεν τραυματίες, ανεξαρτήτως στολής ή εθνικότητας. Αυτή ήταν η πρώτη φορά, που έστω και χωρίς οργάνωση, ένα τρίτο ανεξάρτητο μη κρατικό μέρος ανέλαβε, έστω και αυθόρμητα, πρωτοβουλία για να βοηθήσει άκριτα ανθρώπους έχοντες ανάγκη. Ο προαναφερόμενος έμπορος στη συνέχεια, αφού επέστρεψε στη Γενεύη, συνέταξε ένα βιβλίο στο οποίο μετέφερε την αγωνία που βίωσε και την ταραχή που τον κυρίεψε αντικρίζοντας την

¹⁵ Σήμερα, λειτουργεί το μουσείο "Florence Nightingale" στο Λονδίνο Βρετανίας.

βιαιότητα των συγκρούσεων και την απελπισία των τραυματιών. Το σύγγραμμα με τον τίτλο «Αναμνήσεις από το Σολφερίνο», περιείχε, πλέον της περιγραφής των γεγονότων, σειρά ιδεών για την παροχή βοήθειας σε εθελοντική βάση ¹⁶.

Τέσσερα έτη αργότερα, τον Αύγουστο του 1863 ο Ζαν Ανρί Ντυνάν με τέσσερις συμπολίτες του, τους Γκιστάβ Μουανιέ, Λουί Απιά, Τεοντόρ Μωνουάρ και Γκιγιόμ Ντυφούρ, ιδρύουν τη «Διεθνή Επιτροπή για τη Βοήθεια των Τραυματιών». Στις 29 Οκτωβρίου 1863 ειδικοί εμπειρογνώμονες από 16 χώρες συναντώνται στο καντόνι της Γενεύης Ελβετίας και υιοθετούν τις ιδέες του Ντυνάν. Λιγότερο από ένα χρόνο αργότερα, στις 22 Αυγούστου του 1864, με πρωτοβουλία της Ελβετίας, διοργανώνεται διεθνής διπλωματική διάσκεψη και υπογράφεται η Σύμβαση της Γενεύης, όπου αναγνωρίζεται ο ρόλος της Επιτροπής και η υποχρέωση των εμπόλεμων να προστατεύουν τους τραυματίες πολέμου και να παρέχονται σε αυτούς οι απαραίτητες φροντίδες. Οι αρχές της Σύμβασης του 1864 επεκτάθηκαν αργότερα στους τραυματίες των συγκρούσεων στη θάλασσα (1899 και 1907), στους αιχμαλώτους πολέμου (1929) και στους άμαχους πληθυσμούς (1949). Το 1876 η Διεθνή Επιτροπή για τη Βοήθεια των Τραυματιών μετονομάστηκε σε «Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού», όπως είναι γνωστή και σήμερα ¹⁷.

Κατά τα χρόνια του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου (1914-1918) μέσω της συμβάσεως της Γενεύης, πενήντα χρόνια μετά την υπογραφή της, ιδρύεται η «Διεθνής Επιτροπή Αιχμαλώτων Πολέμου», η οποία το 1917 έλαβε, επίσης, Νόμπελ Ειρήνης. Τον αμέσως επόμενο χρόνο συμφωνείται η αμοιβαία ανταλλαγή ανάμεσα στα κράτη αιχμαλώτων πολέμων. Συνολικές απώλειες στρατιωτών : 8.500.000. Συνολικές απώλειες αμάχων : 13.500.000.

Είκοσι ένα χρόνια μετά το τέλος του μεγάλου πολέμου, ξεσπά ο μεγαλύτερος πόλεμος που έχει δει ποτέ ο άνθρωπος. Πρόκειται για την δαπανηρότερη και πιο κοστοβόρα (σε ανθρώπινες ζωές και πόρους) ένοπλη σύγκρουση όλων των εποχών. Τριάντα κράτη απέστειλαν συνολικά εκατό εκατομμύρια ανθρώπους που με οιονδήποτε τρόπο έλαβαν μέρος στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (1939-1945). Αποτέλεσμα: 23.000.000 στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους, 57.000.000 πολίτες ¹⁸, 12.000.000 αιχμάλωτοι. Από τους τελευταίους περίπου τα επτά εκατομμύρια έγιναν δέκτες της προστασίας της Σύμβασης της Γενεύης, ενώ, οι εθνικές επιτροπές του Ερυθρού Σταυρού πραγματοποίησαν σπουδαία δράση, μοιράζοντας δέματα και είδη πρώτης ανάγκης σε στρατόπεδα.

Άλλο ένα τραγικό γεγονός, που οδήγησε στην δημιουργία μίας -εκ των σημαντικότερων στον χώρο- οργάνωσης, έλαβε χώρα στην περιοχή της Μπιάφρας της νοτιοανατολικής Νιγηρίας κατά τα έτη 1967 - 1970. Το πραξικόπημα της 15^{ης} Ιανουαρίου 1966 και η ανατροπή του

¹⁶ Ο Ζαν Ανρί Ντινάν (1828-1910) για την συνεισφορά του αυτή έλαβε το πρώτο χρονικά βραβείο Νόμπελ Ειρήνης (1901).

¹⁷ Από την ιστορική σελίδα "σαν σήμερα" : <https://www.sansimera.gr/articles/22>

¹⁸ Οι αριθμοί από την ιστοσελίδα της Ελληνικής βικιπαίδειας : https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%80%CF%8E%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC_%CF%84%CE%BF%CE%BD_%CE%92%CE%84_%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF

(δημοκρατικού) καθεστώτος, με σκοπό την ανεξαρτησία της Μπιάφρας, έφερε ως αποτέλεσμα μία σειρά αιματηρών και βίαιων συγκρούσεων. Μέσα στα επόμενα δυόμισι έτη, λόγω του αποκλεισμού από τις Νιγηριανές Δυνάμεις της υπό απόσχισιν περιοχής, περίπου δυόμισι εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους από έλλειψη φαγητού και ασθένειες. Τι έμαθε ο κόσμος από τον πόλεμο της Μπιάφρας; «*Το θέμα δεν είναι πλέον η καταπίεση αλλά η κακή διακυβέρνηση, η ανεργία και η φτώχεια. Παρά τον τεράστιο ενεργειακό της πλούτο, η Νιγηρία βρίσκεται σήμερα στην 152η θέση στον κόσμο στο Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης με προσδόκιμο ζωής μόλις τα 53 χρόνια*», σχολιάζει ο κ. Αστέρης Χουλιάρης, καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παράλληλα, όμως, συνεχίζει στο άρθρο του στην εφημερίδα «Καθημερινή» (φύλλο της 24.04.2017): «*Από μια άλλη πλευρά, η τραγωδία της Μπιάφρας δεν άλλαξε μόνον τη Νιγηρία αλλά ολόκληρο τον κόσμο. Η Μπιάφρα έγινε το παγκόσμιο σύμβολο της ανθρωπιστικής τραγωδίας. Δύο Γάλλοι γιατροί, ο Max Recamier και ο Bernard Kouchner πήγαν εθελοντικά κατά τη διάρκεια του πολέμου για να βοηθήσουν τα θύματα. Εκεί βίωσαν τη φρίκη. Ασκήσαν σφοδρή κριτική στην «πολιτική της σιωπής» που ακολουθούσε η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού. Ο υπόλοιπος κόσμος, υποστήριξαν, έπρεπε να μάθει για το τι συμβαίνει σ' αυτή την ξεχασμένη περιοχή της υφελίου. Έτσι ίδρυσαν τους «Γιατρούς χωρίς Σύνορα», μια οργάνωση που θα άλλαζε ριζικά τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τις συγκρούσεις, τις ασθένειες και τη φτώχεια. Αυτοί οι ανθρωπιστές γιατροί έμειναν στην ιστορία ως «the Biafrans»¹⁹. Και για το λόγο αυτό ο εμφύλιος πόλεμος της Μπιάφρας ονομάστηκε «Νέο Σολφερίνο». Οι Γιατροί χωρίς Σύνορα επιτέλεσαν τεράστιο ανθρωπιστικό έργο στο Αφγανιστάν, στην Ερυθραία, στην Αγκόλα, στο Κουρδιστάν, στην Αρμενία, και σε πολλές άλλες περιοχές / κράτη είτε σε καιρό ειρήνης, είτε υπό καθεστώς πολέμου.*

2.2. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στον 21^ο αιώνα

Αφού εξετάσθηκε το πώς δημιουργήθηκε η έννοια της αλληλεγγύης και ο θεσμός των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ακολουθεί μία θεώρηση τους σήμερα, μέσα από το ιδιαίτερος ευρύ φάσμα στο οποίο ανήκουν.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν ένα υποσύνολο της οργανωμένης Κοινωνίας των Πολιτών (σ.σ. σύνολο μη κυβερνητικών οργανώσεων και θεσμών που εκπροσωπούν τα συμφέροντα και τη θέληση των πολιτών¹⁹).

Κατά την επιχείρηση ορισμού των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων ελλοχεύουν κίνδυνοι. Ένας, λοιπόν, ορισμός, που εκφράζει αποκλειστικά και μόνον την προσωπική γνώμη του γράφοντος είναι : ένα σύνολο ανθρώπων ενωμένο σε ένα νομικό πρόσωπο, μη συνδεδεμένο με κυβερνήσεις ή πολιτικά κόμματα, που λειτουργεί ειρηνευτικά εντός συγκεκριμένων ουσιαστικών

¹⁹ Βλ. και Ernest Gelner σε μία πολύ ενδιαφέρουσα οπτική γωνία σύμφωνα με την οποία «*η Κοινωνία των Πολιτών είναι ένα σύνολο ποικίλων μη κυβερνητικών θεσμών αρκετά ισχυρών, ώστε να αντισταθμίζουν το κράτος και που ενώ δεν το εμποδίζουν να εκπληρώσει το ρόλο του ως εγγυητού της ειρήνης και δίκαιης μεγάλων συμφερόντων, μπορούν, ωστόσο, να το εμποδίσουν να κυριαρχήσει και να εκμηδενίσει το υπόλοιπο της κοινωνίας*».

πεδίων (λ.χ. ανθρώπινα δικαιώματα, διαχείριση καταστροφών και κρίσεων, καταπολέμηση της πάσης φύσεως μισαλλοδοξίας, δημόσια υγεία).

Από τον 19^ο αιώνα, που πρωτοεμφανίσθηκαν οι οργανώσεις αυτές διέπονται από τα εξής τρία κύρια χαρακτηριστικά : Ανεξαρτησία - Αμεροληψία - Ειρηνικότητα. Τα ανωτέρω αντικατοπτρίζονται και στην πηγή χρηματοδότησης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Ο τρόπος που οι Μ.Κ.Ο. χρηματοδοτούνται, μπορεί, είτε άμεσα, είτε έμμεσα, να επηρεάσει τον τρόπο λειτουργίας ή το σκοπό της δράσης τους βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Η ανεξαρτησία τους, μπορεί εύλογα να επηρεαστεί, εάν αυτές χρηματοδοτούνται από μία κυβέρνηση ή ένα πολιτικό κόμμα. Αντίστοιχα, μπορεί να απωλεθεί ο μη κερδοσκοπικός τους χαρακτήρας, εάν αυτές χρηματοδοτούνται από εταιρείες. Περαιτέρω, ο ειρηνευτικός των χαρακτήρας μπορεί να χαθεί, εάν πίσω από μία Μ.Κ.Ο. υπάρχει ένα στρατιωτικό σώμα. Τέλος, το αμερόληπτο των δράσεων των Μ.Κ.Ο. μπορεί να διακινδυνευθεί, εάν πίσω από αυτήν υπάρχει ένας ιδιώτης ή μία ομάδα ιδιωτών. Για τους λόγους αυτούς και χρηματοδοτούνται από δωρεές, εισφορές μελών, χορηγίες, επιδοτήσεις ευρωπαϊκών φορέων, κ.λπ.

Προκύπτει, σύμφωνα με τα προρρηθέντα, ότι με έναν απλό ορισμό των Μ.Κ.Ο., υφίσταται ο υπαρκτός κίνδυνος της υπεργενίκευσης. Μία πιο συνετή προσέγγιση θα ήταν ο προσδιορισμός τους με βάση τα χαρακτηριστικά τους.

Συνεπώς, όταν γίνεται λόγος για Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εννοούμε ενώσεις ανθρώπων που, ως νομικές οντότητες :

1. Δεν περιορίζονται από τους εδαφικούς προσδιορισμούς των εθνικών κρατών.
2. Έχουν μία στοχευμένη δράση προς μία προσδιορισμένη κατεύθυνση, όπως αυτή πηγάζει από τους καταστατικούς σκοπούς της.
3. Λειτουργούν ταχύτερα και αποτελεσματικότερα από κρατικούς φορείς.
4. Είναι οργανώσεις ανεξάρτητες από την έννοια τους κράτους, αυθύπαρκτες και αυτόνομες.
5. Είναι αυτοδιοικούμενες, καθώς οι ίδιες ορίζουν τον τρόπο λειτουργίας τους.
6. Δεν στοχεύουν στην απόκτηση κέρδους ή σε κερδοσκοπική, εν γένει, δραστηριότητα.
7. Πρωθούν το δημόσιο συμφέρον.
8. Η συμμετοχή σε αυτές και η παροχή εργασίας σε αυτές είναι αποκλειστικά προαιρετική.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παρουσιάζουν πληθώρα χαρακτηριστικών και μπορούν να ταξινομηθούν αναλόγως ως εξής :

- Με βάση τον τομέα δράσης τους (Ανάπτυξη, Υγεία, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Φιλανθρωπία, Γυναίκα, Παιδί, Περιβάλλον, Εξάρτηση από ουσίες, Οικολογία, Οικονομία, Θρησκεία, κ.ά.).
- Με βάση το γεωγραφικό πεδίο δράσης τους (Εθνικές, Διεθνείς).
- Με βάση τον βαθμό εξάρτησης από κυβερνήσεις.
- Με βάση τον βαθμό πολιτικοποίησης της δράσης τους, κ.λπ.

2.3. Γιατί χρειαζόμαστε τις Μ.Κ.Ο. ;

Στα αναπόφευκτα ερωτήματα «Γιατί χρειαζόμαστε τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις;» και «Τι είναι αυτό που κάνει τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις απαραίτητες στο σημερινό κοινωνικοπολιτικό καθεστώς;», οι απαντήσεις που προκύπτουν είναι πολυπλοκότερες των προφανών.

Ειδικότερα, όπως αναλύθηκε νωρίτερα στο κεφάλαιο για τον σχηματισμό τους, σμιλεύτηκε με τρόπο χαρακτηριστικό, η ανάγκη, η οποία οδήγησε την Φλόρενς Νάιτγκεϊλ να περιθάλπει με αυταπάρνηση τους τραυματίες στο Νοσοκομείο του Σκουτάρι ή τον Ζαν Ανρί Ντυνάν να συγκεντρώνει τα όσα βίωσε στο σύγγραμμά του “Αναμνήσεις από το Σολφερίνο”. Ουδείς νόμος ή κοινωνική υποχρέωση έθεσε αυτές τις πράξεις σε κίνηση, απλά το ενδόμυχο αίσθημα ηθικής και αξιών ώθησε αυτούς τους ανθρώπους να πράξουν τα όσα έπραξαν, με αποτέλεσμα σήμερα να υφίστανται διεθνείς οργανισμοί, με προσωπικό το οποίο μετρείται με τις εκατοντάδες και που συνεχίζουν το έργο αυτό των ιδρυτών τους. Μία πτυχή του ζητήματος αυτού, δηλαδή της αναγκαιότητας της ύπαρξης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων αναλύεται στο βιβλίο “Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και κυρίαρχη πολιτική”. Οι οργανώσεις αυτές, ως τμήμα ενός συνόλου «*Νέων κοινωνικών κινημάτων*» καταφέρνουν και εξασφαλίζουν πρακτικά και αποτελεσματικά την διάδοση των μέσων, των εμπειριών, της τεχνογνωσίας και των πληροφοριών που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία ενός δικτύου ομάδων για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τούτη, όμως, η κατάσταση, η «*θεσμοποίηση*», με άλλα λόγια των Οργανώσεων αυτών, εκ των πραγμάτων, οδηγεί στην δημιουργία πολιτικών και κοινωνικών προεκτάσεων. Πιο συγκεκριμένα, πάντοτε, στο προαναφερόμενο σύγγραμμα, διατυπώνονται -όχι αβάσιμα- απόψεις, σύμφωνα με τις οποίες, ο θεσμός των Μ.Κ.Ο. μπορεί να ερμηνευθεί ως μία μορφή κοινωνικής διαμαρτυρίας κατά του υπάρχοντος κοινωνικού συστήματος το οποίο δεν βοηθά τους έχοντες ανάγκη, ως μία αποδοχή -εκ μέρους του συστήματος- της αποτυχίας του να βοηθήσει την ομάδα αυτή ανθρώπων ή πολύ απλά αποτελεί ένα από τα τελευταία ίχνη ρομαντισμού σε μία περίοδο αλλεπάλληλων Κρίσεων και Καταστροφών.

Παρά την κριτική των τελευταίων ετών προς τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ζήτημα το οποίο θα αναλυθεί στα επόμενα κεφάλαια της παρούσης), δεν χωρά αμφιβολία και δεν επιδέχεται ερμηνειών ότι αυτές έχουν και κάνουν πολλή δουλειά. Το πραγματικά εξεταστέο ερώτημα είναι το γιατί. Γιατί οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν τόσο πολλή δουλειά;

Πρωτίστως, να διευκρινιστεί ότι όταν γίνεται λόγος για τιοιούτες Οργανώσεις με «πολλή δουλειά» εννοούνται αυτές που έχουν επιδείξει και συνεχίζουν να επιδεικνύουν ενεργητικότητα

και έργο. Τούτου δοθέντος, ίσως, η πρώτη απάντηση, που έρχεται κατά νου να είναι και η ορθή : διότι πολύ απλά δεν την κάνει κάποιος άλλος. Πράγματι, δεν αποκλείεται, να είναι ανακουφιστικό για τις κυβερνήσεις και τα πολιτικά κόμματα να γνωρίζουν, ότι υπάρχει κάποιος που θα αναλάβει να βοηθήσει (και μάλιστα συντεταγμένα) σε περίοδο κρίσης αυτούς που χρήζουν βοήθειας, πολλώ δε μάλλον, όταν αυτή η κατάσταση λογίζεται πλέον ως δεδομένη.

Το αντεπιχείρημα της πλευράς των κυβερνήσεων και των κομμάτων είναι απλό και, εν μέρει, αληθές: «Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν την τεχνογνωσία, τα μέσα και το προσωπικό για να υλοποιήσουν τα δέοντα». Σε αυτήν, όμως, την περίπτωση, η αρμόδια Μη Κυβερνητική Οργάνωση θα έδει να δείχνει τον τρόπο και οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς να μαθαίνουν και να πράττουν τα διδαχθέντα. Δυστυχώς, ωστόσο, η πραγματικότητα δεν επιβεβαιώνει την υπόθεση. Κατά συνέπειαν, είναι προφανές ότι το σύγχρονο status quo χρειάζεται τις Μ.Κ.Ο. Και σε αυτό το σημείο, θα προσέφερε αρκετή τροφή για σκέψη το (ρητορικό για κάποιους) ερώτημα «Μήπως και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις χρειάζονται εμάς;».

Παράλληλα, οι Μ.Κ.Ο., κατά το πέρασμα των ετών, έχουν προσφέρει τις υπηρεσίες τους στην πλειονότητα των περιοχών του κόσμου, με περισσότερες εμφανίσεις στην ανατολική Ασία και την Υποσαχάρια Αφρική. Οι δράσεις τους αφορούν, κατά το μάλλον ή το ήττον, σε ανθρωπιστική βοήθεια (τακτική ή έκτακτη, μετά από καταστροφές), ανάπτυξη, παροχή τεχνογνωσίας, περιβαλλοντική δράση, εκπαίδευση, δημόσια υγεία.

2.4. Η χρηματοδότηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Το Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου τον Δεκέμβριο του 2009 σε μία αξιολογή προσπάθεια συνέταξε τον "Οδηγό ΜΚΟ και Συλλόγων Μεταναστών". Αναφέρει, λοιπόν, στο εισαγωγικό του μέρος ότι *«Στις τελευταίες δύο δεκαετίες, υπήρξε μία έκρηξη στον αριθμό αλλά και την ισχύ των ΜΚΟ σε παγκόσμιο επίπεδο. Το 1914 υπήρχαν 1.083 διεθνικές ΜΚΟ. Το 2000 οι οργανώσεις αυτές ήταν περισσότερες από 37.000 – με σχεδόν το ένα πέμπτο να έχει ιδρυθεί στη δεκαετία του 1990. Αντίστοιχη ήταν και η αύξηση των εσωτερικών ΜΚΟ. Μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες (σ.σ. της Αμερικής) υπολογίζεται ότι υπάρχουν πάνω από 2,5 εκατομμύρια ΜΚΟ. Σε κάθε χώρα της Δυτικής Ευρώπης οι αριθμοί ξεπερνούν τις πολλές εκατοντάδες χιλιάδες. Οι ΜΚΟ στο εσωτερικό των χωρών καλύπτουν ένα τεράστιο εύρος ζητημάτων που ποικίλει από την αντιμετώπιση της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έως την τοπική ανάπτυξη και την αλληλοϋποστήριξη των μελών τους»*.

Στην λεπτομερή καταγραφή που επιχειρεί το ανωτέρω σύγγραμμα, παρατηρούνται ονόματα παραρτημάτων γνωστών διεθνών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην Ελλάδα, όπως της Humanaid, των Γιατρών του Κόσμου, των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, της Διεθνούς Αμνηστίας, αλλά και Ελληνικών Μ.Κ.Ο., όπως της PRAKSIS, του ΚΕΘΕΑ, κ.ά. Ένα από τα ενδιαφέροντα ζητήματα είναι αυτό της χρηματοδότησης των Οργανώσεων αυτών. Εξετάσθηκε, ανωτέρω, η σημασία της ανεξαρτησίας των, κάτι το οποίο επιτυγχάνεται και μέσω της πηγής της χρηματοδότησης.

Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι χρηματοδότησης των Μ.Κ.Ο. είναι οι εξής :

- ✓ Η Ευρωπαϊκή Ένωση : Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές χρηματοδοτικές πηγές για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, χορηγώντας μεγάλα κονδύλια για τα προγράμματά τους. Τα κονδύλια αυτά σε καμία περίπτωση δεν χορηγούνται απευθείας στις Οργανώσεις, αλλά δίδονται στα κράτη μέλη, τα οποία επιχορηγούν τις Οργανώσεις. Βεβαίως, τα κονδύλια αυτά έχουν περιέλθει στην Ε.Ε. υπό τη μορφή των αναγκαστικών εισφορών των κρατών μελών προς την Ένωση.
- ✓ Η Παγκόσμια Τράπεζα : Η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank Group) παρέχει κάθε χρόνο δισεκατομμύρια δολάρια στις συνεργαζόμενες αναπτυσσόμενες χώρες υπό μορφήν δανείων. Το αντικείμενο της επενδύσεως της εστιάζεται, κυρίως, γύρω από τον άνθρωπο, την ανάπτυξη της κοινωνίας, την καταπολέμηση της φτώχειας, την προστασία του περιβάλλοντος, την εκπαίδευση, την καταπολέμηση ασθενειών, την προώθηση προγραμμάτων υγείας, κ.ά.
- ✓ Οι εισφορές / συνδρομές των μελών.
- ✓ Οι δωρεές, κληροδοσίες, κληρονομίες ²⁰.
- ✓ Έσοδα από διεξαγωγή εκδηλώσεων, εράνων, μουσικών συναυλιών, παζαριών, κ.λπ.

2.5. Η κριτική κατά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ο θεσμός των Μ.Κ.Ο., αναμφίβολα, ακόμη και πριν την Προσφυγική Κρίση, δεν διήγε τις καλύτερες των ημερών του. Εξάλλου, από την αρχική τους μορφή, όπως την είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, οι αλλαγές που έχουν λάβει χώρα, έχουν αλλάξει ριζικά το οικοδόμημα των Μ.Κ.Ο. Από την απλή παροχή βοήθειας μίας νοσοκόμας, πλέον, η βοήθεια παρέχεται μέσω ενός πολυπληθούς μηχανισμού. Και βεβαίως, όπως κάθε τι στη ζωή που γεννά εγκώμια, γίνεται δέκτης και κριτικής.

Η κριτική που έχουν δεχτεί οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις εστιάζεται στους ακόλουθους τομείς.

²⁰ Η κληρονομιά αποτελεί μεταβίβαση ωφέλειας σε κληρονόμο, ενώ, η κληροδοσία αφορά μεταβίβαση ωφέλειας σε κάποιον ακόμη και αν δεν είναι κληρονόμος.

2.5.1. Ευκολία στη δημιουργία

Κατ' αρχάς, η δημιουργία μίας Μ.Κ.Ο. και η λήψη επιδοτήσεως από τον αρμόδιο φορέα είναι δύο πολύ διαφορετικά πράγματα.

Στην Ελλάδα για την σύνθεση μίας Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης χρειάζεται απλώς ένα καταστατικό αστικής μη κερδοσκοπικής οργάνωσης με τουλάχιστον πέντε μέλη, το οποίο, εν συνεχεία, δημοσιεύεται στο αρμόδιο Δικαστήριο και μετά παραδίδεται ένα αντίγραφο στο Υπουργείο στο οποίο υπάγεται και η διαδικασία ίδρυσης ολοκληρώνεται. Τόσο απλά. Αν, δε, η Μ.Κ.Ο. ιδρυθεί με καταστατικού σωματίου, τότε η ιδρυτική πράξη (για την οποία απαιτούνται πολύ περισσότερα έγγραφα), μελετάται και θεωρείται από Δικαστή, σε έναν έλεγχο νομιμότητας (δηλαδή αν πληροί τα τυπικά στοιχεία του Νόμου) και όχι σκοπιμότητας (αν, δηλαδή, έχει τα εχέγγυα να παράξει έργο), ο οποίος εντός ολίγων μηνών ολοκληρώνεται και μετά ακολουθούν οι διαδικασίες δημοσίευσης.

Από την άλλη, «*η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μοιράζει χαρτονομίσματα*»²¹. Ή τουλάχιστον όχι τόσο εύκολα, θα συμπληρώναμε. Προφανώς, και η Ε.Ε. γνωρίζει καλύτερα από το να αρχίσει να επιδοτεί οργανώσεις, οι οποίες είναι άρτι δημιουργηθείσες. Το ίδιο ισχύει και για τα κράτη όπου οι Μ.Κ.Ο. δρουν και λειτουργούν. Για τη λήψη μιας επιδότησης απαιτείται (αλλά δεν αρκεί από μόνο του) ένα συγκεκριμένο κριτήριο: επίδειξη έργου. Δεν συγκεκριμενοποιείται στο Νόμο πως τούτο επιτυγχάνεται. Στην πράξη η Μ.Κ.Ο. απευθύνεται στο υπουργείο Εσωτερικών, δηλώνει ποια είναι, πόσους εθελοντές έχει και τη βούλησή της να αναλάβει ένα συγκεκριμένο τομέα. Βεβαίως, δεν είναι εκ των ων ουκ άνευ ότι η οργάνωση αυτή θα λάβει χρήματα από δημόσιο (ελληνικό ή διεθνικό) φορέα. Από την άλλη, όσον αφορά σε επιδότηση, από ιδιωτικό φορέα ή ιδιώτη, αυτό είναι ζήτημα ελεύθερης ιδιωτικής βούλησης. Και συνεχίζει ο κ. Γαβαλάς «*Δε θα πάει κανείς να χρηματοδοτήσει ένα σωματείο που εμφανίζεται για πρώτη φορά. Εμείς για να πάρουμε πόρους υποδεικνύουμε (sic) ένα έργο 25 χρόνων. Υπάρχουν συγκεκριμένες προκηρύξεις προγραμμάτων που γίνονται μέσα από το ΕΣΠΑ, οι δε φορείς, που έχουν τα εχέγγυα, υποβάλλουν την πρότασή τους η οποία αξιολογείται και στη συνέχεια εγκρίνεται ή όχι. Εγώ δε γνωρίζω να μοιράζει χαρτονομίσματα η Ε.Ε.. Οι χρηματοδοτήσεις που γίνονται ενόψει του προσφυγικού, είναι από διεθνείς οργανώσεις που ήρθαν στην Ελλάδα και υποστηρίζουν τις ελληνικές. Η Άρσις, για παράδειγμα, υποστηρίζεται από μία διεθνή οργάνωση, βάσει ενός συγκεκριμένου προγράμματος, που περιλαμβάνει ένα σύστημα αξιολόγησης, ορκωτούς λογιστές κτλ. Ευρωπαϊκά προγράμματα, που να χρηματοδοτούν, δεν υπάρχουν αυτήν την στιγμή. Αν υπάρχουν άλλοι σκοτεινοί δίαυλοι δια των οποίων δίνονται χρήματα μέσω άλλων πηγών, αυτό είναι κάτι που δεν το γνωρίζω*».

2.5.2. Εικονική Ανεξαρτησία

Στο ηλεκτρονικό του ιστολόγιο ο δημοσιογράφος Μιχάλης Ιγνατίου αναφέρει «*Η υπόθεση των ΜΚΟ δεν είναι μία καθαρή ιστορία. Και ακούγοντας συναδέλφους να προειδοποιούν «να μην καούν μαζί με τα ξερά και τα χλωρά», θλίβομαι διότι είναι ξεκάθαρη προσπάθεια να διαχωρίσουν τις ΜΚΟ σε καλές και κακές. Πρέπει τέλος πάντων να συμφωνήσουμε σ' αυτόν τον τόπο ότι όταν μία οργάνωση ή ένα άτομο λαμβάνουν οικονομική*

²¹ Νίκος Γαβαλάς (εκ των ιδρυτικών στελεχών της Μ.Κ.Ο. "Άρσις"), 2016.

ενίσχυση από κράτη, εξυπηρετούν αναγκαστικά αυτούς που τους πληρώνουν. Γιατί να τους χαρίσει χρήματα, γιατί να τους ενισχύσει μία κυβέρνηση; Επειδή είναι όμορφοι; Αυτοί που πληρώνουν απαιτούν. Και όταν πληρώνουν δυνάμεις, όπως η Αμερική, η Ρωσία και η Ε.Ε., είναι λογικό να απαιτούν από τις οργανώσεις και τα άτομα, να υπηρετούν την προπαγάνδα τους»²².

Η ανωτέρω προσωπική άποψη ενός δημοσιογράφου έχει, αναμφίβολα, μία βάση. Όταν ένα κράτος έχει να διαχειριστεί μεγάλα χρηματικά ποσά, τα οποία έχει λάβει από έναν μεγάλο Ευρωπαϊκό ή και παγκόσμιο φορέα και στη συνέχεια να διαλέξει μία μικρή μερίδα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που θα επιδοτηθεί με κάποιο χρηματικό ποσό, γεννάται το εύλογο ερώτημα των κριτηρίων με τα οποία προτιμήθηκαν οι επιδοτηθείσες Μ.Κ.Ο. από μία σωρεία συναφών οργανώσεων. Και αν ένα τμήμα των επιδοτήσεων χορηγείται στα εγνωσμένης αξίας και διαχρονικής πορείας ελληνικά παραρτήματα διεθνών Οργανώσεων, τι γίνεται με τις υπόλοιπες;

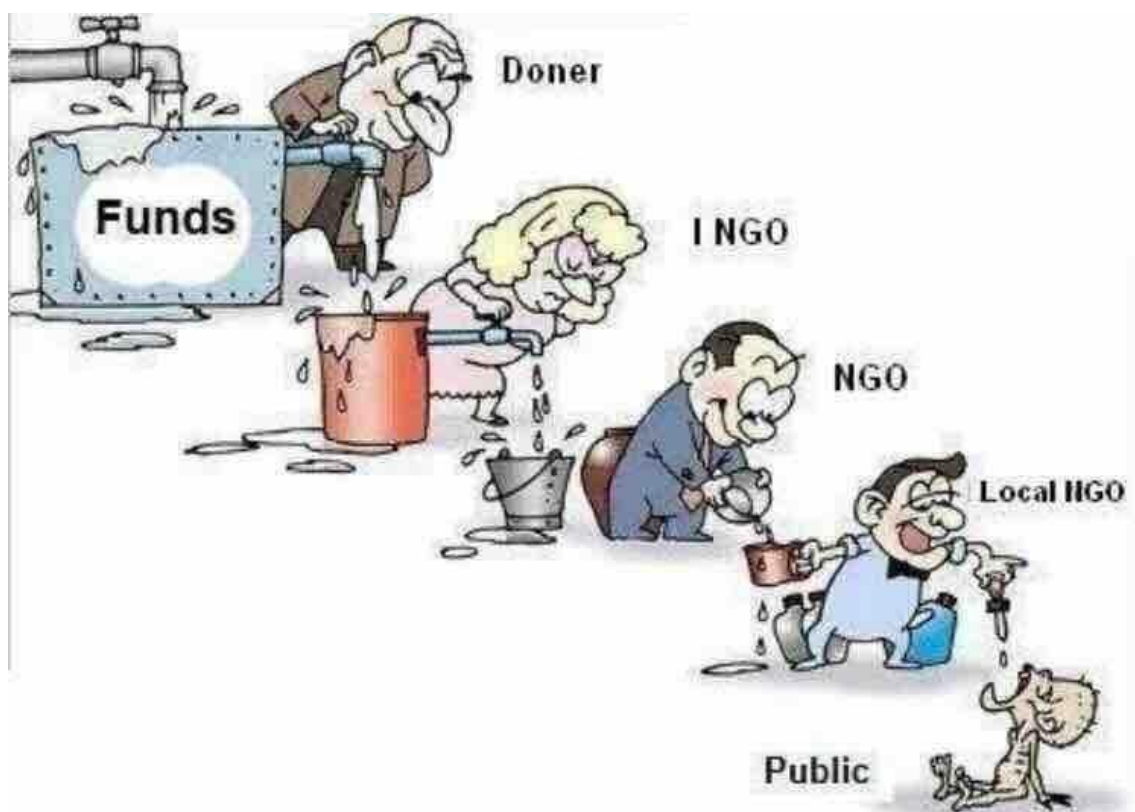
Η λογική συμφωνεί με την άποψη του προαναφερόμενου δημοσιογράφου «όταν δίνεις χρήματα, περιμένεις κάτι ως αντάλλαγμα». Και αυτό ακριβώς θέτει σε κίνδυνο την ταυτότητα μίας οργάνωσης ως μη κυβερνητικής, καθώς κλυδωνίζεται ένας από τους κεντρικούς της πυλώνες : η ανεξαρτησία της. Αλήθεια, πόσο εύκολο είναι να αρνηθεί μία Μ.Κ.Ο. μία επιδότηση όταν δεν μπορεί να εξασφαλίσει έσοδα μόνο και μόνο για να λειτουργήσει; Και πόσο εύκολο είναι σε έναν πολιτικό φορέα να εκμεταλλευτεί την ανάγκη της αυτή;

Σε κάθε περίπτωση τα ανωτέρω δεν είναι ο κανόνας. Απλά, καίτοι δεν το παραδέχεται ο ανωτέρω δημοσιογράφος, όντως, όπως και σε κάθε τομέα παροχής υπηρεσιών, μαζί τα ξερά καίγονται και τα χλωρά.

2.5.3. Κακοδιαχείριση των επιδοτήσεων και ατασθαλίες

Μία εικόνα με την οποία κατακλύστηκε το διαδίκτυο κατά την περίοδο 2014 – 2016, βάζει στο στόχαστρο την οικονομική διαχείριση των κεφαλαίων από τις Μ.Κ.Ο. (Εικόνα 4).

²² Πηγή: Η υπόθεση των ΜΚΟ δεν είναι μία καθαρή ιστορία... <http://mignatiou.com/2014/02/i-ipothesi-ton-mko-den-ine-mia-kathari-istoria/>

Εικόνα 4 Κριτική για τις Μ.Κ.Ο. σχετικά με τα ποσά που λαμβάνουν για να παράσχουν βοήθεια και τι καταλήγει τελικώς στον αρχικό προορισμό

Εύλογα, οι κατηγορίες των πολεμίων μερίδας των Μ.Κ.Ο. δεν περιορίζονταν στο τι έφτανε από την αρχική βοήθεια στον τελικό αποδέκτη, αλλά αμφισβητούσαν αν υπήρχε, εξ αρχής, τελικός αποδέκτης!

Στην Ελλάδα η αρχή του (σοβαρού) ελέγχου στις Μ.Κ.Ο. έγινε μόλις το καλοκαίρι του 2012. Και ο έλεγχος ήταν κάτι που ήθελαν οι περισσότερες πλευρές. Πρωτίστως, η κοινή γνώμη που μέσα σε ένα κλίμα αβεβαιότητας και παραπληροφόρησης εξαπέλυε **άκριτα** μύδρους κατά των Μ.Κ.Ο. ακούγοντας για «πάρτυ κακοδιαχείρισης», οι «καλές Μ.Κ.Ο.» αυτές, δηλαδή, που πραγματοποιούσαν, καθ' υπέρβαση των δυνάμεων των, πραγματικό έργο και επεθυμούσαν να καθαριστεί το όνομα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και τέλος, οι ίδιοι οι αποδέκτες της παρεχόμενης βοήθειας, καθώς θα μεγάλωνε η πίτα της διανεμόμενης βοήθειας. Τον Σεπτέμβριο του 2012 ξεκινάει ένας πρώτος έλεγχος στις Οργανώσεις αυτές: 600 Μ.Κ.Ο. διαβαίνουν το κατώφλι της Δικαιοσύνης, με τα τραπεζικά τους στοιχεία, παραστατικά, έργο στην ημεδαπή και την αλλοδαπή, κ.ο.κ.

Τα δημοσιεύματα του Τύπου εκείνης της περιόδου έκαναν λόγο για καταστατικούς σκοπούς, όπως *«Επιμόρφωση νομικών για το κράτος δικαίου στο Αζερμπαϊτζάν»*, *«Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των γυναικών στη Συρία»*, *«Καταγραφή πολιτιστικών δραστηριοτήτων*

στη Μολδαβία» και «Εκπαίδευση εμπειρογνομόνων στη χρηστή διακυβέρνηση, στο Σουδάν»²³ την ώρα που δεν υπήρχε καμία ενημέρωση για τα ποσά επιδότησης, ενώ, ο κόσμος βίωνε, ήδη, τον τρίτο χρόνο οικονομικής κρίσης. Σήμερα, μέχρι και τη στιγμή σύνταξης της παρούσης, η Ελληνική Δικαιοσύνη δεν έχει αποφανθεί για τις ανωτέρω κατηγορίες.

2.5.4. Απουσία ελέγχου

Μέχρι πρόσφατα παρατηρείτο, και όχι μόνο στη χώρα μας, το φαινόμενο να μην γνωρίζει κανείς πόσες Μ.Κ.Ο. υπάρχουν. Και αυτό διότι ουδείς τηρούσε ένα αρχείο / μητρώο των δραστηριοποιούμενων Μ.Κ.Ο. ανά τομέα δράσης. Η δημοσιοποίηση οικονομικών στοιχείων ήταν όνειρο θερινής νυκτός. Εκ των πραγμάτων, η ανάγκη για τήρηση μητρώου ήταν κάτι παραπάνω από επιτακτική.

Η πρώτη προσπάθεια καταγραφής των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων γίνεται μόλις τον Σεπτέμβριο του 2016, με την υπ' αρ. 39.487 / 2016 Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 2.930/Β/14.09.2016), με την οποία αποφασίστηκε η Σύσταση Εθνικού Μητρώου ελληνικών και ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης. Και στο πρώτο της κιόλας άρθρο ορίζεται ότι το Εθνικό Μητρώο θα περιέχει πληροφορίες σχετικές με:

1. Στοιχεία του Φορέα (επωνυμία φορέα, γεωγραφική εμβέλεια δραστηριοποίησης, κ.α.)
2. Στοιχεία σύστασης (νομιμοποιητικά έγγραφα)
3. Φορολογικά στοιχεία
4. Οικονομικά στοιχεία (στοιχεία απολογισμού / ισολογισμού, προϋπολογισμού κ.α.) Στοιχεία νόμιμου εκπροσώπου στην Ελλάδα
5. Παρεχόμενες υπηρεσίες (Ωφελούμενοι/ ομάδες στόχος/ τομείς δραστηριοποίησης κ.α.)

2.6. Αξιολόγηση των Μ.Κ.Ο.

Αν επιχειρηθεί μία σύνοψη των θετικών και των αρνητικών σημείων αναφοράς σχετικά με την υπόσταση και την λειτουργία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, θα πρέπει να σταθούμε, μεταξύ άλλων, στα εξής :

α. Αναφορικά, με τα θετικά των στοιχεία, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από την γένεσή τους μέχρι σήμερα έχουν αποκτήσει εμπειρία στην παροχή βοήθειας και την τεχνογνωσία, ώστε να λειτουργούν γρήγορα, ευέλικτα και αποτελεσματικά στο πεδίο τους,

²³ <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=475025>

χωρίς να εμποδίζονται από την κρατική γραφειοκρατική βραδύτητα, που διέττει τους χειρισμούς ενός κρατικού φορέα. Και αυτό αναγνωρίζεται από τους αποδέκτες της βοήθειας και αντικατοπτρίζεται στο εύκολο και το ευχάριστο των σχέσεων του προσωπικού των Μ.Κ.Ο. μαζί τους.

Επιπρόσθετα, έχει επικρατήσει οι αντιπρόσωποι των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων να είναι καλοδεχούμενοι όχι μόνο από τον απλό άνθρωπο, αλλά και από αξιωματούχους μέχρι και τους εκπροσώπους των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Ειδικότερα, το θέμα της σχέσης των Μ.Κ.Ο. με τα Μ.Μ.Ε. είναι πολυδιάστατο.

Αφ' ενός οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν πρόσβαση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Και μία τέτοια πρόσβαση είναι εξαιρετικά χρήσιμη, καθώς, η διάδοση της δράσης τους και των αναγκών τους μέσω του Διαδικτύου δεν είναι πάντοτε αποτελεσματική, δοθέντος ότι δεν έχει όλος ο κόσμος πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Αφ' ετέρου, σε αυτή τη σχέση εξάρτησης των Μ.Κ.Ο. από τα Μέσα ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος του τρόπου της προβολής των Μ.Κ.Ο. υπενθυμίζοντας στον αναγνώστη ότι «οι καλές οι Μ.Κ.Ο. που βοηθάνε τον απελπισμένο» μέσα σε μία εβδομάδα μετετράπησαν στις «κακές Μ.Κ.Ο. που τρώνε λεφτά από τον ισχνό Ελληνικό Κρατικό Προϋπολογισμό».

β. Αντίθετα, οι Μ.Κ.Ο., στην πλειονότητά τους, έχουν το μόνιμο πρόβλημα της οικονομικής βιωσιμότητάς τους. Και με αυτό νοείται η εξεύρεση πόρων απλά για τη λειτουργία τους και όχι την αποκόμιση κέρδους, καθώς αυτή δεν χωρεί στους καταστατικούς τους σκοπούς. Επί του πρακτέου, είναι πολύ λίγες οι Μ.Κ.Ο. που εξασφαλίζουν τα απαραίτητα για τη λειτουργία τους έσοδα και αυτά μόνο μετά την επίδειξη έργου και δράσης, όπερ μεταφράζεται στο ότι θα πρέπει να έχουν προκαταβάλει χρήματα, τα οποία θα επανεισπραχθούν (;) από τον αρμόδιο κρατικό ή κοινοτικό φορέα. Και, δυστυχώς, αν λάβει χώρα η όποια επανείσπραξη των ήδη προκαταβεβλημένων ποσών, πάντα θα υπάρχει (έστω στους κακεντρεχείς) η υφέρπουσα υπόνοια εξάρτησης της Οργάνωσης από τον καταβάλλοντα (κρατικό ή δημόσιο) οργανισμό.

Επιπρόσθετα, μία χρήσιμη ιδέα θα ήταν να υπάρξει μία συνεργασία μεταξύ των Οργανώσεων, ώστε να υπάρξει μία προσυνεννόηση, ένα πλάνο και να μην παρατηρείται συνωστισμός σε έναν τομέα ή τόπο, την ώρα που ένας άλλος μένει αβοήγητος.

Φρόνιμο, δε, θα ήταν για τους πολέμιους των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων να ήταν να θυμούνται ότι οι εθελοντές των προσπαθούν να παράσχουν υπηρεσίες βοήθειας υπό αντίξοες συνθήκες, ενίοτε και σε εμπόλεμες περιοχές και μάλιστα, όταν ο χαρακτήρας κάποιων τοπικών κοινωνιών δεν επιτρέπει την αποδοχή βοήθειας από τρίτους.

2.7. Συμπέρασμα

Στο παρελθόν στην Ελλάδα πολλές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις κατηγορήθηκαν για κατασπατάληση και δημοσίου, αλλά και ευρωπαϊκού/κοινοτικού χρήματος και, μάλιστα, για σκοπούς, οι οποίοι δεν εξυπηρετούσαν καμία πραγματική κοινωνική ανάγκη. Θα ήταν αφελές να προσπερνούσαμε την διαφαινόμενη αρνητική εικόνα των Μ.Κ.Ο. Οι απάτες για τις οποίες κατηγορήθηκαν, οι δικογραφίες που έχουν σχηματιστεί και οι ποινικές διώξεις

που έχουν ασκηθεί προσφέρονται για πολλή σκέψη και για την αποφυγή των ίδιων λαθών στο μέλλον.

Όμως, προτού αφορίσουμε γενικώς και αδιακρίτως όλες τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, σώφρον θα ήταν να αναρωτηθεί ο καθείς εάν χρησιμεύουν σε κάτι. Καλύπτουν ένα υπαρκτό κενό. Και ο σκοπός τους, εξ άλλου, είναι ανθρωπιστικός. Αυτό που πρέπει να εξεταστεί για ακόμα μία φορά είναι το εάν -σύμφωνα με το εθνικό ή το διεθνές σύστημα- υπάρχουν κανόνες οικονομικής διαφάνειας και κανόνες ελέγχου, **πριν την εκταμίευση δημόσιου χρήματος**, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί από ΜΚΟ για έναν ανθρωπιστικό -πάντοτε- σκοπό.

Κεφάλαιο 3.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στην Προσφυγική Κρίση

Στα κεφάλαια, που προηγήθηκαν, εξετάσθηκαν η Προσφυγική Κρίση, τα αίτια της γέννησής της, το μέγεθός της και οι συνέπειές της (Κεφάλαιο 1) και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, η δημιουργία τους, το καθεστώς τους, η σύστασή τους και τα θετικά και αρνητικά σημεία της λειτουργίας τους (Κεφάλαιο 2).

Στο παρόν κεφάλαιο της παρούσας, θα επιχειρηθεί μία ανάλυση της προσφοράς των Μ.Κ.Ο. κατά την Προσφυγική Κρίση.

3.1. Ανάλυση του προσφυγικού ρεύματος

Ελέχθη, προηγουμένως, ότι κατά τις προγενέστερες προσφυγικές ροές προς την Ευρώπη, αυτές εκκινούσαν από την Αλβανία και τα Βαλκάνια (1991-2000) και από τη Νοτιοανατολική Ασία, την Ανατολική Ευρώπη και την υποσαχάρια Αφρική (2000 και έπειτα). Το παρόν ρεύμα ξεκίνησε από περιοχές με μεγάλη κοινωνικοπολιτική αστάθεια (κυρίως Συρία, αλλά και Σουδάν, Υεμένη, Σομαλία, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία) ²⁴.

Μία, ωστόσο, ειδοποιός διαφορά ανάμεσα στις, ως άνω, ροές έγκειται στα χαρακτηριστικά των ατόμων που προσέφυγαν στην Ευρώπη. Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1990 και του 2000, οι πληθυσμοί που απεφάσισαν να αναζητήσουν καλύτερη τύχη στην Ευρώπη ήταν στην αρχή ή και στο ζενίθ της παραγωγικής ηλικίας τους, νεαροί και κατά πλειοψηφία άνδρες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τονωθεί ο δημογραφικός χάρτης της αποδέκτριας χώρας, συνέπεια που παρατηρήθηκε και στην Ελλάδα. Οι πληθυσμοί αυτοί στο μεγαλύτερο μέρος τους ήταν εργάτες και ανέλαμβαναν εργασίες και ειδικότητες, τις οποίες δεν δέχονταν να εκτελέσουν οι γηγενείς πολίτες. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, οι ημεδαποί δεν ανέλαμβαναν εργασίες και ειδικότητες, οι οποίες ήταν, μεν, απαραίτητες, αλλά στερούνταν «κύρους». Επαγγέλματα, όπως αυτά, των οδοκαθαριστών, των υπηρεσιών καθαριότητας δήμων και συλλογής απορριμμάτων, οικιακών βοηθών, πωλητών σε περίπτερα, εργατών σε αγροκτήματα, οικοδόμων, κ.λπ. τις περισσότερες των φορές κατέληγαν σε αλλοδαπούς μετανάστες Αυτή, λοιπόν, η φθηνή και σε πληθώρα εργατική ύλη αποτέλεσε τον πυλώνα της

²⁴ Από τις Σημειώσεις του κ. Άγη Τερζίδη για τις παραδόσεις του μαθήματος «Ανθρωπιστικές και Διεθνείς Κρίσεις» του Π.Μ.Σ. κατά το διδακτικό έτος 2016-2017.

οικονομίας και έτσι επήλθε εργασιακή άνθηση και μάλιστα σε καίριες και απαραίτητες για την κοινωνία θέσεις.

Πλέον, όμως, ο συντριπτικά μεγαλύτερος όγκος των προσφύγων συνετίθετο από οικογένειες, ασυνόδευτα ανήλικα τέκνα, ηλικιωμένους, έγκυες γυναίκες ή λεχώνες με βρέφη, άτομα με ειδικές ανάγκες, πρόσωπα με χρόνια (και, ενδεχομένως, μεταδιδόμενα) νοσήματα ή ασθένειες αποκτηθείσες κατά το δύσκολο ταξίδι τους. Παρατηρείτο, ούτω, ένας πληθυσμός, ο οποίος, όχι μόνον, δεν είναι σε θέση να προσφέρει, αλλά χρήζει και άμεσης βοήθειας, τουλάχιστον για το εγγύς μέλλον.

Αυτόματα, αντιλαμβάνεται κανείς ότι οι πληθυσμοί που κατέφθαναν είχαν κάποιες ιδιαιτερότητες, η πιο επείγουσα των οποίων ήταν η ανάγκη για άμεση παροχή ιατρικής βοήθειας, με συνέπεια να μην είναι σε θέση να προσφέρουν (τουλάχιστον άμεσα) παραγωγική εργασία και κατ' επέκτασιν χρήμα, αλλά να το χρειάζονται και μάλιστα σε πολύ μεγάλες ποσότητες (βλ. εικόνα 5).

Εικόνα 5 Εθελοντές της διεθνούς Μ.Κ.Ο. “Greenpeace” βοηθούν κατά τη διάσωση προσφύγων όλων των ηλικιών, ώστε να παρασχεθεί άμεσα ιατρική βοήθεια

3.2. Η συμβολή των Μ.Κ.Ο. στον τομέα της υγείας των Προσφύγων

Η σωματική και η ψυχική υγεία των νεοεισερχομένων στην Ελλάδα από το τέλος του 2014 μέχρι και σήμερα ήταν και είναι ένα από τους νευραλγικούς τομείς της Προσφυγικής Κρίσης. Τούτο διότι, η υγεία ή καλύτερα η κακή υγεία των προσφύγων, όπως θα εκτεθεί κατωτέρω, δεν επηρεάζει μόνο τους ίδιους αλλά και τους γύρω τους γηγενείς, τροποποιώντας ριζικά τους κοινωνικούς προσδιοριστές της υγείας του πληθυσμού ²⁵.

Έργο των φορέων που ασχολήθηκαν με την υγεία των προσφύγων ουδέποτε ήταν να μεταπείσουν τους μετακινούμενους πληθυσμούς να μην πραγματοποιήσουν το ταξίδι τους ή να γυρίσουν πίσω στις χώρες προέλευσης, καθώς οι υπό μετακίνηση πληθυσμοί είχαν ήδη αποφασίσει με κάθε κόστος να μεταβούν στον προορισμό τους. Πάντοτε κατά το ρου της ιστορίας των μετακινήσεων μεγάλων μαζών, υπήρχαν παράγοντες που έδιωχναν τον κόσμο από τον τόπο τους (πολιτική αστάθεια, φτώχεια, πόλεμοι, εμφύλιες συρράξεις, ανεργία, έλλειψη ευκαιριών, οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, πολιτική ή θρησκευτική ανελευθερία, κ.λπ.) και παράγοντες που έλκυαν (ελευθερία θρησκείας και πολιτεύματος, πληθώρα ευκαιριών, ισότητα, ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, πρόσβαση στην παιδεία και την εκπαίδευση, συγγενικοί δεσμοί, ειρηνικά καθεστώτα και, εν γένει, καλύτερες συνθήκες διαβίωσης). Οι φορείς, λοιπόν, κυρίως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που -ελλείπει άλλων φορέων- επιφορτίστηκαν με την υγεία των προσφύγων, δεν μπορούσαν να αλλάξουν τους προαναφερομένους παράγοντες απώθησης και έλξης. Αυτό που μπορούσαν να κάνουν ήταν **να φροντίσουν να κάνουν αυτό το ταξίδι ασφαλές τόσο για τους μετακινούμενους, όσο και για τους πληθυσμούς των ενδιάμεσων σταθμών των ταξιδιωτών** (βλ. εικόνες 6 και 7), αρχής γενομένης με την Ελλάδα, η οποία αποτελεί πόλο προσέλευσης, λόγω της γεωγραφικής της θέσης στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δίκην εισόδου στην «γη της επαγγελίας».

²⁵ **Κοινωνικοί προσδιοριστές της υγείας** είναι οι συνθήκες, υπό τις οποίες οι άνθρωποι γεννιούνται, μεγαλώνουν, ζουν, εργάζονται και γηράσκουν συμπεριλαμβανομένου και του καλύπτοντος αυτούς συστήματος υγείας. Οι συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες δεν είναι ισόνομα ή και δίκαια κατανομημένες: διαμορφώνονται από την κατανομή του εισοδήματος, της ισχύος και των πόρων σε παγκόσμιο, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Σε αυτούς τους κοινωνικούς προσδιοριστικούς παράγοντες για την υγεία πρέπει, πλέον, να συμπεριλαμβάνεται και η μετανάστευση.

Εικόνα 6 Εθελοντές βοηθούν προμηθεύοντας Πρόσφυγες με είδη πρώτης ανάγκης

Εικόνα 7 Εθελοντές βοηθούν προμηθεύοντας Πρόσφυγες με είδη πρώτης ανάγκης

Οι Μ.Κ.Ο., αναγκαστικά, έπρεπε να θέσουν κάποιες προτεραιότητες, ανά Τομείς, για την Υγεία των προσφύγων :

1. Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, διότι οι νοσούντες πρέπει να γνωρίζουν τη νόσο τους, πώς να μην την μεταφέρουν, πώς να προστατεύσουν και να προστατευτούν (βλ. εικόνα 8).

Εικόνα 8 Εθελοντές της Μ.Κ.Ο. “Γιατροί χωρίς σύνορα” ενημερώνουν Πρόσφυγες για θέματα υγείας

2. Χρήση ουσιών, διότι -δεδομένου, ότι υπάρχει εξάρτηση από αυτές τις ουσίες- είναι προτιμότερο να δοθεί στους χρήστες ένα καθαρό “εργαλείο” χρήσης, παρά να χρησιμοποιούν πολλάκις το ίδιο, το μεν οι ίδιοι, το δε αυτοί με τους οποίους κάνουν μαζί χρήση.

3. Ψυχική υγεία, διότι μία μεγάλη μερίδα των νεοεισερχομένων έχει υποστεί βασανιστήρια ή πάσης φάσης βία ή πολύ απλά έχει αναγκαστεί να αφήσει πίσω οικογένεια, περιουσία, να πραγματοποιήσει ένα ταξίδι με αβέβαιο προορισμό και να βρεθεί αλλού από εκεί που στόχευε, χωρίς πλάνο και με ανάγκη για στήριξη, ώστε να αποτελέσει χρήσιμο μέλος της (νέας) κοινωνίας στην οποία ανήκει.

4. Εμβολιασμοί μητέρας - τέκνου, διότι στα κράτη αφετηρίας, οι γυναίκες - ακόμη και κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης - συχνά υπόκεινται κάθε φύσεως βία και στερούμενες τα μέσα και την πρόσβαση σε πρόληψη ή σε φαρμακευτική περίθαλψη, όλα όσα από τα οποία πάσχουν εκείνες μεταφέρονται στο κυοφορούμενο, (βλ. εικόνα 9).

Εικόνα 9 Εθελοντές της Μ.Κ.Ο. “Γιατροί χωρίς σύνορα” εμβολιάζουν ανηλίκους

5. Ηπατίτιδα τύπου Β ή / και C, διότι ένα επιδημιολογικό ξέσπασμα ηπατίτιδας (δοθέντος ότι στα κράτη από τα οποία προέρχονται δεν υπάρχουν εμβολιασμοί ή τουλάχιστον όχι όπως στην χώρα μας), θα ήταν εξαιρετικά επικίνδυνο για την κοινωνία, με αποτέλεσμα να οι νεοεισερχόμενοι να χρήζουν παρακολούθησης.

6. HIV / AIDS, καθώς οι νοσούντες αν δεν γνωρίζουν από τι πάσχουν και τι συνέπειες έχει η νόσος τους, τεκνοποιούν οροθετικά τέκνα και τη μεταφέρουν σε συντρόφους, με αποτέλεσμα το πρόβλημα να γιγαντώνεται.

7. Επαγγελματικά νοσήματα, τα οποία πλέον μεταφέρονται στην χώρα (προσωρινής ή μόνιμης) αποδοχής.

8. Τραύματα από εργατικά ατυχήματα, ώστε να είναι γνωστό σε όλες τις πλευρές, σε ποιο αντικείμενο μπορεί και σε ποιο δεν μπορεί να είναι παραγωγικός ο πρόσφυγας.

9. Χρόνια νοσήματα, όπως ο Σακχαρώδης Διαβήτης, οι κακοήθεις όγκοι (νεοπλασμάτα), η Χρόνια Αποφρακτική Πνευμονοπάθεια και άλλα, προκειμένου να χορηγηθεί η κατάλληλη θεραπεία.

10. Φυματίωση, λόγω της υψηλής μεταδοτικότητάς της.

3.3. Η περίθαλψη των Προσφύγων από υγειονομικής πλευράς

Η ανάγκη για διενέργεια στοχευμένων μελετών και εξαγωγή κατηγοριοποιημένων δεδομένων σχετικά με τις επιδημιολογικές επιδράσεις των προσφυγικών εισόδων υπήρχε και, δυστυχώς, υπάρχει ακόμα. Όπως θα εκτεθεί και στο επόμενο κεφάλαιο (βλ. 4.4.) η κουλτούρα υγείας των πληθυσμών του συγκεκριμένου προσφυγικού ρεύματος διαφέρει παρασάγγας από την ευρωπαϊκή κουλτούρα. Ο προληπτικός έλεγχος, αλλά και ο άμεσος έλεγχος ενός άρτι προκύψαντος ιατρικού ζητήματος είναι άγνωστες έννοιες στον Σύρο πρόσφυγα. Η θνησιμότητα σε νεαρή ηλικία, αν και στους πολιτισμούς του δυτικού κόσμου και δη της Ευρώπης είναι φαινόμενο ασύνηθες, στους πολιτισμούς του παρόντος ρεύματος ο θάνατος ενός εικοσάχρονου, εξαιτίας ασθένειας η οποία, με τη βοήθεια της δυτικής ιατρικής, θα μπορούσε να είχε θεραπευθεί, λαμβάνει χώρα συχνά.

Αντίστοιχα, περιορισμένα είναι τα στοιχεία για την ψυχική κατάσταση των Προσφύγων που εισέρχονται στην Ευρώπη. Αν υπήρχαν, θα ήταν εξέχουσας σημασίας, διότι, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, οι άνθρωποι αυτοί προέρχονται -κατά κανόνα- από κράτη με καθεστώτα μη δημοκρατικά, στα οποία λαμβάνουν χώρα, συνήθως, βασανιστήρια, ακρωτηριασμοί (σωματικοί και ψυχικοί), σκληρές ανακρίσεις, απαγωγές, παράνομες φυλακίσεις, έλλειψη δικών, κ.λπ. Η ύπαρξη μίας τέτοιας βιβλιογραφίας είναι απαραίτητη, στο πλαίσιο της αρμονικής και γόνιμης κοινωνικής και εργατικής εντάξεως (και κυρίως νεαρών σε ηλικία) Προσφύγων και Μεταναστών σε ένα νέο κράτος. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονισθεί και η άτυπη πρακτική των επιτροπών που εξετάζουν τις αιτήσεις ασύλου, να δίδονται ευνοϊκώς έναντι των αιτούντων άσυλο, όταν αυτοί έχουν αναγνωρισθεί ως θύματα βασανιστηρίων. Όντως, οι αναγνωρισθέντες ως έχοντες υποστεί βασανιστήρια, συγκεντρώνουν περισσότερες πιθανότητες έγκρισης της αιτήσεως των. Ωστόσο, δεν νοείται η αυτοπρόκληση σημαδιών βασανιστηρίου. Οι επιτροπές εξετάζουν σημάδια συστηματικής κακοποίησης, η οποία αποδεικνύεται με βάση αντικειμενικά ιατρικά ευρήματα ²⁶. Σημάδια πρόσφατης αλλά προσωρινής βλάβης δεν θεωρούνται προϊόν συστηματικής και μόνιμης κακοποίησης.

Πριν από αυτό, όμως, η ιατρική περίθαλψη των Προσφύγων από την στιγμή της υποδοχής, μέχρι και το στάδιο της αναχώρησης για το κράτος τελικού προορισμού, λάμβανε χώρα ανά στάδια, όπου και τις περισσότερες των περιπτώσεων, τούτο γινόταν από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις :

Κατά το αρχικό στάδιο της υποδοχής, η ιατρική μέριμνα αφορά στην περιποίηση κακώσεων, καταγμάτων και συναφών τραυμάτων, λοιμώξεων, σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, δερματικών νοσημάτων, οξέων ψυχολογικών προβλημάτων, οδοντιατρικών προβλημάτων, γαστρεντερολογικών νόσων και ιατρικών παθήσεων που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης, για να μην προκαλέσουν προβλήματα, τόσο στους ιδίους, όσο και στους υπολοίπους.

²⁶ Από τις παραδόσεις του μαθήματος «Ανθρωπιστικές και Διεθνείς Κρίσεις» του Π.Μ.Σ., κατά το διδακτικό έτος 2016-2017

Στη συνέχεια, η προσοχή εστιαζόταν στην αντιμετώπιση άμεσων αλλά όχι κατεπειγόντων νοσημάτων, λόγου χάριν, ψυχολογικών και ψυχοσωματικών προβλημάτων, εγκυμοσυνών και διαχείριση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων.

Έπεται η διαχείριση λιγότερο άμεσων αλλά εξίσου σημαντικών νοσημάτων : Διαβήτη, αρτηριακή πίεση, καρδιολογικά προβλήματα, εθισμός και κατάχρηση ουσιών, συνεχιζόμενα νοσήματα, αλλά και ζητήματα που αφορούν σε πρόληψη.

Τέλος, και πριν την αναχώρηση εξετάζετο το επίπεδο άγχους του υπό μετακίνηση Πρόσφυγα, αλλά και αισθήματα θυμού ή φόβου.

Επιπρόσθετα, σε ένα μεταγενέστερο στάδιο, το κράτος εγκατάστασης οφείλει να παρέχει ανεμπόδιστη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, αφ' ενός πρόληψης, αφ' ετέρου θεραπείας. Σαφώς και προτιμάται το πρώτο. Όπως, εξάλλου έχει ειπωθεί για το θεσμό της οικογένειας, αλλά μπορεί να μεταφρασθεί και για μία κοινωνία όλων των μεγεθών, η ασθένεια ενός μέλους της οικογένειας επηρεάζει, εξαιρετικά, αρνητικά την ευημερία ολόκληρης της οικογένειας, λόγω αφ' ενός της δαπάνης περίθαλψης, αφ' ετέρου λόγω της μείωσης εισοδήματος " (Χουλιάρας 2016).

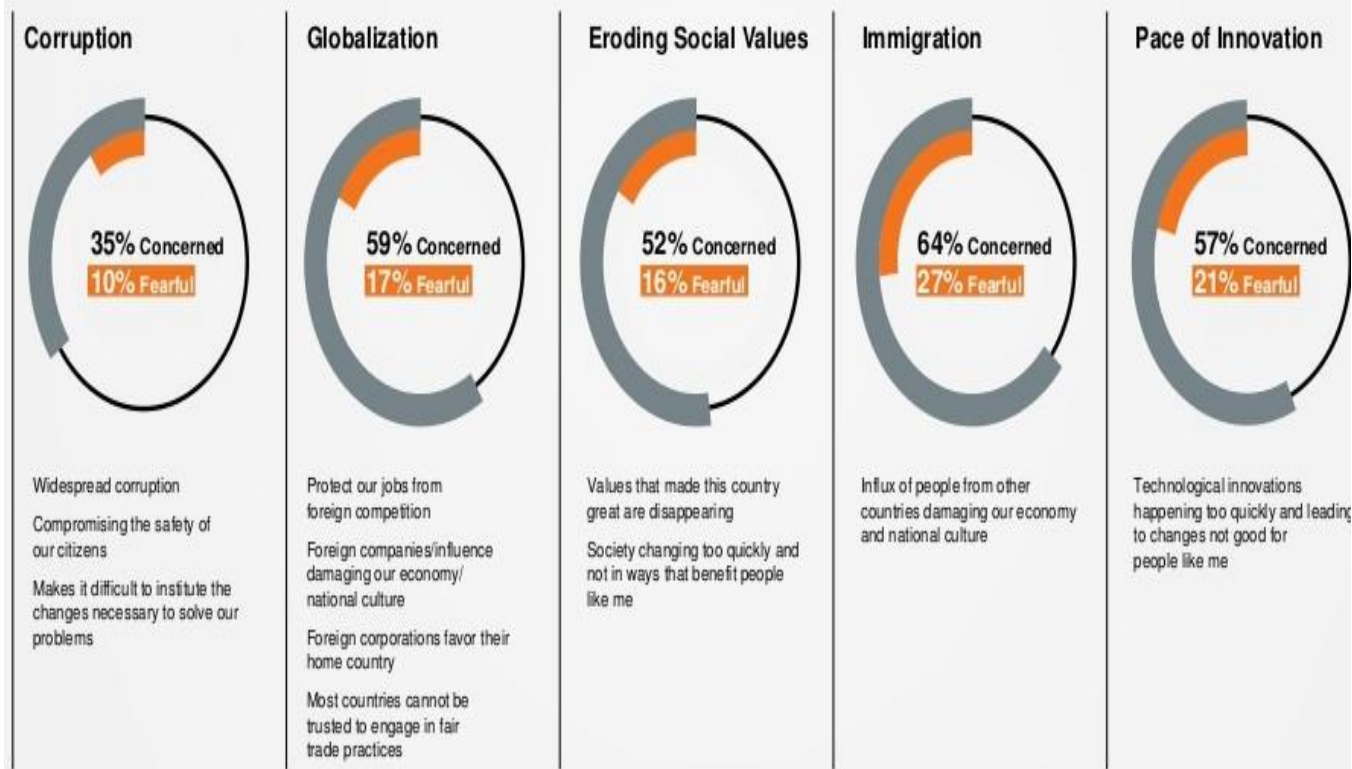
3.4. Η στάση του κόσμου για την προσφυγική κρίσης και την λειτουργία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Θα περίμενε ο καθένας ότι μετά την Προσφυγική Κρίση και την συνεισφορά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κατά τη διαχείριση αυτής, η αποδοχή του θεσμού από τον κόσμο θα αυξάνετο.

Η βραβευμένη πολυεθνική εταιρεία Edelman, η οποία ειδικεύεται σε θέματα επικοινωνιακού μάρκετινγκ διενήργησε από την 13 Οκτωβρίου 2016 έως και την 16 Νοεμβρίου 2016 έρευνα σε 28 χώρες του κόσμου ανάμεσα σε περισσότερους από 33.000 ερωτηθέντες. Για να λάβει κάποιος μέρος στην έρευνα, θα έπρεπε να πληροί κάποια κριτήρια : να είναι ηλικίας 25 έως 64 ετών, ανώτατης εκπαίδευσης, μέσου και άνω εισοδήματος. Το σύνολο των ερωτηθέντων απάντησε σε θέματα που του προκαλούν ανησυχία ή φόβο (Εικόνα 10):

Concerns Have Become Fears

Percent of respondents who are concerned or fearful regarding each issue

Source: 2017 Edelman Trust Barometer. Corruption Q685-687, Globalization Q681-684, Eroding social values Q676 and Q758, Immigration Q685, Pace of innovation Q677. General Population, Singapore. For details on how the societal fears were measured, please refer to the Technical Appendix.

Εικόνα 10 Τομείς που προκαλούν ανησυχία ή φόβο στους πολίτες

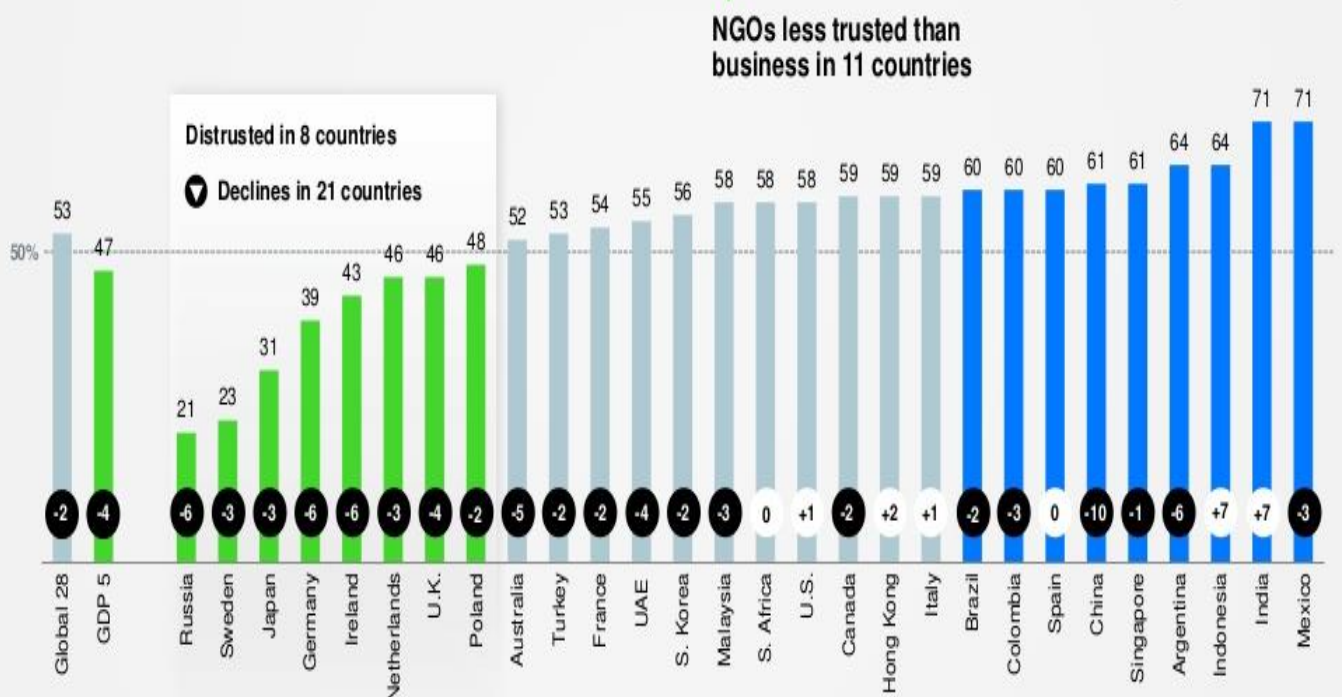
Παράλληλα, στην έρευνα που αφορά κατ' εξοχήν στις ανάγκες του παρόντος, το ερώτημα που είχε τεθεί ήταν αν ο ερωτηθείς νιώθει εμπιστοσύνη προς τον θεσμό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Οι απαντήσεις ανά χώρα ήταν οι εξής (Εικόνα 11), με τον αριθμό εντός κάθε στήλης να υποδηλώνει την αύξηση ή την μείωση του βαθμού εμπιστοσύνης σε σχέση με το έτος 2016 :

Trust in NGOs Declines

Percent trust in NGOs, and change from 2016 to 2017

Distrust Neutral Trust

Y-to-Y Change

Source: 2017 Edelman Trust Barometer Q1 1-620. [TRACKING] [NGOs IN GENERAL] Below is a list of institutions. For each one, please indicate how much you trust that institution to do what is right using a nine-point scale where one means that you "do not trust them at all" and nine means that you "trust them a great deal." (Top 4 Box, Trust) General Population, 28-country global total.

GDP 5 = U.S., China, Japan, Germany, U.K.

12

Εικόνα 11 Βαθμός εμπιστοσύνης του κοινού προς τον θεσμό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Αφού δοθεί η δέουσα σημασία στο ότι στις πλούσιες, κυρίως, χώρες, η εμπιστοσύνη προς τις Μ.Κ.Ο. ευρίσκεται κάτω του 50%, προκύπτει, ότι η εμπιστοσύνη των πολιτών έχει μειωθεί κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες (βλ. πρώτη στήλη) συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Παραμένει, βέβαια, άνω του 50%, πλην, όμως, θα ανέμενε κανείς ότι ο βαθμός που λαμβάνει στα μάτια του κόσμου, θα είχε αυξηθεί. Και αυτή η πτώση, ίσως να μην οφείλεται στα όσα έπραξαν οι Μ.Κ.Ο., αλλά σε όσα δεν έπραξαν. Οι πολίτες ενός τόπου που έχει συμβεί μία καταστροφή ή που έλαβε χώρα μία κρίση, πράγματι αναμένουν από τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να κάνουν τα αδύνατα δυνατά. Σε μία δημοσίευση της άνοιξης του μακρινού 1992 στην Αμερικανική Βιβλιοθήκη Ιατρικής ο υπογράφων Ιατρός, μετά από αποστολή στην Νότια Αφρική, περιγράφει πως οι τοπικοί κάτοικοι περιμένουν από τις Μ.Κ.Ο. να προστατεύσουν τα

ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, να σκεφθούν και να υλοποιήσουν νέες ιδέες, να προωθήσουν τα συμφέροντά τους, να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, να εποπτεύουν το κράτος και την αστυνομία, να φτιάξουν υποδομές, να προωθήσουν τη δημοκρατία, να επινοήσουν νέες τεχνολογίες, να είναι πολιτικοί ακτιβιστές²⁷ και διάφορα άλλα που δείχνουν ότι μάλλον ο κόσμος έχει υπερβολικές απαιτήσεις από τις Μ.Κ.Ο. και δεν αντιλαμβάνεται πλήρως τι προσφέρουν αυτές και σε τι βαθμό. Αυτή η παρανόηση, όμως, είτε είναι ειλικρινής, είτε όχι, δεν είναι σφάλμα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Ο θεσμός, αυτός, εξ αρχής είχε δηλώσει τι μπορεί και τι του επιτρέπεται να πράξει. Το θέμα είναι εάν ο κόσμος κατάλαβε τις δυνατότητες και το πεδίο δράσης των Μ.Κ.Ο. ή όχι.

²⁷ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12288846#>

Κεφάλαιο 4.

Αξιολόγηση

4.1. Οι μετακινήσεις σε αριθμούς

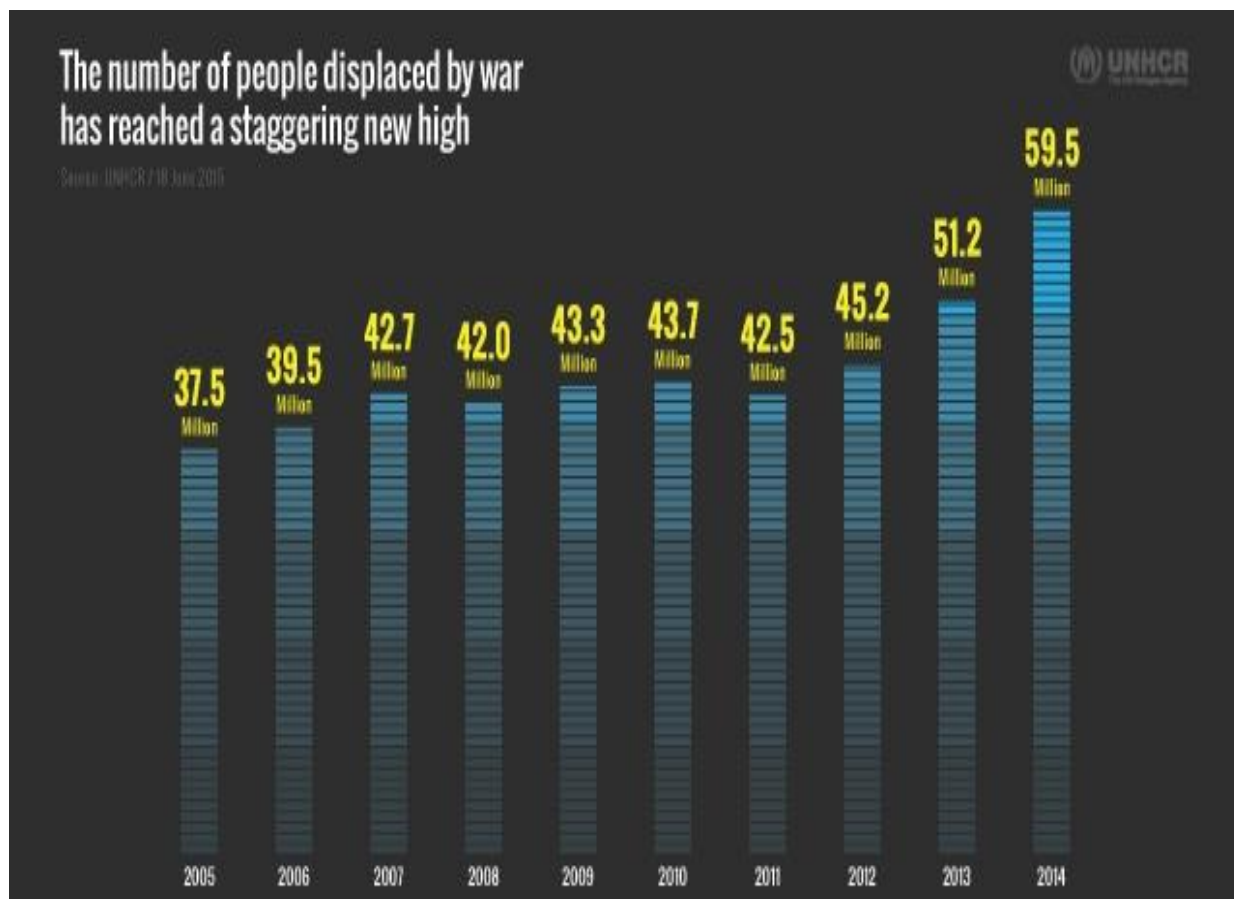
Τον Φεβρουάριο του 2016 ο Φιλίππο Γκράντι, Ύπατος Αρμοστής του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είχε δηλώσει (σε ελεύθερη μετάφραση) : *«Θέλουμε να διασφαλίσουμε ότι τα Προσφυγικά Δικαιώματα τηρούνται παντού και ότι (σ.σ. οι Πρόσφυγες) έχουν πρόσβαση σε στέγη, τροφή και υγεία. Αυτό πρέπει να συνεχιστεί. Αλλά θέλουμε, ακόμα, να δημιουργήσουμε ευκαιρίες για εκπαίδευση και βιοπορισμό. Αυτό είναι που θέλουν απεγνωσμένα οι Πρόσφυγες»*. Πως, όμως, μεταφράζεται στην πράξη;

Σύμφωνα με τις επίσημες μετρήσεις του Διεθνούς Μεταναστευτικού Οργανισμού (IOM) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, μέχρι και το έτος 2013, ανά τον κόσμο ευρίσκονταν περίπου 214.000.000 άνθρωποι μακριά από την πατρίδα τους, εκ των οποίων εκτιμάται ότι το 49% είναι γυναίκες. Πιο συγκεκριμένα, στην Ευρώπη ευρίσκονταν 69.800.000 άνθρωποι (αριθμός που αντιστοιχεί στο 9,5% του συνολικού της πληθυσμού), στην Ασία 61.300.000 άνθρωποι (αριθμός που αντιστοιχεί στο 1,5% του συνολικού της πληθυσμού), στην Βόρεια Αμερική 50.000.000 άνθρωποι (αριθμός που αντιστοιχεί στο 14,2% του συνολικού της πληθυσμού), στην Λατινική Αμερική 7.500.000 άνθρωποι (αριθμός που αντιστοιχεί στο 1,3% του συνολικού της πληθυσμού), στην Ωκεανία 6.000.000 άνθρωποι (αριθμός που αντιστοιχεί στο 16,8% του συνολικού της πληθυσμού) και στην Αφρική 19.300.000 άνθρωποι (αριθμός που αντιστοιχεί στο 1,9% του συνολικού της πληθυσμού).

Από τα ανωτέρω στατιστικά συνάγεται ότι οι πρόσφυγες / μετανάστες «προτιμούν» και εύλογα, ως προορισμό, τις ηπείρους του αναπτυσσόμενου κόσμου από αυτές του αναπτυσσόμενου, ασχέτως αν στην δεύτερη ομάδα έχουν ρεύσει εμβάσματα βοήθειας και ανάπτυξης συνολικού ποσού 338 δισεκατομμυρίων αμερικανικών δολαρίων. Και αναπόφευκτα κάτι σημαίνει αυτή η προτίμησή τους. Παρά τον πακτωλό χρημάτων, που εισάγεται στις χώρες τους, οι πληθυσμοί αυτοί επιλέγουν να εγκαταλείψουν τις ζωές, τις οποίες με κόπο και θυσίες έχουν οικοδομήσει, ώστε -αναλαμβάνοντας να πραγματοποιήσουν ένα πολύ υψηλού κινδύνου ταξίδι- να επιχειρήσουν το ταξίδι σε μία από τις χώρες του ανεπτυγμένου κόσμου, ανεξάρτητα από τις συνθήκες που θα αντιμετωπίσουν εκεί, το εάν θα μείνουν, τελικώς, εκεί και το κατά πόσο θα καταφέρουν να ενταχθούν στην κοινωνία της χώρας, στην οποία σκοπεύουν να εγκατασταθούν.

Συνεπώς, από το μέγεθος και την αποδελτίωση των αριθμών αυτών, προκύπτει και το συμπέρασμα ότι ο έχων / η έχουσα αποφασίζει να πραγματοποιήσει το ταξίδι, θα το κάνει με κάθε κόστος. Θα αποπληρώσει όπως μπορεί · είτε με δανεισμό, είτε εκποιώντας «όσο όσο» όλα του τα υπάρχοντα, όλα αυτά που μόχθησε να αποκτήσει κατά τη διάρκεια της ζωής του. Ή

ακόμη περισσότερο θα δανειστεί με επαχθείς όρους από τραπεζικά ιδρύματα ή με ληστρικούς όρους από τοκογλύφους. Και από αυτήν την ανάγκη κερδισμένοι βγαίνουν, αναμφίβολα, όσοι απασχολούνται με τον κλάδο της ανάληψης της μεταφοράς των μεταναστών / προσφύγων από τον τόπο προέλευσης στον τόπο προορισμού, διαπίστωση, που καθιστά τον κλάδο τον δεύτερο πιο επικερδή ανάμεσα σε αυτούς της παράνομης δραστηριότητας, σημειώνοντας το προφανές, ότι δηλαδή, όσο πιο υψηλά ευρίσκεται κάποιος στην πυραμίδα της εκάστοτε οργάνωσης μεταφοράς προσφύγων, τόσο υψηλότερες οι απολαβές.

Εικόνα 12 **Αριθμός των ανθρώπων, που αναγκάστηκε να αλλάξει τον τόπο διαμονής του εξαιτίας πολέμου**

Οι αριθμοί εκτινάσσονται, καθώς, η ανθρωπότητα βιώνει μία περίοδο, κατά την οποία ο αριθμός των ανθρώπων, που αναγκάστηκε να αλλάξει τον τόπο διαμονής του εξαιτίας πολεμικών γεγονότων, βαίνει σταθερά αυξανόμενος (βλ. Εικόνα 12 από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, Ιούνιος 2015). Με μία απλή επισκόπηση ανακύπτει ότι το 2005 είχαν μετατοπισθεί εξαιτίας πολεμικών αιτιών 37.500.000 άνθρωποι. Για την αυτή αιτία εννέα, μόλις, χρόνια αργότερα, ο αριθμός αυτός αυξήθηκε 59.500.000 (αύξηση, περίπου, 58,67% σε χρονικό διάστημα μικρότερο της μίας δεκαετίας !!). Η εντυπωσιακή, αυτή, αύξηση είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, οι κυριότεροι των οποίων είναι οι εξής :

1. Αύξηση των πολεμικών συρράξεων (κατηγορία στην οποία υπάγεται και ο καλύτερος εξοπλισμός των στρατευμάτων, η εξέλιξη των οπλικών συστημάτων, η βιαιότητα των σημερινών πολέμων, ο φανατισμός των θρησκευτικών πολέμων, η οικονομική κρίση που οδηγεί σε ιμπερεαλιστικές τακτικές, κ.ά.).

2. Αύξηση των ανθρώπων που προτίθενται ή και αναγκάζονται να μετατοπισθούν εξαιτίας πολεμικής σύρραξης.

3. Πληρέστερη και πιο διεξοδική τήρηση αρχείων και δεδομένων, με πιο αναλυτικές καταγραφές. Πλέον οι έλεγχοι για στοιχεία και ανθρώπους είναι φανερά περισσότεροι και η καταχώριση εγγραφών με συνεχείς ανανεώσεις αυξάνουν τους αριθμούς, εξέλιξη στην οποία έχει συντελέσει και ο τομέας της τεχνολογίας.

4. Αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, ήπερ μεταφράζεται σε περισσότερους πιθανούς ανθρώπους για μετατόπιση.

5. Αύξηση των παραγόντων απώθησης από ένα κράτος / περιοχή, αφού οι λόγοι για τους οποίους θέλει να φύγει ένας κάτοικος από τη χώρα του, είναι όλο και περισσότεροι με το πέρασμα του χρόνου και η κόπωση / δυσφορία, των τοπικού πληθυσμού, λόγω των τεκταινομένων, αυξάνει.

6. Αύξηση των παραγόντων έλξης προς ένα κράτος / περιοχή, καθώς οι κάτοικοι των αναπτυγμένων χωρών της Δύσης ζουν υπό καλύτερες συνθήκες και τούτο δεν κρύβεται, χάρη στην εκτεταμένη προβολή μέσω του Διαδικτύου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

7. Γιγάντωση των κυκλωμάτων διακίνησης ανθρώπων (και παράλληλα αποδοτικότερη λειτουργία τους, εκμεταλλευομένων τον φόβο των κατοίκων εμπόλεμων περιοχών και κρατών). Τα κυκλώματα διακίνησης αποκτούν την τεχνοτροπία, ώστε να πλασάρουν την αναγκαιότητα των υπηρεσιών τους αμεσότερα και με μεγαλύτερη απήχηση, ενίοτε προκαλώντας πανικό στον υποψήφιο πελάτη τους, με συνέπεια, να αυξάνεται το (ήδη μεγάλο) πελατολόγιό τους.

4.2. Επί της στάσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρώπη, σαν σύνολο ενωμένων κρατών-μελών, αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει σειρά προκλήσεων, κατά τη διαχείριση της Προσφυγικής Κρίσης. Γιατί αναγκάστηκε; Γιατί αναγκάστηκε να φορέσει το πρόσωπο της αλληλεγγύης και να προτείνει τη χείρα της;

Πρωτίστως, ήταν ηθικά, κοινωνικά και πολιτικά υποχρεωμένη να νοιαστεί για τη διάσωση και την τοποθέτηση των Προσφύγων. Η εικόνα του άψυχου σώματος του ηλικίας, τριών, μόλις, ετών, **Αϊλάν Κούρντι**²⁸, γυρίζοντας όλον τον κόσμο, εξέθεσε όχι μόνο το modus

operandi, αλλά, από τα θεμέλια του, ολόκληρο το σύστημα ηθικών αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. Εικόνα 13).

Εικόνα 13 Διασώστης μεταφέρει το σώμα του Αϊλάν Κούρντι στα τουρκικά παράλια

Μετά την κοινωνική κατακραυγή, η Ευρωπαϊκή Ένωση έπρεπε όχι μόνον να δράσει, αλλά και να φροντίσει η δράση της αυτή να καταστεί ορατή και να ακουστεί σε όλη την υφήλιο, εφαρμόζοντας πιστά την αρχή του ίδιου του Ιουλίου Καίσαρα για την δεύτερη σύζυγό του, Πομπηία Σύλλα *«Η γυναίκα του Καίσαρα δεν αρκεί να είναι τίμια, πρέπει και να φαίνεται τίμια»*. Η φράση, η οποία αποδίδεται στον ηγέτη της Σοβιετικής Ένωσης, Ιωσήφ Στάλιν, **«Ένας θάνατος είναι μία τραγωδία. Ένα εκατομμύριο θάνατοι είναι μία στατιστική»** ήταν πιο επίκαιρη από

²⁸ Ο Αϊλάν Κούρντι, ήταν ένας τρίχρονος Σύρος Πρόσφυγας, ο οποίος μαζί με τον ηλικίας πέντε ετών αδελφό του, Γκαλίπ, την ηλικίας 35 ετών μητέρα τους, Ριχάν, και τον πατέρα τους, Αμπντουλά, ξεκίνησαν το προσφυγικό τους ταξίδι από την Αλικαρνασσό προς την Κω την 2 Σεπτεμβρίου του 2015. Η λέμβος, όμως, στην οποία επέβαιναν, εξαιτίας του υπεράριθμου των επιβαινόντων, αναποδογύρισε και ελλείψει σωσιβίων, ο Αϊλάν Κούρντι μαζί με τον αδελφό του και την μητέρα τους έχασαν την ζωή τους, λόγω πνιγμού. Αργότερα, σύμφωνα με δημοσιεύματα του Τύπου της εποχής, προέκυψε ότι η οικογένεια είχε υποβάλει (δix) αίτηση για χορήγηση ασύλου στον Καναδά (με το κράτος του οποίου διατηρούσαν συγγενικούς δεσμούς), η οποία, απερρίφθη, με το αιτιολογικό ότι δεν είχαν χαρακτηριστεί επισήμως Πρόσφυγες από τον Ο.Η.Ε. ή άλλο κράτος (εν προκειμένω, από την Τουρκία). <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=734348>

ποτέ. Και οι αρμόδιοι ελεγκτικοί φορείς της Ενώσεως, μέσα σε όλον αυτόν τον κονιορτό των εικόνων και των απόψεων που μεταφέρονταν σε κάθε γωνία της υδρογείου, χάρη στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, έπρεπε να ξεχωρίσει ποια άτομα είναι πραγματικά πρόσφυγες, ποια μετανάστες και ποια κάτι άλλο. Σε αυτό το, ομολογουμένως, δύσκολο και χρονικά πιεστικό έργο, δεν βοήθησε καθόλου μία σειρά τρομοκρατικών επιθέσεων (η οποία ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2016) στο Βέλγιο και μετά στη Γαλλία και τη Γερμανία. Η προαναφερόμενη σειρά χτυπημάτων, κατάφερε να περάσει ένα ηχηρό μήνυμα, διότι συνέβη μέσα στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έκανε τους πολίτες της να αισθάνονται ανασφάλεια για νέα τρομοκρατικά χτυπήματα, για έναν πόλεμο κατά της τρομοκρατίας που συμβαίνει, πλέον, όχι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, αλλά έξω από τα σπίτια τους. Ο κίνδυνος σύνδεσης -στα μάτια του κόσμου- της Προσφυγικής Κρίσης με την τρομοκρατία, ήταν μία ανησυχητική σκέψη στο νου πολλών αξιωματούχων, κάτι που αποτυπώνεται και στο γεγονός ότι η ίδια η Καγκελάριος της Γερμανίας, λίγες ημέρες μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα, προέβη στην ιστορική, πλέον, φράση «Πρόσφυγες καλώς ήλθατε».

Έργο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όμως, δεν ήταν μόνον να σώσει και να περιθάλψει τους Πρόσφυγες. Ήταν και να διαφυλάξει τα σύνορά της, καθώς, σύμφωνα με τα ισχύοντα Νομοθετικά Κείμενα, ανάμεσα στην επικράτεια της Ενώσεως ²⁹, η μετάβαση από το ένα κράτος στο άλλο είναι ελεύθερη και απρόσκοπτη. Περαιτέρω, όπως είδαμε και ανωτέρω, η διαφύλαξη της εντός των συνόρων ασφάλειας παρέμενε καθήκον της Ε.Ε. προς τα μέλη της. Και οι όποιες τρομοκρατικές επιθέσεις, ακόμη και αν δεν προέρχονταν από ανθρώπους παρεισφρήσαντες στην Ευρώπη, υπό το καθεστώς του Πρόσφυγα, καθιστούσαν το καθήκον αυτό ιδιαζόντως δυσεπίτευκτο. Για τους λόγους, αυτούς, φάνηκε -τουλάχιστον αρχικά- ουτοπική η δήλωση του Υπατου Αρμοστή του Ο.Η.Ε., Φιλίππο Γκράντι.

4.3. Επί της συνεισφοράς των Μ.Κ.Ο.

Η Ε.Ε. όφειλε, μεταξύ άλλων, να αξιολογήσει ορθά και δίκαια τις δομές του κάθε Κράτους-Μέλους και τις δυνατότητες αυτών, ώστε να ελεγχθεί αν, πράγματι μπορεί να ανταπεξέλθει στις ανάγκες των αριθμών των Προσφύγων. Και σε αυτό το σημείο, δηλαδή των ικανοτήτων των δομών ή πιο συγκεκριμένα στις αποτυχίες αυτών, εντοπίζεται η συμβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, διότι όπως ειπώθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο θεσμός των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων είναι εδώ για να γεμίσει ένα κενό. Εφόσον τα κράτη δεν καλύπτουν αυτό το κενό (είτε γιατί δεν μπορούν, είτε γιατί δεν θέλουν, είτε γιατί, πολύ απλά, δεν ξέρουν το πώς), οι Μ.Κ.Ο. αυτόματα καθίστανται απαραίτητες. Η Ε.Ε. αναμφίβολα χρηματοδότησε τις Μ.Κ.Ο. για να καλύψουν αυτό το κενό. Δεν είναι παράλογο η Ένωση (όπως και άλλοι φορείς) να χρηματοδοτεί τις Μ.Κ.Ο. για τα έξοδα τα οποία είχαν. Ουδείς άσκησε, εποικοδομητική, τουλάχιστον, κριτική για αυτό. Η κριτική, που ασκήθηκε, αφορούσε στο ποιες Μ.Κ.Ο. έλαβαν χρηματοδότηση και πόση ήταν αυτή. Σε αυτόν τον τομέα, πράγματι, η Ε.Ε. δεν πήρε υψηλό βαθμό, αλλά έχει το ελαφρυντικό της πίεσης του χρόνου και των καταστάσεων.

²⁹ Αλλά και στο κράτος της Νορβηγίας, η οποία δεν είναι, μεν, Κράτος-Μέλος της Ενώσεως, αλλά έχει υπογράψει τη Συνθήκη Σένγκεν.

Ο θεσμός των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων πέραν πάσης αμφισβήτησης δεν διάγει τις καλύτερες των ημερών του. Αυτό είναι ένα γεγονός. Ειδικότερα στην Ελλάδα, μετά τον συρφετό δημοσιευμάτων για ποινικές διώξεις, για τιμολόγηση και αμοιβή ανύπαρκτων υπηρεσιών, για ανενεργές Μ.Κ.Ο. (χρησιμοποιήθηκε ο όρος Οργανώσεις - Σφραγίδα), ο Τύπος (αφουγκραζόμενος αλλά και σχηματίζοντας) την κοινή γνώμη, έφτασε να κάνει λόγο για Μ.Κ.Ο. που δελεάζουν ανθρώπους να πραγματοποιήσουν το προσφυγικό ταξίδι, ώστε μετά οι ίδιες να αναζητήσουν υπερτιμολογημένη επιχορήγηση ³⁰. Υποστατή ή όχι η είδηση, σημασία έχει ότι δημοσιεύθηκε και η κοινή γνώμη είχε επηρεαστεί (έστω και σε μικρούς αριθμούς).

Οι Μ.Κ.Ο. ποτέ δεν ανέλαβαν το (ακατόρθωτο μέχρι στιγμής) έργο να αποτρέψουν τους Πρόσφυγες να αφήσουν τις χώρες τους για να έρθουν εδώ. Αυτό που είπαν ότι θα κάνουν και, εν πολλοίς, έκαναν είναι να φροντίσουν, ώστε όλη η αυτή η κολοσσιαία προσπάθεια να γίνει καθαρά και στο φως. Εφόσον ο Πρόσφυγας θα πάει και δεν γίνεται να μεταπειστεί, ας φροντίσει κάποιος να πάει και να πάει με ασφάλεια στον προορισμό που έχει κατά νου.

4.4. Γιατί ευθύνονται οι Πρόσφυγες;

Το μόνο σίγουρο είναι πως οι Πρόσφυγες, οι πραγματικοί Πρόσφυγες δεν ευθύνονται για την Κρίση. Αν και δεν είναι όλοι οι Πρόσφυγες ο Αϊλάν Κούρντι (και κακώς το τρίχρονο αγοράκι, που έχασε τη ζωή του, τόσο γρήγορα και άδοξα, προσπαθώντας να έρθει στην Ευρώπη, ταυτίζεται με το σύνολο των Προσφύγων), οι τελευταίοι δεν παύουν να είναι οι άνθρωποι, οι οποίοι φοβούμενοι βασίμως για τη σωματική τους ακεραιότητα τους αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις ζωές τους για να κρατήσουν ασφαλείς τις οικογένειες τους και τους ίδιους. Όταν τα κυκλώματα διακινήτων διαδίδουν πως οι οδοί (θαλάσσιες και χερσαίες) «κλείνουν και το ταξίδι πρέπει να γίνει άμεσα όσο υπάρχει καιρός», τρομοκρατικοποιείται ο Πρόσφυγας και φροντίζει να βρει τα απαιτούμενα χρήματα, ώστε να αγοράσει μία θέση σε οποιοδήποτε τίμημα, ώστε να σωθεί. Από το μυαλό του εκείνη τη στιγμή δεν περνάει ότι θα επιβιβαστεί σε μία λέμβο με πολυάριθμους επιβάτες, χωρίς σωσίβια, για να ταξιδέψει τη Μεσόγειο θάλασσα, ώστε να καταλήξει στα νότια σύνορα της Ευρώπης σε συνθήκες που χαράσσουν νέα κατώτατα όρια στην ανθρωπινή αξιοπρέπεια.

Και αλήθεια, αναρωτάται κανείς, ποιο καλύτερο αντικίνητρο για τον επίδοξο ταξιδιώτη από την εξαρχής γνώση, ότι θα πραγματοποιήσει αυτό το επικίνδυνο ταξίδι και θα μείνει καθηλωμένος σε ένα στρατόπεδο, υπό απάνθρωπες και επικίνδυνες συνθήκες για, τουλάχιστον, ενάμισι χρόνο χωρίς να ξέρει αν και πότε θα καταλήξει στη χώρα της επιλογής του; Πράγματι, δεν μπορεί ο ανθρώπινος νους να αποφύγει την σκέψη ότι όλη αυτή η ταλαιπωρία ήταν ένα προμελετημένο αντικίνητρο για τους επίδοξους ταξιδευτές παρά ένας συνδυασμός τέλειας έλλειψης οργάνωσης και κακοεκτελεσμένου σχεδίου εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

³⁰ <http://greece.greekreporter.com/2016/04/11/ngos-and-the-lucrative-business-of-the-refugee-crisis-in-greece/>

Αντίθετα και εις επίρρωσιν των ανωτέρω, ο εκάστοτε Πρόσφυγας δεν θα εκκινούσε πολύ πιο εύκολα το ταξίδι του, αν a priori, εγνώριζε ότι θα μεταβεί στην Ευρώπη, όπου αντί για hot-spots, θα τον περίμεναν ξενοδοχεία, χρήματα, τροφή σε αφθονία και θα μετέβαινε στον τελικό του προορισμό εντός μίας ή δύο εβδομάδων;

Επίσης, όπως εξετάσθηκε και σε κεφάλαια που προηγήθηκαν (βλ. ανωτέρω), οι Πρόσφυγες δεν μπορούν να κατηγορηθούν για το γεγονός ότι είχαν και έχουν μία διαφορετική φιλοσοφία υγείας από αυτήν της Ευρώπης. Οι κάτοικοι των χωρών της μέσης Ανατολής δεν σκέφτονται όπως οι Ευρωπαίοι στο κομμάτι της υγείας, οι οποίοι αν παρατηρήσουν ένα ιατρικό σύμπτωμα, θα αναζητήσουν ιατρική συμβουλή (στοιχείο το οποίο συγκέντρωναν τα προηγούμενα εξ ανατολικής Ευρώπης μεταναστευτικά ρεύματα). Συνεπώς, αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα το λανθασμένο της επιλογής να τοποθετηθούν προσφυγικοί καταυλισμοί πλησίον υδροβιότοπων με πληθώρα κουνουπιών, τα οποία θεωρούνται οι καλύτεροι μεταφορείς ασθενειών.

4.5. Τι μάθαμε από την Προσφυγική Κρίση

Στην ανά χείρας εργασία, επιχειρήθηκε μία ανασκόπηση της Προσφυγικής Κρίσης. Η εκκίνηση έγινε από τις συνθήκες που διαμόρφωσαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για να αποφασίσει αυτό το άνευ προηγουμένου ρεύμα να μετοικήσει, μετά αναλύθηκε ο κίνδυνος του ταξιδιού και οι χιλιάδες ζωές που χάθηκαν για να έλθει η κατάληξη με την άφιξη στη Νότια Ευρώπη. Εξετάσθηκε ο θεσμός των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, πως γεννήθηκε, τι εξυπηρετεί και γιατί ο κόσμος αγαπάει να τον μισεί (αλλά και να τον έχει φανερά ανάγκη). Τέλος, αφού αναλύθηκαν οι δύο πόλοι της παρούσας, προσεγγίστηκε η συνεισφορά των Μ.Κ.Ο. κατά την Προσφυγική κρίση, ποια ήταν αυτή και πως (αν) εκτιμήθηκε.

Πρωτίστως, κρίση είναι κάτι που -σύμφωνα με τις διδαχές του παρόντος Π.Μ.Σ.- δεν μπορεί κάποιος να διαχειριστεί. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί βάσιμα να ειπωθεί ότι για την Ευρωπαϊκή Ένωση ή και τον κόσμο γενικότερα, το προσφυγικό, αυτό, ρεύμα, ανεξάρτητα αν αυτό ήταν το μεγαλύτερο που έχει υπάρξει έως σήμερα, ήταν πέραν των δυνάμεων των για να διαχειριστούν. Βάσει των όσων αναλύθηκαν στα παραπάνω τμήματα του παρόντος, το πρόσημο παραμένει αρνητικό, διότι, εκ του αποτελέσματος, φάνηκε ότι η Ε.Ε. δεν μπόρεσε να διαχειριστεί την κρίση. Ένα θεσμικό και κρατικό οικοδόμημα που χτίζεται μέρα με τη μέρα, εδώ και περίπου εβδομήντα χρόνια, το οποίο σήμερα μετρά 510 εκατομμύρια ανθρώπους κλονίστηκε και διχάστηκε προσπαθώντας να δεχτεί περίπου 1.800.000 ανθρώπους, κάτι που μεταφράζεται σε ένα ποσοστό λιγότερο από 0,36%!! Συνεπώς, μάλλον δεν μιλάμε για κρίση, αλλά κακή διαχείριση μίας κατάστασης.

Όταν η Άνγκελα Μέρκελ καλωσόριζε τους Πρόσφυγες στην Ευρώπη, οι υπόλοιποι πολιτικοί ηγέτες των Ευρωπαϊκών κρατών είτε σιωπούσαν, είτε ρητώς δήλωναν αρνητικοί στην υποδοχή Προσφύγων (Αυστρία, Πολωνία, Ουγγαρία). Δεν υπήρξε καλύτερη απόδειξη της έλλειψης συνεργασίας των κρατών της Ενώσεως από αυτήν. Και όταν ομιλούμε για μέλος μίας Ενώσεως, στην οποία επιφέρουν συνέπειες οι επιλογές και οι κινήσεις του ενός Κράτους-Μέλους, η έλλειψη συνεργασίας και σύμπνοιας αποτελεί ένα σοβαρό δομικό και θεμελιώδες πρόβλημα.

Όμως, κάθε κρίση γεννά ευκαιρίες. Ευκαιρίες για δημογραφική εκτίναξη, κάτι που στην Ελλάδα είναι απαραίτητο λόγω της γήρανσης του πληθυσμού, ίδια δε, εφόσον τα παιδιά αυτά λαμβάνουν Ελληνική παιδεία (από το σχολικό έτος 2016-2017 και έπειτα). Δεν είναι παράλογο να αναμένει κανείς και οικονομική άνθηση, καθώς ένα σημαντικό ποσοστό των Προσφύγων είναι ένα εν δυνάμει εργατικό δυναμικό, το οποίο αργά ή γρήγορα θα αξιοποιηθεί από τις Διοικήσεις των Κρατών.

Ευκαιρίες, θα σημειωθούν, για καλύτερη συνεργασία ανάμεσα στα κράτη, όπως φάνηκε και στο συνέδριο στη Βαλέτα της Μάλτας στο τέλος του 2015, κατά την οποία προέκυψε η συνεργασία Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών της υποσαχάριας Αφρικής για ανταλλαγή τεχνοτροπίας για την αντιμετώπιση της προσφυγικής και μεταναστευτικής ροής.

Ιδίως, δε, στο θέμα της συνεργασίας, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της τήρησης δεδομένων, ιδιαίτερο ρόλο μπορεί και έχει διαδραματίσει και ο τομέας της τεχνολογίας. Από το κομμάτι των logistics για την ορθή τήρηση και διαχείριση αποθεμάτων στα κέντρα διαμονής των Προσφύγων έως και τα δεδομένα που τηρεί η Frontex και τα ελεγκτικά σημεία της Σένγκεν, η τεχνολογία βοήθησε ελαχιστοποιώντας τα απαιτούμενα χρονικά διαστήματα κατά την ταυτοποίηση ανθρώπων και την αρχειοθέτηση των στοιχείων τους. Ακόμη και με τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη – τετρακόπτερα («drones»), τα οποία επιτηρούσαν περιοχές, η βοήθεια της τεχνολογίας ήταν υψίστης σημασίας. Ο τεχνολογικός τομέας μπορεί -με την συνεχή και αλματώδη πρόοδό του- να συνεχίσει να βοηθά κυβερνήσεις και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παρέχοντας εργαλεία και λύσεις.

Πέραν, όμως, αυτών, η Προσφυγική αυτή ροή ήταν αποτέλεσμα καθαρά της εξίσωσης των παραγόντων απώθησης και έλξης που είδαμε νωρίτερα. Όσο συνάγεται από αυτήν την εξίσωση, ότι το «ταξίδι αξίζει το ρίσκο», τόσο θα σημειώνονται ροές από τις αναπτυσσόμενες χώρες προς τις αναπτυσσόμενες. Στην Έκθεση του 2017 της οικονομολογικής εταιρείας "PricewaterhouseCoopers" (PwC) σχετικά με την διαχείριση της Προσφυγικής και Μεταναστευτικής Κρίσης παρουσιάζεται η σημασία της συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη, αρχικώς με την ανταλλαγή πληροφοριών και εν συνεχεία, με την ανάληψη της από κοινού δράσης στο πλαίσιο μείωσης (ή και εξάλειψης) των όρων απώθησης. Αυτός ο σκοπός, προφανώς, είναι δύσκολο να επιτευχθεί και αν τούτο συμβεί θα έχει αποδειχθεί επικίνδυνα κοστοβόρο. Όμως, μπορεί να αντιπαχθεί το επιχείρημα, ότι σε κάθε μία των περιπτώσεων, η πρόληψη (ως μέρος της αλυσίδας της διαχείρισης μίας καταστροφής ή μίας κρίσης) κοστίζει λιγότερο από μία θεραπεία. Για να γίνει καλύτερα αντιληπτός αυτός ο ισχυρισμός, τίθεται το εξής ρητορικό ενδεικτικό ερώτημα: Τι κοστίζει περισσότερο; Να περιθάλλει κανείς ιατρικά τον άνθρωπο που καταναλώνει νερό από μία μη ασφαλή πηγή ή να φροντίσει να γίνει η πηγή άντλησης νερού ασφαλέστερη για τον άνθρωπο αυτό, ώστε να μην νοσήσει και, κατ' επέκτασιν, να χρειαστεί παροχή φροντίδας; Διότι στην πρώτη περίπτωση όχι μόνο δεν προσφέρει αλλά χρειάζεται, ενώ, στην δεύτερη θα επενδυθεί ένα ποσό, το οποίο θα επιφέρει υγεία (όλων των εμπλεκομένων). Με αυτό το σκεπτικό, οι αρμόδιοι επικεφαλής της Ε.Ε. (αλλά και σε επίπεδο αρχηγών κρατών των κρατών με την μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο) οφείλουν να σχεδιάσουν την αυριανή ημέρα, όπως είχε διαμηνύσει, ήδη από τα μέσα Μαΐου του 2014, ο Λόρενς Γιόλες, υπεύθυνος της Υπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες στη Νότια Ευρώπη (βλ. σελ. 19 του παρόντος).

Σε αυτό το πλαίσιο, λοιπόν, πρέπει να γίνει καλύτερη διαχείριση των παραγόντων έλξης από μέρους της Ε.Ε. και των, εν γένει, κρατών – πόλων έλξης. Αν γίνει γνωστό ότι λαμβάνει

χώρα αυστηρότερος έλεγχος στα σημεία εισόδου, με ενδυνάμωση της ασφαλείας και ανίχνευση των εισερχομένων, αυτό θα λειτουργήσει ως ανασταλτικός παράγων σε όσους προτίθενται να διακινδυνεύσουν ένα τέτοιο ταξίδι.

Σύμφωνα με την αρχαιοελληνική ρήση «ο γέγονε, γέγονε και τα γενόμενα ουκ απογίνονται». Εφαρμόζοντας την αρχή του κύκλου της διαχείρισης των καταστροφών και κρίσεων, σήμερα που το φαινόμενο έχει αποκρυσταλλωθεί και στην ολότητά του είναι πιο διαυγές, μπορεί να ειπωθεί ότι η προσφυγική κρίση περιελάμβανε τρία στάδια :

1. Την εκκίνηση του ταξιδιού. Στο στάδιο αυτό συμπεριλαμβάνονται όλες αυτές οι συνθήκες, που διαμόρφωσαν την λήψη, εκ μέρους του Πρόσφυγα, της απόφασης, ώστε να μετακινηθεί από την χώρα του σε μία νέα χώρα (πολιτικό καθεστώς, έλλειψη ευκαιριών, παράγοντες ώθησης και έλξης, φόβος για τη ζωή, πλήρης ανυπαρξία κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων, κ.λπ.).

2. Την υποδοχή, στάδιο το οποίο, αποτελείται από την άφιξη του Πρόσφυγα, την παροχή πρώτων βοηθειών, την ταυτοποίηση και την αξιολόγηση της κατάστασής του. Ακριβώς, σε αυτό εδώ το στάδιο, διαδραμάτισαν τον πιο σημαντικό ρόλο οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, καθώς προσέφεραν βοήθεια με την τεχνογνωσία τους και το προσωπικό τους, για όσο χρονικό διάστημα ανέμενε ο Πρόσφυγας την μεταφορά του στον τελικό του προορισμό.

3. Την ένταξη στην κοινωνία του κράτους εγκατάστασης, στάδιο, κατά το οποίο ο Πρόσφυγας θα ενταχθεί στην κοινωνία, σε όλες της τις μορφές (επαγγελματική, κοινωνική, πολιτική, προσωπική) και θα προσπαθήσει να ζήσει μία ζωή που δεν μπορούσε να ζήσει στην χώρα ιθαγενείας του.

Την στιγμή, που γράφεται το παρόν έχουν ολοκληρωθεί τα δύο πρώτα στάδια. Οι Πρόσφυγες έχουν, ήδη, έλθει και η πλειονότητα αυτών έχει αποχωρήσει. Και μετά ταύτα, η Προσφυγική Κρίση εισέρχεται στο τρίτο στάδιο. Το ζήτημα δεν είναι μόνον εάν και κατά πόσον ο δυτικός κόσμος έμαθε από αυτήν την Κρίση ή αν μπορεί να δώσει μία ηχηρή απάντηση με την αποδοχή, την ουσιαστική αποδοχή όλων αυτών των ανθρώπων. Αλλά πως μπορεί να προετοιμαστεί για την επόμενη, τέτοια, Κρίση. Γιατί αν μάθαμε κάτι, είναι πως μετά βεβαιότητας θα υπάρξει επόμενη. Πάντα υπάρχει. Θα είμαστε, όμως, έτοιμοι για αυτήν;

Βιβλιογραφία

- "Illegal Immigration and Organized Crime in Greece". Ιωάννης Μ. Νομικός, Research Institute For European and American Studies (RIEAS), p. 7, 2010.
- "Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο", Παρούλα Νάσκου-Περράκη, Γιάννης Παπαγεωργίου, Χρήστος Μπαξεβάνης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2017
- "Προσφυγικό: Θα τα καταφέρουμε; Ένας απολογισμός διαχείρισης και προτάσεις διεξόδου", 2016, Γεωργία Σπυροπούλου, Δημήτριος Χριστόπουλος, Εκδ. Παπαζήση
- " Η Ε.Ε. και η Προσφυγική Κρίση ", Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016, μέρος της σειράς " Η Ε.Ε. ΚΑΙ "
- "Οι κανονισμοί Δουβλίνο II και Δουβλίνο III", Αικατερίνη Αντωνίου, Αλεξάνδρα Παπαϊωάννου, Νομική Σχολή, ΠΜΣ Νομικές Διεθνείς Σπουδές (Ευρωπαϊκό Δίκαιο), Αττ. 2016
- "Η κοινωνία των πολιτών και οι αντίπαλοί της : Συνθήκες ελευθερίας", Έρνεστ Γκέλνερ, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 17 επ., 1996
- "Τα σύγχρονα μεταναστευτικά ρεύματα στην Ελλάδα, αιτίες, συνέπειες και πολιτικές αντιμετώπισης", Άγης Τερζίδης, Μάιος 2015
- "Η Κατάσταση του Πλανήτη: Παγκόσμιες Ανισότητες", Αστέριος Χουλιάρης, 2016
- "Managing the refugee and migrant crisis *The role of governments, private sector and technology*". PwC, 2017

Πηγές

Επίσημος Ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Aref Alobeid, The Huffington Post, 22.03.2016, Το προσφυγικό ζήτημα: Μία διαφορετική προσέγγιση

Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια "Wikipedia", Αγγλική Έκδοση

Ύπατη Αρμοστεία Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Γραφείο Διαχείρισης Προσφύγων

Επίσημος Ιστότοπος Ι.Ο.Μ. (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης των Ηνωμένων Εθνών)

Επίσημος Ιστότοπος Ευρωπαϊκής Ενώσεως

Παράρτημα Α.

Η συμφωνία Ευρωπαϊκής Ενώσεως - Τουρκίας της 18^{ης} Μαρτίου 2016

Το πλήρες κείμενο της Κοινής Δήλωσης Ευρωπαϊκής Ενώσεως και Τουρκίας, η οποία συμφωνήθηκε την 18.03.2016, στις Βρυξέλλες, είχε ως ακολούθως :

« Σήμερα τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συναντήθηκαν με τον Τούρκο ομόλογό τους. Αυτή ήταν η τρίτη συνάντηση από το Νοέμβριο 2015 αφιερωμένη στην εμβάθυνση των σχέσεων Τουρκίας-ΕΕ, καθώς και την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης.

Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εξέφρασαν τα βαθύτατα συλλυπητήριά τους προς το λαό της Τουρκίας μετά τη βομβιστική επίθεση στην Άγκυρα την Κυριακή. Καταδίκασαν έντονα αυτή την αποτρόπαιη πράξη και επανέλαβαν την αδιάλειπτη υποστήριξή τους για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σε όλες τις μορφές της.

Η Τουρκία και η Ευρωπαϊκή Ένωση επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για την υλοποίηση του Κοινού Σχεδίου Δράσης τους, το οποίο ενεργοποιήθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2015. Σημαντική πρόοδος έχει επιτευχθεί ήδη, συμπεριλαμβανομένου του ανοίγματος της αγοράς εργασίας της Τουρκίας σε Σύριους υπό καθεστώς προσωρινής προστασίας, την εισαγωγή νέων απαιτήσεων βίζας για τους Σύριους και άλλες εθνικότητες, το οποίο εντείνει τις προσπάθειες ασφάλειας από την τουρκική ακτοφυλακή και την αστυνομία και ενισχύει την ανταλλαγή πληροφοριών.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ξεκινήσει την καταβολή των €3.000.000.000 για τη Διευκόλυνση των προσφύγων στην Τουρκία για συγκεκριμένα έργα και αρκετή δουλειά για την απελευθέρωση της βίζας και των ενταξιακών συνομιλιών έχει προχωρήσει, συμπεριλαμβανομένου του ανοίγματος του κεφαλαίου 17 του περασμένου Δεκεμβρίου. Στις 7 Μαρτίου 2016, η Τουρκία επιπλέον συμφώνησε να αποδεχθεί την ταχεία επιστροφή όλων των μεταναστών – οι οποίοι δεν έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας - που διέρχονται από την Τουρκία στην Ελλάδα και να πάρουν πίσω όλους τους παράνομους μετανάστες που συλλαμβάνονται στα τουρκικά ύδατα. Η Τουρκία και η ΕΕ συμφώνησαν επίσης να συνεχίσουν την ενίσχυση των μέτρων κατά των λαθρεμπόρων των μεταναστών και επικρότησε την εγκατάσταση της δραστηριότητας του NATO στο Αιγαίο Πέλαγος. Ταυτόχρονα, η Τουρκία και η ΕΕ αναγνωρίζουν ότι απαιτούνται ακόμη περαιτέρω, γρήγορες και αποφασιστικές προσπάθειες.

Για να σπάσει το επιχειρηματικό μοντέλο των λαθρεμπόρων και για να προσφέρουν στους μετανάστες μια εναλλακτική λύση από το να θέτουν τις ζωές τους σε κίνδυνο, η ΕΕ και η Τουρκία αποφάσισαν σήμερα να τερματίσουν την παράτυπη μετανάστευση από την Τουρκία προς την ΕΕ.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, συμφώνησαν στα ακόλουθα πρόσθετα σημεία δράσης:

1) Όλοι οι νέοι παράνομοι μετανάστες που διέρχονται από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά ξεκινώντας από τις 20 Μαρτίου του 2016 θα πρέπει να επιστραφούν στην Τουρκία. Αυτό θα γίνει σε πλήρη συμφωνία με την ΕΕ και το διεθνές δίκαιο, αποκλείοντας έτσι κάθε είδους συλλογική απέλαση. Όλοι οι μετανάστες θα πρέπει να προστατεύονται σύμφωνα με τα σχετικά διεθνή πρότυπα και το σεβασμό της αρχής της μη επαναπροώθησης. Θα είναι ένα προσωρινό και έκτακτο μέτρο που είναι αναγκαίο για να τερματιστεί η ανθρωπινή δυστυχία και να αποκατασταθεί η δημόσια τάξη. Οι μετανάστες που φτάνουν στα ελληνικά νησιά θα καταχωρηθούν δεόντως και οποιαδήποτε αίτηση ασύλου θα υποβληθεί από τις ελληνικές αρχές σε επεξεργασία ξεχωριστά, σύμφωνα με την οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου, σε συνεργασία με την UNHCR. Οι μετανάστες που δεν ζητούν άσυλο ή αυτοί των οποίων η αίτηση έχει βρεθεί αβάσιμη ή απαράδεκτη, σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία θα επιστρέφονται στην Τουρκία. Η Τουρκία και η Ελλάδα, επικουρούμενες από τα όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα και θα συμφωνήσουν για ότι τυχόν αναγκαίες διμερείς ρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της παρουσίας των Τούρκων αξιωματούχων σε ελληνικά νησιά και Ελλήνων αξιωματούχων στην Τουρκία από τις 20 Μαρτίου 2016, για να εξασφαλιστούν οι επαφές και με αυτόν τον τρόπο να διευκολυνθεί η ομαλή λειτουργία του εν λόγω καθεστώτος. Το κόστος των επιχειρήσεων επιστροφής των παράνομων μεταναστών θα καλυφθεί από την ΕΕ.

2) Για κάθε Σύριο ο οποίος επιστρέφεται στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά, ένας άλλος Σύριος θα πρέπει να επανεγκατασταθεί από την Τουρκία στην ΕΕ λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια ευπάθειας των Ηνωμένων Εθνών. Θα δημιουργηθεί ένας μηχανισμός με τη συνδρομή της Επιτροπής, των οργανισμών της ΕΕ και άλλων κρατών μελών, καθώς και την UNHCR, για να εξασφαλιστεί ότι η αρχή αυτή θα εφαρμοστεί από την ίδια μέρα που θα ξεκινήσουν οι επιστροφές. Προτεραιότητα θα δοθεί στους μετανάστες που δεν έχουν προηγουμένως εγγραφεί ή προσπάθησαν να εισέλθουν στην ΕΕ παράνομα. Από την πλευρά της ΕΕ, η επανεγκατάσταση στο πλαίσιο του παρόντος μηχανισμού θα πραγματοποιηθεί, αρχικά, τιμώντας τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί από τα κράτη μέλη στα συμπεράσματα των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου, στις 20 Ιουλίου 2015, εκ των οποίων 18.000 θέσεις για επανεγκατάσταση παραμένουν ακόμα ανοιχτές. Οποιαδήποτε περαιτέρω ανάγκη για επανεγκατάσταση θα διεξάγεται από μια παρόμοια εθελοντική συμφωνία μέχρι το ανώτατο όριο των επιπλέον 54.000 ατόμων. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συγχάιρουν την πρόθεση της Επιτροπής να προτείνει την τροποποίηση της απόφασης μετεγκατάστασης της 22 Σεπτεμβρίου 2015, ώστε να καταστεί δυνατή η οποιαδήποτε δέσμευση επανεγκατάστασης που αναλαμβάνεται στο πλαίσιο αυτής της ρύθμισης να αντισταθμιστεί από μη διατιθέμενες θέσεις στο πλαίσιο της απόφασης. Αν οι ρυθμίσεις αυτές δεν πληρούν το στόχο του τερματισμού της παράνομης μετανάστευσης και οι αριθμοί των επιστροφών είναι κοντά στους αριθμούς που προβλέπονται παραπάνω, ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να αναθεωρηθεί. Σε περίπτωση που ο αριθμός των επιστροφών υπερβαίνει τους αριθμούς που προβλέπονται παραπάνω, ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να διακόπτεται.

3) Η Τουρκία θα λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη νέων δρομολογίων είτε στη θάλασσα είτε την ξηρά για παράνομη μετανάστευση που θα ανοίξουν από την Τουρκία προς την ΕΕ, και θα συνεργαστεί με τα γειτονικά κράτη, καθώς και την ΕΕ προς αυτή την κατεύθυνση.

4) Μόλις τα παράνομα περάσματα μεταξύ της Τουρκίας και της ΕΕ λήξουν ή τουλάχιστον έχουν ουσιαστικά και σταθερά μειωθεί, ένα Εθελοντικό Σύστημα Ανθρωπιστικής Εισόδου θα ενεργοποιηθεί. Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα συμβάλουν σε εθελοντική βάση στο εν λόγω καθεστώς.

5) Η εκπλήρωση του σχεδίου για την απελευθέρωση της βίζας θα επιταχυνθεί από όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη με σκοπό την άρση των προϋποθέσεων βίζας για τους Τούρκους πολίτες, το αργότερο μέχρι το τέλος του Ιουνίου το 2016, υπό την προϋπόθεση ότι όλα τα σημεία αναφοράς θα έχουν εκπληρωθεί. Για το σκοπό αυτό, η Τουρκία θα λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εκπληρώσει τις υπόλοιπες απαιτήσεις για να μπορέσει η Επιτροπή να κάνει, μετά την απαιτούμενη αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τα κριτήρια αξιολόγησης, κατάλληλη πρόταση μέχρι το τέλος του Απριλίου, με βάση την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορεί να πάρει μια τελική απόφαση.

6) Η ΕΕ, σε στενή συνεργασία με την Τουρκία, θα επιταχύνει περαιτέρω την εκταμίευση των αρχικά κατανεμηθέντων €3.000 εκατομμυρίων στο πλαίσιο της Διευκόλυνσης για τους πρόσφυγες στην Τουρκία και θα εξασφαλίσει χρηματοδότηση περαιτέρω σχεδίων για τα άτομα υπό καθεστώς προσωρινής προστασίας με ταχεία βοήθεια από την Τουρκία πριν από την τέλη Μαρτίου. Ένας πρώτος κατάλογος των συγκεκριμένων έργων για τους πρόσφυγες, κυρίως στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης, των υποδομών, των τροφίμων και τα άλλα έξοδα διαβίωσης, που μπορούν να χρηματοδοτηθούν άμεσα από αυτόν το μηχανισμό, θα προσδιοριστούν από κοινού μέσα σε μια εβδομάδα. Μόλις οι πόροι αυτοί πρόκειται να χρησιμοποιηθούν πλήρως, και εφόσον τηρούνται οι παραπάνω δεσμεύσεις, η ΕΕ θα κινητοποιήσει πρόσθετη χρηματοδότηση για τη Διευκόλυνση της τάξεως των επιπλέον 3 δισεκατομμυρίων ευρώ έως το τέλος του 2018.

7) Η ΕΕ και η Τουρκία χαιρετίζουν τις εν εξελίξει εργασίες για την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης.

8) Η ΕΕ και η Τουρκία επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους να αναζωογονήσουν την ενταξιακή διαδικασία, όπως αυτή ορίζεται στην κοινή τους δήλωση της 29 Νοεμβρίου 2015. Εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για το άνοιγμα του κεφαλαίου 17 στις 14 Δεκεμβρίου 2015 και αποφάσισαν, ως επόμενο βήμα, να ανοίξουν το κεφάλαιο 33 κατά τη διάρκεια της Ολλανδικής Προεδρίας. Χαιρέτισαν το ότι η Επιτροπή θα υποβάλει πρόταση προς το σκοπό αυτό, τον Απρίλιο. Οι προπαρασκευαστικές εργασίες για το άνοιγμα άλλων κεφαλαίων θα συνεχιστούν με επιταχυνόμενο ρυθμό, με την επιφύλαξη των θέσεων των κρατών μελών σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες.

9) Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα συνεργαστούν με την Τουρκία σε κάθε κοινή προσπάθεια για τη βελτίωση των ανθρωπιστικών συνθηκών στο εσωτερικό της Συρίας, ιδίως σε ορισμένες περιοχές κοντά στα τουρκικά σύνορα, που θα επιτρέψει τον τοπικό πληθυσμό και τους πρόσφυγες να ζήσουν σε περιοχές που θα είναι πιο ασφαλείς.

Όλα αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να προωθηθούν παράλληλα και να παρακολουθούνται από κοινού σε μηνιαία βάση. Η ΕΕ και η Τουρκία αποφάσισαν να συναντηθούν και πάλι σύμφωνα με την κοινή δήλωση της 29 Νοεμβρίου 2015 ».

Παράρτημα Β.

Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξηγείρουν την ανθρώπινη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφεύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη.

Επειδή, με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, και διακήρυξαν πως είναι αποφασισμένοι να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής στα πλαίσια μιας ευρύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο.

Επειδή η ταυτότητα αντιλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση,

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

ΑΡΘΡΟ 1

Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.

ΑΡΘΡΟ 2

Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση.

Δεν θα μπορεί ακόμα να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπεξουσία, ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλον περιορισμό κυριαρχίας.

ΑΡΘΡΟ 3

Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4

Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.

ΑΡΘΡΟ 5

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

ΑΡΘΡΟ 6

Καθένας, όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.

ΑΡΘΡΟ 7

Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.

ΑΡΘΡΟ 8

Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.

ΑΡΘΡΟ 9

Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

ΑΡΘΡΟ 10

Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και δημόσια, από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.

ΑΡΘΡΟ 11

1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, ωσότου διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο, σε ποινική δίκη, κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις.

2. Κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που, κατά τον χρόνο που τελέστηκαν, δεν συνιστούσαν αξιόποινο αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.

ΑΡΘΡΟ 12

Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.

ΑΡΘΡΟ 13

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.

2. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμα και τη δική του, και να επιστρέφει σε αυτήν.

ΑΡΘΡΟ 14

1. Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες.

2. Το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί κανείς να το επικαλεστεί, σε περίπτωση δίωξης για πραγματικό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ή για ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ 15

1. Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας.

2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια.

ΑΡΘΡΟ 16

1. Από τη στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαιτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρεύονται και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς τον γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του.

2. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλονύμφων.

3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.

ΑΡΘΡΟ 17

1. Κάθε άτομο, μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.

2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιοκτησία του.

ΑΡΘΡΟ 18

Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή της θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.

ΑΡΘΡΟ 19

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.

ΑΡΘΡΟ 20

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς.

2. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένο σωματείο.

ΑΡΘΡΟ 21

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους.

2. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός, υπό ίσους όρους, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.

3. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τίμιες εκλογές, οι οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία, ή με αντίστοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.

ΑΡΘΡΟ 22

Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

ΑΡΘΡΟ 23

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και να προστατεύεται από την ανεργία.

2. Όλοι, χωρίς καμία διάκριση, έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία.

3. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σε αυτόν και την οικογένειά του συνθήκες ζωής άξιες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας, αν υπάρχει, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.

4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του.

ΑΡΘΡΟ 24

Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο, και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.

ΑΡΘΡΟ 25

1. Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένεια του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του.

2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης. Όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα αν είναι νόμιμα ή εξώγαμα, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.

ΑΡΘΡΟ 26

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητες τους.

2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

3. Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.

ΑΡΘΡΟ 27

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της.

2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.

ΑΡΘΡΟ 28

Καθένας έχει το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματοποιούνται σε όλη τους την έκταση.

ΑΡΘΡΟ 29

1. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

2. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μια δημοκρατική κοινωνία.

3. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 30

Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίδεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.